TÜRKİYE İÇİN
DEVRİM
"İDAREİ MASLAHATÇILAR ESASLI DEVRİM YAPAMAZ„ GAZİ MUSTAFA KEMAL

Haftalık Gazete
Sayı : 23 - 24 Mart 1970 - 150 Kr.
Sahibi: Cemal Reşit Eyüboğlu — Genel Yayın Müdürü: Doğan Avcıoğlu — Yazı İşleri Müdürü: Uluç Gürkan
İdare Yeri: Adakale Sok. 28/4 Yenişehir — Ankara Telefon : 12 72 00
Abone : Yıllık 70 TL. Altı aylık 35 TL. Üç aylık 17,5 TL. dır. (Yurt dışı ve uçak için ayrıca posta ücreti alınır.) İlân: Santimi 40 TL.
Ankara'da Murat Matbaasında dizilip tertip edilmiş, Hürriyet Matbaasında basılmıştır.

Sunay ailesinin servet beyanı Gerçekleri tam Yansıtmıyor!

Atilla Sunay ile Şadi Önel yeni birer bildirim vermelidirler

Başkan Sunay, oğlu ve damadı da dahil, ailenin mal beyanını Hürriyet gazetesi aracılığıyla kamuoyuna açıkladı. Ne var ki, oğlu Atilla Sunay ile damadı Şadi Önel'in mal beyanı, gerçeğe tam uygun değildir. Atilla Sunay'ın iştirakiyle ilgili sütun, «Hiçbir şirketin sahibi değil» diye doldurulmuştur.

(Sonu S. 5'de)

YÜCE DİVAN'IN EŞİĞİNDE DEMİREL'İN AYAĞI SÜRÇTÜ!

İnkâr edilmez yeni yolsuzluk belgeleri

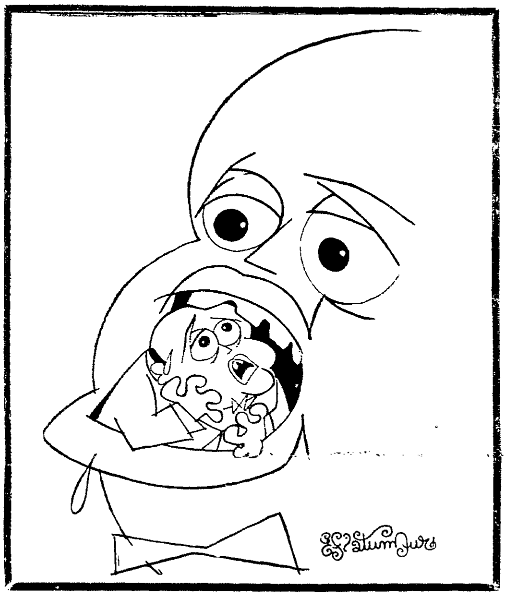

Umidin üstünde büyük bir oy farkıyla güven oyu aldığı söylenen Demirel Hükümeti, daha işin başında, iskambilden bir kule gibi her an yıkılabileceğini kanıtlayan ağır bir yenilgiye uğradı. Yeni'pt. Demirel'in Yüce Divan'a sevkiyle sonuçlanabilecek olan Meclis soruşturmasını yürütecek komisyona seçilecek üyelerle ilgiliydi. Sekiz kişilik komisyona, beş AP'li, iki CHP'li ve bir GP'li üye seçilecekti. Demirel kendinden yana beş AP'li üye koyabilse, belki de bu soruşturma işini atlatabilecekti. Ne var ki Meclis'te yapılan oylamada, Demirel'in sadık bendelerinden Kemal Bağcıoğlu ile Sabahattin Orhon seçilemediler, onların yerine, soruşturmayı dürüstlükle yürüteceğinden şüphe edilmeyen en sert muhalifler den İhsan Gürsan ile Cizreli oğlu seçildiler. Böylece bir ay içinde Demirel'ler soruşturmasını yürütüp sonuçlandıracak olan sekiz kişilik komisyonda muhalefet çoğunluğu sağlandı. Oylamada «yemin li» sayılan bazı AP'lilerin matbu listedeki Demirel adaylarını silerek «Bilgiç'çi» deni

(Sonu S. 7'de)

* ENOSİS ENTRİKALARI *

«Milli Cephe» terörü hızlandı

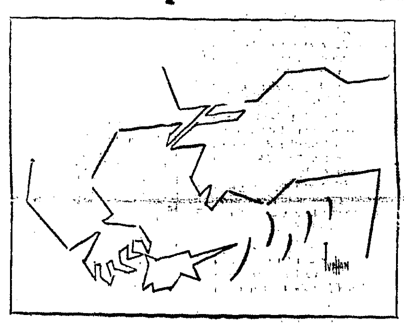

İktidar çevreleri, Demirel'i Yüce Divan'a götürebilecek, muhaliflerin çoğunlukta bulunduğu bir Soruşturma Komisyonu kurulmasının ve büyük sayıda AP'li parlamenterin Bilgiççi adaylara oy vermesinin sonuçları üzerinde arpacı kumrusu gibi düşünürlerken, Millî İstihbarat Teşkilâtının başında bulunan Fuat Doğu'dan Kıbrıs'ta bir darbe planlandığı haberini aldılar. MİT'e gelen haberlere göre, 18 Martı 19 Marta bağlayan gece, Kıbrıs'ta Makarios'a karşı bir hükûmet darbesi hazırlanmıştı. Darbecilerin

(Sonu S. 7'de)

Gençlik eylemlerinin amacı, «köhne düzen»i değiştirmektir

Polis'in, Fen Fakültesine izin almaksızın girmesi ve fakülte dekanını dövmesi üzerine gençlik kuruluşlarının bir miting ve yürüyüş düzenleyecekleri bilinmekteydi. Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nun, gençlik eylemlerinin rejimi tehlikeye düşürdüğü görüşündeki CHP yöneticiliğine bağlı yetkilileri çabuk davrandılar ve Cumartesi günü için izin aldılar. Dava devrimcilerin ortak davasıydı. Üniversite özerkliğine ve anayasaya saygı duymayanlara, üniversitenin ve anayasanın sahipsiz olmadığı anlatılacaktı. Başta Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu, Ankara'daki bütün devrimci gençlik kuruluşları mitinge omuz verdiler. Ne var ki, SDDF'na bağlı tertip komite

(Sonu S. 7'de)

BAKIŞ

FAŞİZM GELİRMİŞ...

Doğan Avcıoğlu

Gençlik eylemleri bir kısım ilerici çevreleri dahi ürkütüyor. Gençlikten, büyüklerin gösteremediği «olgunluğu» gösterip, uslu uslu oturması isteniyor. Ana muhalefet, «faşizme âlet oluyorsunuz, oyuna geliyorsunuz» diye gençliğe seslenen bildiriler yayınlıyor. Oysa artık kör gözlerin bile gördüğü «gaflet delâlet ve hiyanet» tablosu karşısında, gençlik hareketsiz kalsaydı, Türkiye'nin geleceğinden gerçekten umudu kesmek gerekti. Cumhuriyeti, büyük bir sezişle gençliğe emanet eden Atatürk, yöneticilerin «gaflet, delâlet ve hıyaneti» üzerine gençliğin ne yapması gerektiğ'ni açıkça söylemiştir. Bugünkü eylemler Atatürkün, Cumhuriyet ve devrimlerin sahibi gençlikten beklendiğinin daha çok gerisindedir.

Tabancalar patlıyor, kanlar dökülüyormuş.. Bunun sorumlusu herkesden önce, devrimci gençliğe karşı yobaz güruhlarını örgütlendirenler ,faili meçhul cinayetleri düzenleyenler ve toplum polisini yobaz güruhunun hizmetinde kullananlardır.

Peki ama, sonra faşizm gelirmiş. Fildişi kulelerinde tatlı tatlı solculuk oynamayı seven bir kısım aydınların dışında gençlik için faşizm çoktan gelmiştir: Politik düzen, en geri ve çürümüş sınıfları egemen kılmaktadır. Sınıfsal açıdan bugünkünden daha geri güçlerin iktidara gelmesi mümkün değildir. Bu geri güçler, gençliği, Franco İspanyasında olduğundan çok daha ağır baskı altında tutmakta, kurşunlatmakta, en aşağılık cinsten işkenceler yapmakta ve zindanları gençlik liderleriyle doldurmaktadır. Gençlik için gelebileceklerin hepsi gelmiştir, daha ne gelebilecektir ki.

Gerçek devrimci aydının bugünkü görevi, «Sonra faşizm gelirmiş» gibi korkulara ve paniğe kapılıp, tutucu düzene sığınmak ve ister istemez her düzenin tutsağı olmak değildir. Bir takım gerçekler artık, görmek isteyenlerin rahatlıkla görebilecekleri bir açıklıkla ortaya çıkmıştır: Bugünkü çürümüş politik düzende, Türkiye'nin hiçbir derdine çare bulmağa imkân yoktur. Sun'i teneffüsle yaşatmak için ne kadar çırpınırsak çırpınalım, dâvâları çözemeyen politik düzen, yakın bir gelecekte çökmeğe mahkûmdur. «Sonra daha kötü olur mu?» korkusuyla kurtuluşu batan gemide aramak devrimciye yakışmaz. Merhumun arkasından gözyaşları dökmek herhalde devrimciye düşmez.

Gerçek devrimcinin görevi ... kötü olursa» diye paniklemek değil, daha kötü olmasını ...mek ve şartların elverdiği en iyiyi gerçekleştirmek için ön saflarda savaşmaktır. Gençlik bunu yapmaktadır.

Faşizmden korkmuyoruz. Türkiyede, emperyalizmin kukla-

(Sonu S. 7'de)

ORTAK PAZAR

AP İktidarı Türkiyenin "idam fermanı„nı imzalamak üzere

Yeni Hükûmetin ilk ele alınması beklenen konulardan biri, Ortak Pazar geçiş dönemine girme kararını almak olacaktır. Devlet Planlama Teşkilâtı ve Ticaret Bakanlığı, geçiş dönemine hazır bulunulmadığı kanısındadır. Eski plancı CHP Genel Sekreter Yardımcısı Besim Üstünel ise, geçiş döneminin 1982 yılına kadar ertelenmesini ileri sürmektedir. Çağlayangil Hariciyesi ise, geçiş kararının hemen alınması fikrindedir.

Ortak Pazar Büyükelçisi Ziya Müezzinoğlu, Türkiye'nin sorunlarının akıl durdurucu bir hafiflikle ele alındığını be

(Sonu S. 3'de)

MENDERES Hırsız mıydı ?

Ahmet Yıldız'ın Senato'da Menderes'e çatması ve «Hırsızdı» demesi, tartışmalara yol açtı. Bir AP milletvekili, 27 Mayısçı Yıldız'a «Vatan haini» dedi. Başbakan Demirel, Menderes'i «Büyük vatansever» ilân etti. Yüksel Menderes, babasının devletten a'acaklı olduğunu söyledi.

Hafıza-i beşer, gerçekten nisyan ile malûl idi... Oysa Yüksek Soruşturma Kurulu,

(Sonu S. 7'de)

POLİTİKA KULİSİ

CHP MECLİSİ

Gürültülü ve sallantılı bir politik ortam içinde, CHP Meclisi, kendi politika hesaplarıyla meşgul oldu. CHP Genel Merkezi, Senato seçimlerinin ertelenmesi çabası için devdi. CHP'de önemli bir grubu temsil eden İlhami Sancar ise, «Seçimler yapılsın» diyordu. İlhami Sancar, bunun dışında, Genel Merkezin İstanbul teşkilâtında yaptığı değişiklikleri eleştirdi. THA'nın yazdığına göre, Sancar, Orhan Birgit'in ön seçimleri kaybettiği ilçelerin feshine gidildiğini ileri sürdü. Birçok İstanbul milletvekili de teşkilâtta yapılan değişiklikler de, hiç değilse nezaketen, İstanbul milletvekillerine danışmak gerektiğini hatırlatarak Genel Merkezin tutumunu kınadılar. Sonra, «sağcı solcu diktacılar» a çatan dehşetengiz bir bildiri ayınlandı. Bildiride «resmî görevlerini faşist darbe hevesi» uğrunda kullananlardan söz edilmesi dikkati çekti. Bildiriye göre, bu darbe heveslilerinden bâzıları «bilerek veya bilmeyerek» yabancılarla işbirliği halindeydi. Faşist darbe peşindeki bu resmî görevliler kimlerdi? Bu sözlerden Sunay'ın Genel Sekreteri Cihat Alpan'ın çok alındığı Ankara'da söyleniyor.

Bunun dışında, CHP bildirisi hayli eğlendiriciydi. CHP'ci demokrasinin parlak imtihanlar verdiği şu sözlerle ileri sürülmekteydi : «Son haftalarda girişilen tertiplere rağmen, TBMM üyelerinin azımsanamıyacak kadar büyük bir kısmı, hatta bu arada bazı iktidar partisi üyeleri, Parlâmentonun saygınlığını (itibarını) korumak bakımından başarılı sınavlar geçirmiş ve Demirel zihniyetinin Parlmenter demokratik rejim içinde yıkılabileceği umudunu Türk Ulusuna vermiştir.»

Yaşasın iyimserlik!..

İNÖNÜ VE MİLLÎ EMNİYET

Yeni Gazete yazıyor :

Millî İstihbarat Teşkilâtının bir (veya iki) görevlisi hükûmet bunalımı günlerinde İsmet İnönü'ye genel durum hakkında bilgi vermiş. Millî Emniyetçiler şöyle konuşmuşlar :

— Paşam, maalesef bir müdaheleyi önlemek çok güç. Çünkü 41'ler hareketi sağcıların ayaklanışı gibi görülüyor orduda. Bu yüzden Süleyman Beyi desteklerseniz iyi olur.

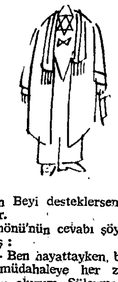

İnönü'nün cevabı şöyle olmuş :

— Ben hayattayken, biliniz ki, müdahaleye her zaman karşı olurum. Süleyman Beye gelince, şu yedi noktayı kendisine bildirin. Bunlar üzerinde mutabakat olmadan bizden destek beklemesin.

Bu yedi nokta nedir, bilinmiyor. Ama «Paşam Demi-

(Sonu S. 3'de)

BİR YÜZDE İKİ YÜZ

Tedirgin oldun değil mi,
Ulus karşına durali.
Alçaklar ezilir ergeç
Bozamazsın ki kuralı.
Horoz sesleri uzaktan.

Ben köylerden gelmişim der,
Köyü çırılçıplak eder.
Dün yalınayakmış nasıl
Bu gün altın kunduralı?.
Davul sesleri uzaktan

Çalışmış sömürgenlere,
Bizlere yönetmen olmuş.
Bir yüzde iki yüz tasır
Hem oralı, hem buralı
Bando sesleri uzaktan

Fazıl Hüsnü Dağlarca

MEÇHUL ÖĞRENCİ ANITI

Uğur Mumcu

Ankara Hukuk Fakültesinde öğrencilerin Forumunu izliyoruz. Gençler bir bir kürsüye gelip görüşlerini anlatıyorlar. Hepsi namlulara sürülmüş mermiler gibi, geriliğin, karanlığın ve tutsaklığın üzerine sıkılmaya hazırlar. Gözleri alev alev, göğüslerinde bağımsızlık inancı, anayasadan, bağımsızlıktan ve özerklikten söz ediyorlar. Yumrukları sıkılı, sesleri gür.

Bağımsızlık ateşini göğüslerinde bir kor gibi duymayanlar, devrimci inancın kutsallığını tatmayanlar, hayatlarında inançları için bir tek fiske yememiş olanlar, Fakülte duvarlarında bütün yurda dalga dalga yayılan bu heyecanı anlayamazlar. Gençliğin bugünkü görevi, devrimci halk iktidarına kavuşuncaya kadar sürecek. Bundan sonra da bu gençler bağımsız Türkiye'nin harçlarını taşıyarak devrimci iktidarların halkçı eylemlerini yürütecekler.

Türkiyede gençlik sorununu çeşitli açılardan eleştirmek mümkündür. Bu eylemleri gençlik heyecanları ile açıklayanlar, özenti bulanlar, kızanlar cezalandırılmalarını ve hatta öldürülmelerini istiyenler vardır. Kim ne derse desin, bugün Türkiyede bir devrimci kavga varsa, bu kavganın en öndeki savaşçılar, kurşuna, polis copuna, emniyet fişlerine karşı yiğitçe savaşan gençlerdir. Ve, Türkiye'de hiç kimsenin, hele kafataslarında seçim sandığı taşıyan siyasetçilerin, gençlere vatanseverlik dersleri vermeye hakları yoktur. İşçinin bilinçlenmediği, köylünün örgütlenmediği yerde devrimci kavgayı gençler yürütüyor. Keskin devrimciler, masa başlarında strateji tartışmaları yapadursunlar, meydanlarda, salonlarda, köylerde, halkın içinde gençler, devrimci anlayışı en bilinçli şekilde yayıyorlar. Bakıyoruz, soruları tek tek almıyorlar. Bütün olayları emperyalizmin ahtopot kolları içinde görüyorlar. Onlar için tek başına özerklik sorunu, tek başına üniversite reformu, toprak reformu, petrollerin millileştirmesi gibi konular yok. Gençler, bütün bu sorunların birbirine bağlandığını ve bunların hepsinin çözüm yolunun bir devrimci halk iktidarına bağlı olduğunu biliyorlar. Bütün devrimciler gençlikten ders almalıdırlar! Küsüp kenara çekilen, devrimcilik metafiziğinde at koşturanlar, korkanlar, çekinenler hep bu bağımsızlık kavgamızın yiğit savaşçılarından birşeyler öğrenmelidirler.

Türkiye'de gençlerin tutuşturduğu bağımsızlık ateşini söndürmeye kimsenin gücü yetmez. Gençler, Türkiye'nin bağımsızlığını ve halkın alınterini hâkim sınıflara karşı savunacak, bugün de yarın da, bu savaşında belki hapse düşecek, belki öldürülecek, fakat savaşından dönmeyecektir. Bugünkü ve yarınki iktidarların bu gerçeği çok yakından izlemeleri ve anlamaları gerekir. Savaş, bağımsızlık savaşıdır ve ne ceza tehditleri, ne polis copu, ne de mürteci kurşunu onu yolundan çeviremiyecek, bu savaş sürecektir.

Devrimcilere düşen, bu yurtsever gençliğin halkçı bir düzende ne gibi görevleri olacaksa, şimdiden bunları tesbit etmektir. Tutucu iktidarlar da gençliği hiçbir zaman sindiremiyeceklerini, hangı otoriter yetkileri kullanılırsa kullansınlar, karşılarında öldürülmekten bile korkmayan gençleri bulacaklarını düşünmeli, polis tedbirlerinin gençliğin bağımsızlık ateşini söndürmeyip, körükleyeceğini anlamalıdırlar.

Gençlik artık şunu tesbit etmiştir: Kemalist devrim, «cici demokrasi» denilen bir karşı devrimle ortadan kaldırılmıştır. Kemalist ve toplumcu dünya görüşü ile Kemalist devrimi tamamlamak, Türk devrimcisinin ilk görevidir. Bugünkü siyasal partiler, sâdece egemen sınıf iktidarını güçlendirmektedirler. Demokratik hukuk devleti yerine enternasyonal sermayeye bağlı gayri milli bir düzen yürütülmektedir. Bu düzen değişmelidir ve yerine millî temellere dayanan bir halk yönetimi geçmelidir. Karşı devrim silinmeden Türkiye'nin ilerlemesine ve bağımsız olmasına imkân yoktur!.

Bu savaş, ikinci kurtuluş savaşıdır. Bir gün bu savaşın da türküleri söylenecek ve caddelere, yollara ve bulvarlara, meçhul asker anıtı dikilircesine, «Meçhul öğrenci» anıtları dikilecektir...

Beş yıldır yasaklanan kitap

KEMALİST DEVRİM İDEOLOJİSİ

Emin Türk Eliçin

Kemalist Devrim'i ve ideolojisini ilk defa, hiç kimsenin cesaret edemediği şekilde bilimsel sosyalist açıdan eleştiren bu eser, beş yıl önce «Komünizm propagandası» iddiasıyla mahkemeye verilerek yasaklanmış, ancak yazarının ölümünden dört yıl sonra beraat ederek ANT YAYINLARI tarafından kitap haline getirilmiştir. Kemalizm'in Kadro'cu, Başar'cı ve Yön'cü yorumlarının da eleştirildiği kitap, dört renkli ofset baskılı kapak içinde 408 sayfa 15 lira'dır. Genel Dağıtımı:

ANT YAYINLARI — P.K. 701 — Sirkeci — İstanbul

Devrim 23/1

BASIN İLAN KURUMU

yurt içinde ve dışında etkili ve israfsız reklâm ve tanıtma

Yayın organları hakkında bilgi sağlanır • Eskiz ve program hazırlanır Objektif tavsiyelerde bulunulur • Tespit edilen programlar titizlikle yürütülür.

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no:1, kat:3 Telefon: 276600-276601, İstanbul

Devrim 23/2

PARLAMENTOCULUK TARTIŞMALARI

Azgelişmiş Ülkelerde Ordu ve Darbeler

William J. Pomeray

1970 yılı başında, azgelişmiş ülkelerde görülen son gelişmeler, 1960'larda — Endonozya Gana, Brezilya, Kongo, Nijerya Dahomey, Sierra Leone, Bolivya, Arjantin ve bağımsızlığına yeni kavuşan Afrika ülkelerinin hemen üçte birinde — biribirini izleyen «askeri darbeler» in yarattığı korkuyu gidermiş bulunmaktadır. Azgelişmiş ülkelerde ordunun tutucu, karşı — devrimci ve emperyalizmin hizmetinde olduğu yolunda endişeler bulunmaktaydı. Emperyalizmin bu askerî darbelerin pek çoğunu açıkça desteklemiş olması kuşkuları artırmaktaydı.

GERİCİ ASKERÎ REJİMLERİN İFLÂSI

Korkular haklı bir temele dayanmaktaydı. İlgili ülkelerin pek çoğunda, bağımsızlık ve ulusal egemenlik, devlet yapısını — ordu ile polisi de kavrayan bir biçimde — değiştirecek bir sosyal devrimle tamamlanmış değildi. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'nın azgelişmiş ülkelerinde ordunun kumanda kademelerinde bulunanların beyinleri İngiliz, Fransız, Belçika ve Amerikan okullarında yıkanmış, bu kimseler emperyalist ülkelere şartlandırılmıştı. Bu koşullarda, pek çok azgelişmiş ülkede orduyu ilerici atılımlara karşı çıkartmak kolay olmaktaydı. 1960larda askerî darbeler, antiemperyalist politika izleyen hükümetlere ve temel sorunları çözümlememekteki başarısızlıkları ülkeyi toplumsal patlamanın eşiğine getirmiş olan politikacılara karşı yapılmıştı. Bundan, ordunun gerçek bağımsızlık ve kalkınmaya karşı kullanılması biçiminde, emperyalist başkentlerde yeni bir emperyalist politikanın tezgâhlandığı sonucu çıkmaktaydı.

Günümüzde ise, bu yöntem, boşa çıkmıştır. Ülkenin politik ve toplumsal hareketleriyle kaynaşma ve kenetlenmeden uzak bulunan askerî rejimler, güçsüz rejimler olmuşlardır. İlkenin temel sorunlarının çözümü için gerekli radikal tedbirleri alamamışlardır. Kendi iç zayıflıkları ve köklü tedbirler almaktaki aczleri, bu rejimleri iflâsa sürüklemiştir.

İLERİCİ ASKERÎ REJİMLER

Dr. Georgi Mirsky'nin (SSCB Dünya İktisadı ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Başkanı) deyimiyle, emperyalizmin hizmetinde tutucu askeri rejim kavramının «iflâsı» nın yanı sıra, emperyalizm açısından ters bir gelişme de başlamıştır Nitekim General Juan Velasco'nun başkanlığında Peru'da 1968 Ekim'inde iktidara el koyan askerî cuntanın Amerikan Petrol Şirketleri'ni ve tarımsal alanları millileştirmesi, Lâtin Amerika'da emperyalizm için ağır bir darbe olmuştur. Bir zamanlar Pentagon'un kuklası olarak bilinen Perulu generalleri, Che Guevara'nın gerilla birliğinin yok edilmesinde CIA ile işbirliği yapmış olan Bolivyalı askerî komutanlar da izlemekte gecikmediler. İktidara el koyduktan sonra, 1969 Arlığında Amerikan Standart Oil Co.'nin Bolivyadaki kolunu millileştirdiler.

Sorunlarının çözümü emperyalist sömürünün kaldırılmasına bağlı olan azgelişmiş ülkelerde ordunun, bazı komutanlar, hangi bağlandılar içinde olurlarsa olsunlar, emperyalizm için artık güvenilirlik niteliğini koybetmişlerdir.

Burada, azgelişmiş ülke ordularının, Batılı ülkelerdekinden farklı olarak kapalı bir sınıfsal yapısının olmadığı unutulmamalıdır. Azgelişmiş ülkelerde ordu, genellikle geniş bir toplumsal tabana dayanmaktadır.

DEVRİMCİ DEMOKRATLAR

1969 yılında, Afrika'nın kuzey — Doğu köşesinde gerçekleşen üç devrimci dönüşüm, azgelişmiş ülkelerde ordunun davranışına yeni bir bakış getirmiştir. Her üç dönüşümde de askerler öncü rolü oynamışlar ve emperyalizme ağır darbeler indirmişlerdir. Bunlar, 25 Mayısta Sudan'da gerçekleştirilen darbe, 1 Eylülde Libya'da ülkeyi Amerikan ve İngiliz askerî üslerinden arındıran devrimci dönüşüm ve Somali'de 21 Ekim tarihli darbedir.

Her üç olayda da, büyük çoğunluğu albay ve daha küçük rütbeli öncü askerler, millici gruplarla ve kitle örgütleriyle yakın ilişkiler içindeydiler. Ve yeni rejimler dar anlamında bir askerî cunta olmadı. Her üç ülkede sosyalist ülkelerle dostluk ilişkileri kurdular.

Tutucu Muhammed Mahup yönetimini yıkan Sudan'daki darbede, Albay Numeyri'nin başkanı bulunduğu Devrim Konseyi devrimci demokratlardan meydana gelmişti ve bu konseyin seçtiği kabinede önde gelen sosyalistler bulunmaktaydı. Konsey, Mahup rejiminin demokratik olmadığını ve halkın gerçek özlemlerini yansıtmadığını belirtti ve gerçek demokrasiyi kuracak yeni rejimin işçi, köylü, asker ve aydınların ittifakına dayanacağını açıkladı. Emperyalizmin Afrika'dan sökülüp atılması için savaş verilecekti ve ilk olarak da devrime karşı tutum takınan her rütbedeki subay tasfiye edildi.

Libya'da, 27 yaşındaki albay Kaddafi'nin başkanı olduğu «Hür Subaylar Birliği» iktidarı ele geçirdikten sonra Devrimci Komuta Konseyi'ni kurdu ve kabinede millici demokratlar görevlendirildi. IV. madesiyle, sosyalizmin kurulmasının ve her türlü sömürünün yok edilmesinin amaçlandığı yeni bir anayasa kabul edildi Başkomutan Tümgeneral Sunusi'nin tevkifi, ordu içinde küçük de olsa bir direnişin bulunduğunu ortaya koydu. Bu direniş, «Hür Subaylar Birliği» üyesi olmadığı halde Savunma ve İçişleri bakanlıklarına getirilmiş olan iki subay'ın 6 Aralık'ta, Libya'daki Amerikan askerî ve iş çıkar çevreleriyle ortaklaşa bir karşı — darbe hazırladıkları gerekçesiyle tevkif edildikten sonra bertaraf edilmiş oldu.

Bu konudaki resmî açıklamada şöyle denilmekteydi :

«Devrim'in sosyalizm ve birlik ilkelerine inandıklarını söyleyerek bizi kandırmaya çalıştılar Kişisel çıkarları için rejimi devirmeyi plânladılar ve neticede emperyalizmin kucağına düştüler.»

Somali'deki darbe sonucunda 25 asker ve polis yöneticisinin yer aldığı bir Yüksek Devrimci Konsey kuruldu. Konsey başkanlığına getirilen General Muhammed Siad Bare şöyle diyordu :

«Ülkemiz politik ve ekonomik bakımdan feci bir durumda bulunmaktaydı. Emperyalistler bozuk bir düzene, ulusal çatışmalara, sınıf düşmanlıklarına, adaletsizliğe dayalı sosyal ve ekonomik gelişmeyi engelleyen bir sistem yerleştirmişlerdi.

Silâhlı Kuvvetler, emperyalizmin sömürüsüne dayalı, belirli kokuşmuş grupların ve bir kısım politikacıların yararına işleyen bu düzeni değiştirmek amacıyla iktidara el koymuşlardı. Demokratik atılımlar yoluyla tam bağımsızlığa ulaşacağız. Hedefimiz, halkımızı ulusal birlik, adalet ve barış ilkeleri ışığında hızlı bir ekonomik, politik ve sosyal kalkınma yolunda seferber etmektir.»

Ordunun başını çektiği bu siyasal iktidar değişiklikleri nin ortak özelliği, askerlerin kendi başlarına amaçladıkları devrimci dönüşümleri gerçekleştiremeyeceklerini, yığınların desteğini kazanmalarının gereğini kavramış olmalarıdır. Bunda, kuşkusuz Birleşik Arap Cumhuriyeti deneyinin büyük etkisi olmuştur. Nâsır'ın «Hür Subaylar» rejimi, kısa sürede bir yığın partisinin, Arap Sosyalist Birliği'nin kuruluşuna önayak olmuştur Bu, gerek açıklanan amaçlar gerekse başlarında Hava Mareşalı Amr'ın bulunduğu ordunun sağ kanadının tasfiyesi için zorunlu görülmüştür.

1962 yılında, General Ne Win'in başkanlığında Burma'da iktidarı ele geçiren Devrimci Subaylar Konseyi deneyi de aynı sonucu vermiştir. Yabancı yatırımların, bankaların, ticaretin millileştirilmesi, köklü bir tarım reformuyla diğer reformların gerçekleştirilmesi, Burma Sosyalist Program partisi ve işçi köylü konseylerinin kurulması ile paralellik göstermiştir.

Azgelişmiş ülkelerde kriz dönemlerinde ordunun müdahalesi konusunda şöyle bir değerlendirme yapılabilir. Ordu, ancak yığınları belirli bir ideoloji etrafında bilinçlendirecek ve seferber edecek bir parti veya güçlü bir siyasî örgüt kurar ve bunu geliştirirse ilerici bir rol oynamış olur. Bu yolla, salt bir askerî rejimin yetersizlikleri kavranacak ve askerler ülkedeki siyasal hareket ile bütünleşme veya bunun bağımsız olarak gelişmesini engellememe gereğini göreceklerdir. Buna karşı çıkmak veya liderlik açısından bir rekabet sorunu olarak bakmak, ülkenin gelişmesini geriye itmek, iç ve dış düşmanlara yardımcı olmak demektir. Geçmişteki ve günümüzdeki deneyler, ideolojik bir temele dayalı yığın hareketleri ve örgütlenmeleri ile bütünleşmiş bir ordu iktidarının, ülke çıkarları açısından, ulusal hedeflerin kavramasında ve açıklık kazanmasında salt bir askerî rejime göre daha üstün ve daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur.

(Labour Monthly, Mart 1970)

Ben Milletvekili iken...

DIŞ GEZİLER...

Milletvekilleri arasında dış gezilere karşı her zaman aşırı bir eğilim vardır. Bu konuda çeşitli kulisler döner, çeşitli klikler kurulur. Bu geziler yanında bir de uluslar arası komisyonlara ne yapıp yapıp her zaman üye seçilen gediklilerin durumları gerçekten değer incelemiye..

Parlemontolar arasında karşılıklı davetler olur. Bu davetleri her ülkede karşılıklı olarak ayarlıyan, düzenliyen, hazırlıyan kişiler vardır. Böylece bütün yeryüzünde beleşinden bir gezi trafiğidir yürür gider.

Bir gün Meclis'te bir milletvekili:

— Arjantin'le parlementolar arası dostluk derneği gibi bir şey kursak iyi olur, diyordu.

— Nerden geldi aklına Arjantin, dedim.

— Arjantinle henüz karşılıklı davet hiç yapılmamış. Biz böyle bir şey kurarsak, onlar da da kurarlar. Sonra onlar bizi davet eder, biz de onları. Fena mı bedava tarafından Arjantin'i görmüş oluruz.

Bir yabancı parlamentodan davet geldi mi; her parti grupu davete gidecek temsilcileri tesbit ederdi. Bizim grupun da bir arkadaş gönderme hakkı vardı. Gidecek arkadaşı kura ile seçerdik. Ben kuraya katılmıyacağımı peşin peşin söylemiştim. Yolda A.P.lilerle aram da bir tatsızlık çıkacağından emin olduğum için ortaklaşa yapılan gezilere katılmak istemiyordum. Onun için beni kur'a ya koymazlardı. Hatta bir seferinde Batı Almanyanın davetine katılacak arkadaşı seçerken yanlışlıkla benim adım çıkmıştı kur'a dan.. Dostlar:

— Haydi haydi git İşte canım, demişlerdi.

— Yok, dedim, gezi işkence olur. Ben nasıl olsa biliyorum Almanya'ya, başka bir arkadaş gitsin.

Dış geziler için adı kuradan çıkan arkadaşı herkes kutlardı. Başka gruplarda bu yoldan epey yer gezmiş kişiler vardı. Sonra dönüşte herkes birbirinin falsosunu anlatırdı.

— Seninki adamların ziyafetinde sarhoş olmaz mı? Tutturdu Türkçe nutuk söyliyeceğim diye.. Yapma etme dedik, dinletemedik Başladı nutuk söylemiye.. Bu topraklarda atalarımızın nallarının izi vardır, Aranızda bizlere benzeyen kişiler görürseniz babalarını dedelerimiz arasında arayınız. Hem nutuk söylüyor, hem de nutkunun çevrilmesini istiyordu. Neyse dil bilen bir arkadaş nutku çevirirken sözleri idare etti. Sizlerle tarihsel dostluğumuza yeni yakınlıkların eklenmesinden mutluyuz falan gibi bir şeyler söyledi..

Bu falsoların anlatılması çok hoşa giderdi. Herkes başkasını kendisinden daha hırt olarak görmenin zevkini tadardı. Sonra sıra çapkınlıkların anlatılmasına gelirdi.

Belkemiğinden hasta bir senatör galiba bir Macaristan gezisinde bir kızla arkadaşlık kurmuş. Kızla bir otele giderlerken, senatör daha önceden arabanın arkasına yerleştirdiği geniş bir tahta parçasını bagajdan çıkarıp koltuğunun altına almış. Kız :

— Bu tahta da ne, diye sormuş.

Senatör işaretler yaparak Tarzancayla bel kemiğinin hasta olduğunu, ancak böyle sert bir tahta üstünde yatabildiğini anlatmış.. Ve bir kolunda kız, bir kolunda kocaman tahtası öyle girmişler otele..

Sosyalist ülke davetlerine katılan arkadaşlar, A.P. lilerin bu ülkelerdeki şaşkınlıklarıyla hayranlıklarını naklederler, ama Türkiye'ye gelince tam zıddını söylediklerini belirtirlerdi. Bu arada bizim partiden giden arkadaşlara bu ülkelerde daha bir içtenlik gösterildiğinin de altı çizilirdi. Giden arkadaş:

— Ben de Türk sosyalistiyim, dedim.

O zaman mihmandar:

—Ya, dedi, kadehini kaldırdı... .

Diye gördüğü içtenliği ballandırırdı.

Uluslar arası komisyonların gediklileri başında o zamanlar Kasım Gülek vardı. Ne yapmış etmiş kendisini Avrupadaki uluslararası bir takım komisyonlara seçtirmişti. Arada sırada gündem dışı söz alır bu komisyonlarda gösterdiği faaliyetler hakkında bilgi verirdi. Örnegın şöyle derdi:

— Sayın arkadaşlarım; Avrupa Konseyinin Hukuk Komitesi toplantısında bulundum, huzurunuzda izahat vermek için bulunuyorum. Avrupa Konseyi Hukuk Komisyonundan, Kıbrıs konusunda bir anlaşma vaki olduğu takdirde insan haklarının korunması için ne gibi hükümler mevcud olması yolunda Hukuk Komisyonundan sorulan bir mütalaa müzakeresi açıldı... vs.

Ve devam ederdi:

— Muhterem arkadaşlar, aynı zamanda NATO parlamanterleri Toplantısında bulundum. Bundan iki sene evvel NATO Parlamanterleri NATO'nun Güney Amerika'nın gelişmemiş memleketlerine yardım konusunda bir komisyon kurmuş ve faaliyette bulunmuştu. Bizim teklifimiz de yalnız NATO dışı değil evleviyetle NATO içinde gelişmemiş memleketlere NATO nun yardımı lazımdır yolundaki mütalaamız ve bu yolda bir komisyon kurulması hususundaki teklifimiz üzerine kurulan, başkanlığına New — York Senatörü Jawits'in ve ikinci başkanlığına benim seçildiğimiz komisyonun toplantısı idi.

Benim anladığım uluslararası komisyonlar boyuna komisyon üretiyor ve her komisyon yeni gezilerin gerekçesi oluyordu. Ekmek elden su gölden bir çok kişi geçinip gidiyordu bu işten..

Mecliste de bu dalgayı çakmış olanlar vardı. Bunlar kendilerinin yabancı dil bildiklerini onun için daima kendilerinin gitmesi gerektiğini öne sürerlerdi.

— Yabancı dil önemli değil, bize de bir tercüman verirsiniz biz de gideriz diye bunlara karşı çıkarlardı..

Hoş Meclis Albümüne bakılınca yabancı dil bilmiyen kimsede pek yoktu galiba. Hiç değilse küçük biografi notlarının altında az İngilizce diye yazardı. Yes, No, Thankyou demesini bilmek bu az İngilizceye dahildi..

Türkiye demokrasisi bu az İngilizceyle Amerika'nın en büyük dostu olmuştu. Kazara bir de çok İngilizce bilse acaba nesi olurdu? Bunu hiç bir zaman kestiremedim .

çetin altan

BOĞAZIN KÖPRÜSÜ nedir, ne getiriyor, ne olacak ? ● ORTAK PAZAR İDEOLOJİSİ : Prof. Dr. Gülten Kazgan ● İKTİSADİ BAĞIMSIZLIK VE DIŞ YARDIM : Prof Dr. Emre Gönensay ● DÜŞENİN DOSTU (yılın tiyatro olayı) cinsî sapıklığın istismarı mı, topluma bir mesaj mı?

BELGELERLE TÜRK TARİHİ DERGİSİ

DÜN/BUGÜN/YARIN

30. SAYI ÇIKTI

GERİCİ BASINDA NE VAR NE YOK ?

Hasan Cemal

İsrail'in şakşakçıları ile Suud şakşakçıları tartışıyor

Geride bıraktığımız hafta «aşırı» akımlar konusunda Parlâmento'da açılan genel görüşme sırasında, AP'nin yeminli kanadına mensup Tekin Erer, şeriatçı «teorisyen» Mehmet Şevket Eygi'nin Suudî Arabistan'dan beslendiğini, bu kez belgeleriyle açıkladı. Havale makbuzlarının fotokopilerini kürsüden gösteren Demirel'in Son Havadis gazetesindeki borazancısı Tekin Erer, Cidde'den Eygi'nin Münih'deki adresine son olarak .50.000 dolar gönderildiğini söyledi!.

Şeriatçılığın , fena halde petrol ve dolar koktuğu ve üzerindeki yeşil şal biraz aralanınca arkasından Amerikan emperyalizminin çirkin yüzünün sırıttığı zaten öteden beri bilinen bir olguydu. Emperyalizm, dolarıyla beslediği şeriatçılığı, Ortadoğu'daki devrimci uyanışlara karşı bir silâh olarak kullanma çabasındaydı.

«Lâik — gerici» Tekin Erer'in, «şeriatçı — gerici» Mehmet Şevket Eygi'ye ilişkin ifşaatı, bizi ister istemez 1969 seçimlerinden öncesine götürdü. O tarihlerde Tekin Erer, Son Havadis'deki köşesinde, Eygi'ye «kanun kaçağı, yeşil komünist» diye bir yazı yazmış. Buna karşılık Eygi'den bol küfürlü cevaplar almıştı. Bu «küfürleşmeleri» bir diyalog şeklinde sunmanın, hayli ilginç olacağı kanısındayız :

Erer — Sen bir kanun kaçağısın. Arabistan'da altında Cadillac araba, hizmetinde dört cariye ile dünyanın tadını çıkarırken ,Tükiye'de sahibi olduğun Bugün ve Sabah gazeteleriyle nifak ve fesat tohumları atıyorsun. Seni gidi yeşil komünist!.

Eygi — Sana «beyaz komünist», «kara komünist» gibi sınıden yaftalar takmıyacağım. Sen hem müslüman geçinir, hem de Tel — Aviv parasıyla ehl-i İslâm'a hırlarsın. Farmason ve devrimbaz uşağı bir politika faresisin sen... Sırtında yumurta küfesiyle siyaset telinde oynayan hokkabaz.. Seni gidi kendini bilmez.

Erer — Senin geçim kaynağın din sömürüsüdür.

Eygi — Sen Türk milletinin iliğini kurutan yahudi sermayesinin ve yabancı kapitalin parasıyla tutulmuş kiralık kalemisin. Sen faizci soygun imparatorluğunun çırtlak çığırtkanısın. Seni gidi eski velinimetlerini ısıran mahluk!...

Erer — Yakın arkadaşların senden «tarla faresi» diye söz ediyor. A vatan birlik ve beraberliğinin, Türk bütünlüğünün düşmanı!. A Arap yobazı!...

Eygi — Cevablarım sizler gibi farmason ve devrimbazların tepesine atom bombaları misali inecektir. Şeriat için mahkûm olmak en büyük şerefimdir. Bizler, sizin gibi zeytin yağına makina yağı katan, yabancı sermaye haramileriyle birleşip halkı soyan takımından değiliz. AP içinde bir tek yahudi uşağını, bir tek farmasonu bile barındırmıyacağız!.

Erer — Yabancı bir ülkede dört cariyenin kucağına kurulup, Türkiye'de namus ve şerefiyle millet hizmeti gören vatanperverlere çamur atmanın, iftira saçmanın cezasını sana mutlaka göstereceğiz.

Eygi — Sen bu haberleri Tel— Aviv gizli istihbaratından mı aldın? Aldatmışlar seni. Sen Suudi Arabistan'ın cariyeleri ile uğraşacağına, Lüks Nermin'in resmi himayeye mazhar devrimci sermaye kızları meselesine eğilsen daha iyi edersin....

Erer — A Arap yobazı!.. Sen şu isimlerden hiçbirinin ayak tırnaklarındaki toz olamazsın!. Hangi yüzle vatan topraklarının dışından Türk milletine onun yüce temsilcilerine, bakanlarına hakaret ediyorsun!... Biraz olsun halinden utan!..

Eygi — Sen ne dersen de, Müslümanların reyleriyle Meclis'e girip de, sonra da velinimetlerine yeşil komünist diye tüküren farmason ve yahudi uşağı soysuzlara dünyayı zindan edeceğiz....

Erer — AP iktidarı sayesinde Türkiye'de en geniş din hüriyeti varken, ne diye vatandaşları «dinli — dinsiz», «imanlı — imansız» sınıflara bölmek istersin, söylesene A Arap uşağı!...

Eygi — Sen git de mason Üstad-ı Âzamının sakalına oku bu martavalları.. Ya Kur'an kursu faciasına ne buyuracaksın... Mevcutlardan bazıları kumarhane basılır gibi basılıyor. Lüks Nermin'i neden böyle basamıyorsunuz?.

Erer — Arap uşağı!...

Eygi — Sen bir farmason, Tel — Aviv, Washington uşağısın!.

POLİTİKA KULİSİ

(Başı S. 1'de)

«KUZUM M... SEN D...

Refik Halit Karay da m... Mustafa Kemal'e dil...

KİRPİNİN DEDİKLERİ.
16 Aralık 1919

OYUNA, OYUNBAZLIGA DAİ...

Kırk yılda bir öksüz hırsızlığa ç... akşamdan doğmuş.. Onun gibi kırk ... iki eski beste dinleyeyim diye Bey... tım, yer yerinden oynadı.. Bâri gece... rını itiyat etmiş bir adam olsam....

En başta gelen işim her akşam e... balarını kendim yakmaktır. Fakat ate... çı gazetelere.. Az daha «İzmir göç... yardım», «Vilson prensipleri»nin bilm... cı maddesi gibi çetrefil birer basma... zı yatırıp her gün gazetelerini görün... benim orada bulunduğumu haftala... edeceklerdi.. Her ne ise, söz sözü ... mar kulüplerinde bundan böyle talih... oynanmıyacakmış.. Fıkra kulüplerinde... ho dayanın siyasi oyunların oynanm... kararlaştırılsa o zaman işimiz iştir. ... kişi bir araya gelip hemen bir bina... lar, hükümete bir de beyanname, k... şunun bunun kesesiyle oynuyorlar. D... rarlı şey, fakat ona benzeyen daha ... ları var. Hem şekil itibariyle de fark... on kişi bir araya gelip hemen bir b... yorlar. kapıya bir yafta yapıştırıyor... mete bir de beyanname, fırka açıp d... deriyle oynuyorlar. Teşekkülü de he... men aynı: Heyet, idare, başkan, üye.. ve gayeler de bir; Para!.. Neticeler de ... şahsın kesesi, ya milletin hazinesi za... incelenirse, berikiler çok tercihli: Onl... nız oynayanlar zarar görüyor. Halbuki ... oynayanlar kazanıp hariçte kalanl... ülke zarar görüyor. Olur haksızlık mı? ... deki siyasetçilik de tıpkı kumarbazlık... engelle, ötede gidip oynuyorlar, şehi... tuturamazlarsa dağ başında denemeye... ları. Kumarbazın derdinden ailede n... silkerse biz de bu siyaset zarcıların... man diyoruz. Hoş kumarbaz dikse dik... ocağına incir diker, Siyaset oyunbaz... nın bağrına.. Marifet bu berikileri...

...bir apartmana yatırmış. Ov... sa «Barajlar Kralı» ndan bir ...ktrik makinaları fabrikası ...rması beklenirdi.

...Mal beyanında dikkat, çe... ikinci bir nokta 100 bin ... ile müteahhitliğe başla... Demirel'in iki yılda 50 ...lyon liranın üzerinde taah... işi alması. 100 bin liray... dönmesi mümkün olma... bu büyük işleri, Süley... Bey nasıl döndürdü? ...grusu, meraka değer bir ...kta.. Şellefyan'ın taşeron... unu yapan Demirel'in ar... laşı müteahhit İzzettin Tu...lı'ya göre, Şellefyan fi... nsman işlerinde Demirel'e ...dımcı olmuş.

...çüncü bir ilgi çekici nok... AP Genel Başkanı olunca ...mirel'in 44 milyon liralık ...hhüt işini Klima, Tim ve ...ter şirketlerine, herhangi ... kâr almadan devredişi. ...zde 20 kâr hesaplarsak, De...rel böylece, üç şirkete 9 ...lyon lira kazanç hediye et...! İşadamı Demirel'in bu ...nertliği hayli ilginç..

...aşka bir nokta, Demire... Sunay'ın yaptığı gibi... te mal beyanım» diye açık ...ortaya çıkmaktan çekiniş... Mal beyanı, nedense Cü... Arcayürek'in aracılığıy... yapılıyor. Mal beyanını ...mirel yaptığı halde, beya... doğru olup olmadığını ...umluluğu gazeteciye yük...iyor! Böylece, bazı nokta...da, «Ne yapalım, gazete ...lış yazmış» demek olana ...sağlanıyor.

...ACI DEMİREL'İN ...AĞIŞI!.

...ladığı «gayri ...

...yannamesinde, işadamı Süleyman Demirel'in verimsiz bir müteşebbis olduğu ortaya çıkıyor. Başbakan olarak işadamlarına «Beyler, paralarınızı arsaya ve lüks meskene değil sanayie yatırın» diyen «Barajlar Kralı», kazandığı parayı arsa ve lüks meskene kapatmış. Hürriyet'in deyimiyle Demirel «iş hayatında kazandığı paraları» Kavaklıdere'de dokuz daireli

Hacı Demirel, Ulus'a gönderdiği ilk yalanlamanın bir itirafname olması üzerine ikinci bir yalanlama göndererek Sosyal Sigortalar Kurumu'na yüksek bedelle arsa satma faaliyetini tevile çalıştı. Hacı'ya göre, arsa hissesi 19.326 metrekare değil, 3190 metrekare idi ve arsayı 18 liraya almış değildi. Ama nedense Hacı, arsayı kaça aldığını söylemekten kaçınıyor-

du. Çünkü çok ucuza aldığı arsayı, kat kat yüksek bedelle devlet kurumuna satma çabasındaydı. Yani arsa spekülasyonu peşindeydi. Hacı, bu arsa vurgununu şöyle savunuyordu: «Benimle birlikte birçok CHP'li de aynı durumda bulunuyor. Ama Hacı CHP'li spekülatörlerin adlarını açıklamadı. Bunun yerine «spekülasyon» ... vazgeçtim dedi. Hacı'nın sözleri şöyle :

«Hele ... düzinenin tertibini ve ... hale getsin ... sonra, bu ... metrekaresine çok daha büyük para verilse dahi, istemiyeceğimi açıkça ifade etmek isterim.»

Hacı'nın bu sözünü senet sayıyoruz.

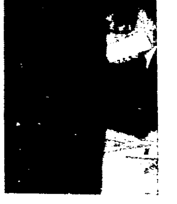

ŞEVKET DEMİREL

HACI DEMİREL VE ŞEVKET'E SUNULUR

Biz 19 milyon da 29 milyon da kredi aldık. Ne var bundan» diyen tüccardan Demirel kardeşlere anlamlı bir cevabı Yüksek Makina Mühendisi Doğan Uygur getirdi. Uygur şöyle diyor: «1961 senesi İTÜ Makina Fakültesi mezunuyum. Fakülteden sonra beş yıl Amerika'da çalışıp tecrübe edindim. İhtisasım olan konuda bir makina imalathanesi kurdum.

Elimdeki parayla bir imalathanenin ancak yarısına sahip olabildim. İşletme sermayem olmadığı için, bankaların kapısını aşındırmaya başladım. 1970'in ilk günlerinde bir makina imalat ihalesini kazandım. 30 bin liralık banka teminat mektubuna ihtiyacım vardı. Bir bankaya başvurdum. Bana verilen cevapta, banka hesabımın en azından 10 bin lira bakiye göstermesi ve kendilerinin beni çok iyi tanımaları gerektiği belirtildi.

Şube müdürüne kendimi, işimi, durumumu anlatmak istedimse de, aldığım cevap şu oldu:

—Biz parayı tanırız, senin mühendisliğin de, yapacağın makinalar da vız gelir...»

Ya, işte böyle Demirel biraderler..

DEMİREL BİRADERLERİN KREDİSİ..

Ünlü basın toplantılarında Demirel'in iki biraderi, «26 milyon değil 19 milyoncuk aldık» dediler ve gazetecilerin «Daha var mı?» sorusunu «Onu da artık siz bulup çıkarın» diye cevaplandırdılar.

Bu arzuya uyarak yeni birşeyler çıktıkça yazıyoruz. İşte bir örnek :

22 Şubat 1970 gün ve 2636 sayılı bir yazıyla, Hacı Ali Demirel, Türkiye Vakıflar Bankasından 1.5 milyon lira daha yeni kredi istemişti. Henüz bir Genel Müdürü olmayan Vakıflar Bankasının eski DP bakanlarından Atıf Benderlioğlu başkanlığındaki İdare Meclisi, bu işi görüşmüş, fakat bundan önce yaptığı gibi hemen karara bağlayıp Hacı Demirel'e «Buyurun, alın paraları» dememiştir. Şu halde istek red mi olunmuştur? Hayır. «Tedbirli» İdare Meclisi, herkesin Demirel biraderlerin kredileriyle meşgul olduğu sırada yeni bir kredi açmaktan çekinmiş ve yeni kredi talebini «ileride görüşülüp karara bağlanacak işler» dosyasına koymuştur. Yâni, Demirel'in durumu sallantıda olursa kredi açılmıyacak, sağlamlaşırsa biraderlere «Buyurun, paraları alın» denilecektir. Ve tabii ki, Süleyman Bey'in kardeşlerinin bu ticâri işlerinden hiç haberi olmıyacaktır.

BAYARCI GAZETE VE DEMİREL

Bayar'a yakınlığı ile bilinen Adalet gazetesi, bir eski

parlmantere atfen, Demirel'in güven oyu alışını şöyle yorumladı :

«— Demirel güvensizlikle düşerse, ayaklarının üzerine düşebilir. Ama iki yıl sonra düşerse, beyninin, kafasının üzerine düşecektir....»

Bayarcı gazeteye göre, İsmet Paşa da Demirel'in güven oyu almasından çok hoşnutmuş. İnönü, bir yakınına küçük bir kahkaha atarak şöyle demiş :

— İşte bundan sonra işi daha zor olacaktır.

MEDENİ BERK'E BİR UYARI

Büyük tüccarlar, Bilgiç'in de belirttiği üzere, Demirel'i düşmekten kurtardılar. Ama bu tehlisiyenin faturasını Medeni Berk aracılığıyla hemen sundular: Piyasada para darlığı vardı, krediler açılmalıydı. Vergi mi? Vergileri Sunay'a veto ettirmişlerdi. İthalât mı? Odalar Birliği Başkanı Berk, devletin ithalâtçılıktan vazgeçmesini istemekteydi! Başkan, «Devlet eliyle yapılan ithalâtta sun'î tekeller yaratılmasından şikâyetçiydi. Bu, hükûmet programı ve politikasıyla bağdaşmıyordu.» İthalât, özel sektör eliyle yapılmalı, «sun'i tekeller» yerine «tabii tekeller» yaratılmalıydı.

«Tabii tekeller» ile «sun'i» tekeller arasındaki farkı, bir süre önce, AP iktidarının Sağlık Bakanı Özkan açıklamıştı: «Fabrikalardan direkt ithalâtı, fâhiş kârlar peşinde koşan birkaç ithalâtçı firmanın oyununa gelmemek için yaptık. Direkt ithalât ile piyasa değeri 29 milyon lira tutan tıbbî cihaz ve malzemeyi 13 milyon liraya satın aldık. Aradaki fark 16 milyon liradır.

Kobalt — 60 cihazını 1.012.497 liraya satın aldık. Bu cihazın Türkiye'deki satış fiyatı 2.047.430 lira. Yirmi adet ameliyat masasının piyasa fiyatı 1.290.000 lira. Biz, 644.346 liraya aldık. 215 adet mikroskopun piyasa fiyatı 540 bin lira iken, 296.676 liraya ithal ettik. Diğer kalemlerde de fark, hep bu ölçülerde.»

Robert Kolej'de profesör Ahmet Aker'in yaptığı hesaplara göre, Türkiye'de ithalâtçı, normal olarak satması gereken fiyattan yüzde 150 yüksek fiyatla mal satmaktadır!..

İşte Ankara otelleri kulislerinde «Demirel'e mebus pazarında oy toplayanların» istedikleri ücret.

DÖVİZ MEVCUDU SIFIR!..

Bir yandan sekiz ayda transfer yapılamıyor, fabrikalar ithal malı ham madde sıkıntısından kapanıyor. Öte yandan ise, Demirel Hükûmeti, döviz ihtiyatlarını 178 milyon dolar gibi görülmemiş bir seviyeye ulaştığını ilân ediyor. Anlaşılır gibi değil!

Aslında bu rakamın yüksekliği, bir muhasebe oyunundan ibaret. Eskiden ithalâtçıya akreditif açılınca döviz mevcudundan düşülürdü. Şimdi, Demirel usulüyle, döviz kullanılıncaya kadar, mevcut sayılıyor. Transfer yapılmayınca da, döviz ihtiyatı kâğıt üzerinde yüksek gözüküyor.

Merkez Bankası bilançosundaki sair dövizler de hesaba katılınca, döviz ihtiyatının sıfır olduğunu uzmanlar söylüyorlar.

(MAHKEME KARARIYLA YAYINLADIĞIMIZ TEKZİP YAZISI)

DEMİRELLE İLGİLİ HABER YALAN

Yeniköy'deki otelimizin halı döşemesini Şevket Demirel'in aldığı ve 500 bin liralık iş yaptığı haberi asılsızdır. İhale konusu bu işi Şevket Demirelle ilgisi olmayan Dekor Halı Firması yapmıştır.

Turizm Bankası
Genel Müdürlüğü
Davut R. Giresunlu
(Genel Müdür)
Haşim Gönenç
(Genel Müdür Muavini)

YÜKSEK ASKERÎ ŞÛRA'YA SUNULAN TEKLİFLER

Bu haftanın başında toplanacak olan Yüksek Askerî Şûra'nın gündeminde yine en önemli yeri, askerlik süresinin kısaltılması ile Askerlik ve Yedeksubaylık kanunlarında yapılacak değişiklikler sorunları yer alıyor.

YEDEKSUBAYLIKTA İNDİRİM

Bu konuda Şûra'ya sunulan taslağın özeti şudur: Nüfus artış hızı çok yüksek olan Türkiye'de askerlik sürelerini kısaltmak ve silâhlı kuvvetler mevcudunu azaltmak gereklidir. Yirmi yaşını dolduran her erkeği silâh altına almak esasına göre düzenlenen 1111 sayılı Askerlik Kanunu, yanı şartlar karşısında geçersiz ve elverişsiz hâle gelmiştir. Bu kanun yüzünden, bata silâhlı kuvvetler kadroları sürekli olarak ihtiyacı çok aşan ölçülerde şişmekte ve çeşitli güçlükler yaratmaktadır. 535 bin kişilik bir orduyu, her eri iki yıl silâh altında tutarak eğitmek, beslemek ve donatmak, şimdiden büyük güçlükler doğurmaktadır. Her geçen yıl, nüfus artışına paralel olarak artan ordu mevcudunun kabarmasını önleyecek bir formül bulmak gereklidir.

Askerî Şûra'ya sunulan taslakta — geçici çâre olduğu da belirtilerek — öne sürülen formül, 24 aylık askerlik süresini 20 aya indirmektir. Böylece, bir süre için bile olsa, silâh altındaki kadroyu 400 bine indirmek olanağı doğmaktadır. Aynı düşüncelerle, yedeksubaylık süresinin de 18 aya indirilmesi öngörülmektedir.

Bahis konusu taslakta, Yüksek Askerî Şûra'dan şu iki şıktan birini tercih etmesi istenmektedir: Yedeksubaylar orduya ya kur'a ile ya da test usulü ile alınmalıdır. Böylece — yine şimdilik orduda ihtiyaçtan fazla yedeksubay bulunmasına son verilmiş olacaktır. Bu taslakta kur'a usulünün hem bâzı yolsuzluklara, hem de adaletsizliğe yol açıcı karakteri üzerinde durulmakta, bu açıdan test usulünün daha elverişli olabileceği mütalâası ileri sürülmektedir. Bu testlerde başarı gösteremiyen yüksek okul mezunları, askerlik görevlerini erbaş ya da er olarak yapacaklar; modern orduların büyük ölçüde ihtiyaç duyduğu mühendis ve doktor gibi teknik elemanlar ise ayrı bir değerlendirmeye tâbi tutulacaklardır.

YAŞ 40 : ASKERLİĞE PAYDOS!

Şûra'ya sunulacak olan taslağın bir başka özelliği de, hâlen iki ayrı kanun hâlindeki Askerlik ve Yedeksubaylık kanunlarının tek bir kanunda toplanması ve daha kısa metin ile az sayıda madde ihtiva etmesidir. Bu yeni metnin dikkati çekici yanı, şimdiye kadar 46 yaş olarak uygulanan «çağ dışı» bırakılma sınırını 40 yaşa indirmesidir.

Basında uzun tartışma ve yorumlara yol açan «bedelli askerlik» meselesine ise bu yeni metinde yer verilmemiştir.

Bu taslağa eklenen çeşitli tablolarda ise, askerlik süresinin 24 ay olarak bırakıldığı veya 20 aya indirildiği takdirde gelecek yıllarda Türkiye'de ne kadar kişinin silâh altında bulundurulacağı mukayeseli biçimde gösterilmekte, eğer süre 20 aya indirilirse yılda 400 milyon liraya yakın bir tasarruf sağlanacağı belirtilmektedir.

Bu metinde, süre kısaltılmasından ötürü, ordunun vurucu gücünden hiçbir şey kaybetmiyeceği, kadro kısılmalarının daha çok karargâh personeli ile fazlalıyıda insana ihtiyaç göstermeyen askeri hizmetlerde yapılacağı önemle belirtilmektedir.

Bundan önceki iki toplantısında Yüksek Askerî Şûra'nın herhangi bir karara bağlamıyarak ileri tarihlere bıraktığı bu önemli konuda, bu toplantıda da bir karara varılması zayıf bir ihtimal olarak gözükmektedir. Buna rağmen, Şûra üyesi yüksek rütbeli komutanların bir zaman kazanma ve günü kurtarmadan öte anlam taşımayan anlayışa iltifat edecekleri şüphelidir. Ne var ki, Türkiye'de iç ve dış politika olaylarının son derece yoğunlaştığı şu günler ve belki de haftalarca sürecektir. Ama askerlik ve yedesubaylık süreleri nin tesbiti ile askere alma usullerinin yeniden düzenlenmesi için daha hayli gün çalışmak gerekebilecektir.

ilhami soysal

FINDIK İŞİ

Sezgin'in Parlamentoyu ve kamu oyunu yanılttığı anlaşılıyor

Gima'nın büyük yolsuzluk iddiaları yaratan fındıkçılığına son verileceğe benziyor. Gima Genel Müdürü İbrahim Kirazoğlu, İKA ajansına bir açıklama yaparak bu kararı bildirdi :

«Gima, bundan böyle hiçbir şekilde fındık işiyle ilgilenmiyecek, fındık ihracatı yapmıyacaktır. Elindeki küçük stoku eritecek ve fındık mevzuunu da kapatmış olacaktır.»

DEVRİM'de Refet Sezgin imzasıyla boy boy çıkan açıklamalarıyla Gima'nın başarısını öven İktidar çevreleri şimdi neden bu başarıya son veriyorlardı? Bu soruların cevabı aferist çevrelerde şöyle veriliyor :

1 — Gerek Meclis'te ve gerekse kendi grubunda fındık tartışmalarını izleyen Başbakan, daha sonra dosyalardan çıkartılan gerçek özetleri okumuş ve Refet Sezgin'in Dış Ticaret Dairesi ve Teşkilâtılandırma Müdürünün Gima yararına verdiği emirleri gizleyerek, AP Grubuna ve Parlâmentoya yanlış bilgi verdiğini görmüştür. Demirel, konunun bir Yüce Divan sorunu yapılabileceğini hissetmiş ve Gima'ya fındıkçılıktan vazgeçme emrini verdirmiştir.

2 — Öte yandan Karadeniz İhracatçılar Birliği, Gima'yı karalistesine almış ve Gima'nın yapacağı dış satışların tescilini reddetmeyi kararlaştırmıştır.

3 — Gima, bu arada yine boş durmamış, Ticaret Bakanlığında «Fiskobirlik dâhil, hiç kimse dolar 158'den aşağı fındık satmıyacaktır» protokoluna imza koymasına rağmen küçük partiler halinde dolar 140 ve 138'den ihracat yapmıştır.

4 — İstanbul'da İhracatçılar Birliğinde yapılan bir açık toplantıda bazı hatipler, Gima'nın alenen döviz kaçırdığını, kambiyo taahhütlerini gününde kapatmadığını, Ankara kambiyo Müdürlüğünde bu yoldan dosyaların beklemekte olduğunu, Gima'nın fındık konusunda tescil yaptırmadan mal yüklediğini, tescili 2-3 ay sonra yaptırdığını, böylelikle dışarda mal bedeli olarak biriken dövizi kendi hesabına kullandığını iddia etmişlerdir.

5 — Gima'nın kambiyo mercilerinden gelen çok ağır yazılar ve Gima'ya ait dosyaların mahkemeye intikal etme ihtimali karşısında, fındık gibi çok kârlı bir işten vazgeçmek zorun da kaldığı da ileri sürülmektedir. Ankara Kambiyo Müdürlüğünde, Gima'ya ait bazı dosyaların varlığından söz edilmektedir.

Ortak Pazar

(Başı S. 1'de)

lirten bir konuşma yaparak bu acelecilliğin nedenlerini açıklamıştır. Muezzinoğlu'na göre, AET, Fas ve Tunus'la ortaklık anlaşması imzalamıştır İspanya, İsrail ve Yugoslavya ile, bu ülkelere bâzı ticari imtiyazlar sağlayan anlaşmalar imzalanmıştır, ya da imzalanmak üzeredir. Bu özel anlaşmalarla kaybedeceğimiz avantajları, onlara oranla arttırmak için geçiş dönemine hemen girilmelidir. Ortak Pazar Büyükelçisi, büyük bir iyimserlik içinde, bu sâyede 80 milyon dolar ihracat artışı sağlayacağımızı hesaplamaktadır. Yalnız bu artış, hâlen ihraç edilmeyip de «ihracı kabil» sayılan ürünlere de teşmil edilerek hesaplanmaktadır. Evde yapılan bu hesapların, çarşıya uymadığı çok görülmüştür .

Müezzinoğlu'nun ileri sürdüğü ikinci bir acelecilik nedeni, İngiltere ve üç Kuzey ülkesinin önümüzdeki iki yıl için de Ortak Pazar'a katılma ihtimalidir. Bunlar da katılınca Türkiye «6'lar» yerine «10'lar»la müzakere durumunda kalacak, müzakere şartları ağırlaşabilecektir.

Müezzinoğlu'nun biraz kapalı geçtiği üçüncü bir acelecilik nedeni ise, 200 küsur milyon dolarlık Ortak Pazar proje kredisini bir an önce alabilme telâşıdır. Hükûmetin geçiş dönemine atlama kararını almasında en önemli etken, hiç kuşkusuz, bu olacaktır. Ziya Müezzinoğlu, Hükûmetin bu konuda hemen olumlu bir karar alacağı kanısındadır. Büyükelçi, Mayıs ya da Haziran ayında Ortak Pazar'la anlaşmanın imzalanabileceğini tahmin etmektedir.

Müezzinoğlu'nun Planlama'da beraber çalıştığı yakın arkadaşı Prof. Besim Üstünel ise, geçiş dönemine atlama kararı almayı bir felâket saymaktadır: «Ortak Pazar'a girme kararı siyasî tercih kararı olduğu halde, Türkiye'nin geçiş dönemine hazır olup olmadığı, ekonomik bir karardır.» Ekonomik karar, Türk ekonomisinin geçiş dönemine atlamaya hazır olmadığıdır. Planlama Teşkilâtı, bunu belirtmiştir. Buna rağmen, Hükûmetin, Çağlayangil Hariciyesine, Türkiye'nin idam fermanını imzalama yetkisini vermesi, kuvvetli bir ihtimal olarak gözükmektedir.

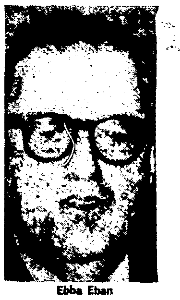

Ebba Eban

İsrail, Türkiye'den ne istiyor?

Türkiye'ye, büyük sermaye çevrelerinde etkili Javits ve Rotary'ci Conway gibi arabulucular yollayan İsrail'in Dışişleri Bakanı Abba Eban, geçenlerde Çağlayangil Hariciyesine büyük güveni bulunduğunu belirten bir beyanat vermiş ve «Çağlayangil ile Türk Hükûmeti, bizi gayet iyi anlamaktadır» demişti. Eban, hatta «Türkiye'nin arabuluculuk yapması, barışa hizmet eder» tarzında lâflar etmişti. «Arabuluculuk» gibi gönül alıcı bir deyimden kasıt, sanırız ki, İsrail avukatlığıdır. Son bir konuşmasında, Eban, «Türkiye'nin Orta Doğu'da barışın kurulması konusunda önemli bir rol oynayabileceğini» ileri sürerek, Menderes'in bir zamanlar canla başla benimsediği avukatlık tezini, kapalı bir üslûpla tekrarlamıştır. Ne var ki, Eban, Türkiye'nin son Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, Araplar tarafından desteklenen bir karar tasarısı lehinde oy kullanmasından şikâyetçi olmuştur. Türkiye, «Filistin halkının haklarının tanınması» ibaresini olumlu karşılamış, bu tutum İsrail'i endişelendirmiştir. Eban, «Türkiye'nin bu tutumu üzerinde dikkatle duruyor ve ciddiyeti ni idrak ediyoruz.. Türk Hükûmeti ile bu gibi konular üstünde karşılıklı teması sürdürüyoruz» demiştir.

Demek ki, İsrail'in istediği, belirttiğimiz üzere, arabuluculuk değil, İsrail goygoyculuğudur. Türkiye, «Filistin halkının haklarının tanınması»ndan dahi söz edemiyecek, ama arabuluculuk yapacaktır! Buna arabuluculuk değil, siyonizm ve emperyalizmin avukatlığı daha doğrusu uşaklığıdır. Dikkat!..

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDE NELER OLUYOR ?

Doç Dr.Pervin Yazgan

17 Mart 1970 tarihli gazetenizin «Türk Mühendislerini Güdük Bıraktıranlarla Savâşalım» başlıklı yazısını okuyunca, bu mektubu yazmaktan kendimi alamadım. Buna biraz da hakkım var zannederim. Çünkü 1967 yılından beri eşimle birlikte Karadeniz Teknik Üniversitesinde bu savaşın en ağırını vermekteyiz..

Bugünkü eğitim düzeninde Üniversiteler, kendini önce kapitalistlere satan, sonra da ülkesinin vabancılara peşkeş çekilmesinde komisyonculuğu hizmet sayan, komisyoncu aydınlar yetiştirdikçe, savaşımızın başarılı olacağına inanıyor musunuz?.

Uygulamalı veya uygulamasız bütün meslek dallarında güdük yetiştiğinin farkında olmayacak şekilde yetiştirilen aydın topluluğu ile bu savaşın başarılı olacağına inanıyor musunuz?.

Özellikle, «savaşma» gücü bilinçlerinde sındirilmiş olarak yetiştirilen robot aydınlar'la bu savaşın başarılı olacağına inanıyor musunuz?..

Eğer, bu noktalar gözönüne alınmadan bir savaş başlatılırsa, başarıya ulaşamaz; çünkü karşı güçler savaşı her ne pahasına olursa olsun baltalar, anlamsızlaştırır..

4 Fakülteli ve 6 öğretim üyeli (Yanlış değildir Üniversitenin bütün kadrolarına tayin edilmiş öğretim üyesi iki profesör dört doçent olmak üzere altıdır) Karadeniz Teknik Üniversitesinde mühendisi güdük yetiştirmeyecek bir öğretimin temini için 1967 den beri yapayalnız savaşmaktayız. Biliniz ki,boş geçen veya anormal şekilde doldurulan dersler, yapılmayan lâboratuvar, uygulama ve tatbikatla öğretim döneminde anahtar bilgileri bile almaktan yoksun bırakılan öğrencilere, Rektörün, gece yurtlarına gidip «Diplomalarınız cebimde, neye endişe ediyorsunuz? Ben Atatürk Üniversitesinde iken, (to be) (to have) fiillerini bilmeyenlere diploma vermiş adamım» demesi, bütün savaş metotlarından daha etkilidir. Bu etkili usulü yayın bütün Üniversiteye, asistanına, öğretim görevlisine, memuruna ve hatta diğer Üniversitelerden dâvet edilen misafir öğretim üyelerine, sonra bu Üniversitede «güduk bırakmıyacak» öğretim savaşı yapın ve yetişen aydınlarla meslek savaşı yapın, Başaramazsınız.

Bu Üniversitenin Rektörü, münfesih Demokrat Parti Milli Eğitim Bakanlarından olup, bakanlığı sırasında profesörleri bakanlık emrine almasıyla meşhurdur. Bir yandan Üniversiteyi kendi metotlarıyla idare ederken öte yandan sızlanan öğrenciler üzerine daha Şubat 1970'in son günlerinde, başta Adalet Partisi il başkanı olmak üzere kamyon kamyon silâhlı sivilleri saldırtıp seslerini boğmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesiyle yazılı veya kanuni ciddi bir bağlantıya yanaşmamaktadır. Üniversitenin gelişebilmesi için kendi başının çaresine bakabilme imkânlarını ise yoketmektedir. Nitekim son reform çalışmalarında, Komisyon, ortak tasarıda bütün Üniversitelerin ayrı ayrı özerk olup aralarında organik bir bağ bulunması prensibini kabul ettiğini resmen açıklamışken, son radan bu zatın gerçek dışı telkinleri ile bu prensipten de vazgeçilmiştir. Yani Reform tasarısı kanunlaşsa bile bu Üniversitenin nasibine hiçbirşey düşmeyecektir. Bir yandan bu zatın partizan, keyfi, çıkarcı tutumuyla ve adam satın alma politikası ile Üniversiteyi dejenere etmesine karşı, bir yandan Üniversitenin değil modern tekniğin, klasik tekniğin ana bilgilerini verecek bir öğretim yapamamasına karşı, öte yandan Ünivesitenin bu havasının öğrenciler üzerindeki yıkıcı etkilerine karşı biz iki kişinin yaptığı savaş ise, henüz netice vermemiştir ve neticeye ulaşmamamız için bütün güçleri ile bizi ezmeye çalışmaktadırlar.

Eğer gazetenizdeki savaş çağırısının öncüsü olan konuşmacı, savaşının amacının «mühendislerin güdük bırakılması» fikri üzerinde gerçekten inançlı ise, kendisini bizzat savaşa davet ediyorum. Karadeniz Teknik Üniversitesi üzerinde bilimsel bir incelemeye, araştırmaya girsinler veya bu çalışmayı yapacak bir meslek ekibi kursunlar. Bu Üniversitenin kanunlarını ve yönetim şeklini, incelesinler, görev koşullarını tesbit etsinler. İstanbul Teknik Üniversitesi kayıtlarından her yıl hangi tarihlerde, ne kadar süre ile, hangi derslerin okutulması için kimlerin gönderildiğine baksınlar. Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyeleri ile birlikte bu misafirlerin nasıl bir öğretim yapabileceği, bu öğretimin yeterli olup olamıyacağı, Karadeniz Teknik Üniversitesinde hangi laboratuvar veya atölyelerde hangi uygulamaların yapıldığını nasıl bir pratik kazanıldığını araştırsınlar. Sonra da meslek örgütleri vasıtasıyla eyleme geçsinler. Kendilerine, kendi çapımda yardıma hazırım.

Eyleme geçmeden devrimci olmak da, savaşa girmeden savaş çağrısında bulunmak da kolaydır. Türkiye'nin bütün kötü alınyazısının sorumluluğu ise, kolay yoldan devrimci, savaşçı ve aydın geçinenlerin üzerinedir.

Nasıl Halk Kapitalizmi?

Büyük Amerikan kapitalistlerinin dergisi Fortune'nun, mali raporlara dayanaraktan hazırladığı bir kitap, 500 büyük Amerikan tröstüyle ilgili hayli ilginç bilgileri kapsamaktadır. Şöyle ki:

Bu 500 büyük Amerikan tröstü, 1968 yılında sanayide çalışanların yüzde 69'unu meydana getiren 14 milyon kişiyi istihdam etmiştir.

500 tröstün 1968 yılı toplam cirosu, satılan malların değeri üzerinden 405 milyar dolarrı bulmakta olup, tüm sanayi cirosunun yüzde 64'nü teşkil etmektedir. Vergiler çıktıktan sonra kalan net kâr, yüzde 13'lük bir artışla 24 milyar dolara erişmiştir. Tröstlerin bu kâr oranı, Amerikan sanayiinde elde edilen tüm kârın yüzde 74, 4'dür.

Bunlar içinde en büyük 50 tröstün yıllık cirosu, 500 tröstün toplam cirosunun yüzde 48'ini geçmekte olup, yine sanayi mallarının satışından doğan gelirin yüzde 31'den fazlasını toplamaktadır. Bu 50 tröst, 500 tröstün elde ettiği toplam kârın yüzde 53.4'ünü kasalarına indirdikleri gibi, bu miktar, ABD'deki tüm sanayi şirketleri kârının yüzde 40'dır.

ABD'de 1964 yılında yıllık ciroları 1 milyar doların üstünde 55 tröst varken, bu sayı 1967'de 83'e, 1968'de 104'e yükselmiştir.

Amerika'da halk kapitalizmi iddialarıyla gizlenmeye çalışılan gerçek budur. Birkaç yüz tröst, Amerikan ekonomisine ve politika hayatına hükmetmektedir.

MEÇHUL ÖĞRENCİ ANITI

Uğur Mumcu

Ankara Hukuk Fakültesinde öğrencilerin Forumunu izliyoruz. Gençler bir bir kürsüye gelip görüşlerini anlatıyorlar. Hepsi namlulara sürülmüş mermiler gibi, geriliğin, karanlığın ve tutsaklığın üzerine sıkılmaya hazırlar. Gözleri alev alev, göğüslerinde bağımsızlık inancı, anayasadan, bağımsızlıktan ve özerklikten söz ediyorlar. Yumrukları sıkılı, sesleri gür.

Bağımsızlık ateşini göğüslerinde bir kor gibi duymayanlar, devrimci inancın kutsallığını tatmayanlar, hayatlarında inançları için bir tek fiske yememiş olanlar, Fakülte duvarlarında bütün yurda dalga dalga yayılan bu heyecanı anlayamazlar. Gençliğin bugünkü görevi, devrimci halk iktidarına kavuşuncaya kadar sürecek. Bundan sonra da bu gençler bağımsız Türkiye'nin harçlarını taşıyarak devrimci iktidarların halkçı eylemlerini yürütecekler.

Türkiyede gençlik sorununu çeşitli açılardan eleştirmek mümkündür. Bu eylemleri gençlik heyecanları ile açıklayanlar, özenti bulanlar, kızanlar cezalandırılmalarını ve hatta öldürülmelerini istiyenler vardır. Kim ne derse desin, bugün Türkiyede bir devrimci kavga varsa, bu kavganın en öndeki savaçılar, kurşuna, polis copuna, emniyet fişlerine karşı yiğitçe savaşan gençlerdir. Ve, Türkiye'de hiç kimsenin, hele kafataslarında seçim sandığı taşıyan siyasetçilerin, gençlere vatanseverlik dersleri vermeye hakları yoktur. İşçinin bilinçlenmediği, köylünün örgütlenmediği yerde devrimci kavgayı gençler yürütüyor. Keskin devrimciler, masa başlarında strateji tartışmaları yapadursunlar, meydanlarda, salonlarda, köylerde, halkın içinde gençler, devrimci anlayışı en bilinçli şekilde yayıyorlar. Bakıyoruz, soruları tek tek almıyorlar. Bütün olayları emperyalizmin ahtopot kolları içinde görüyorlar. Onlar için tek başına özerklik sorunu, tek başına üniversite reformu, toprak reformu, petrollerin millileştirmesi gibi konular yok. Gençler, bütün bu sorunların birbirine bağlandığını ve bunların hepsinin çözüm yolunun bir devrimci halk iktidarına bağlı olduğunu biliyorlar. Bütün devrimciler gençlikten ders almalıdırlar! Küsüp kenara çekilen, devrimcilik metafiziğinde at koşturanlar, korkanlar, çekinenler hep bu bağımsızlık kavgamızın yiğit savaşçılarından birşeyler öğrenmelidirler.

Türkiye'de gençlerin tutuşturduğu bağımsızlık ateşini söndürmeye kimsenin gücü yetmez. Gençler, Türkiye'nin bağımsızlığını ve halkın alınterini hâkim sınıflara karşı savunacak, bugün de yarın da, bu savaşında belki hapse düşecek, belki öldürülecek, fakat savaşından dönmeyecektir. Bugünkü ve yarınki iktidarların bu gerçeği çok yakından izlemeleri ve anlamaları gerekir. Savaş, bağımsızlık savaşıdır ve ne ceza tehditleri, ne polis copu, ne de mürteci kurşunu onu yolundan çeviremiyecek, bu savaş sürecektir.

Devrimcilere düşen, bu yurtsever gençliğin halkçı bir düzende ne gibi görevleri olacaksa, şimdiden bunları tesbit etmektir. Tutucu iktidarlar da gençliği hiçbir zaman sindiremiyeceklerini, hangi otoriter yetkileri kullanılırsa kullansınlar, karşılarında öldürülmekten bile korkmayan gençleri bulacaklarını düşünmeli, polis tedbirlerinin gençliğin bağımsızlık ateşini söndürmeyip, körükleyeceğini anlamalıdırlar.

Gençlik artık şunu tesbit etmiştir: Kemalist devrim, «cici demokrasi» denilen bir karşı devrimle ortadan kaldırılmıştır. Kemalist ve toplumcu dünya görüşü ile Kemalist devrimi tamamlamak, Türk devrimcisinin ilk görevidir. Bugünkü siyasal partiler, sâdece egemen sınıf iktidarını güçlendirmektedirler. Demokratik hukuk devleti yerine enternasyonal sermayeye bağlı gayri millî bir düzen yürütülmektedir. Bu düzen değişmelidir ve yerine millî temellere dayanan bir halk yönetimi geçmelidir. Karşı devrim silinmeden Türkiye'nin ilerlemesine ve bağımsız olmasına imkân yoktur!

Bu savaş, İkinci kurtuluş savaşıdır. Bir gün bu savaşın da türküleri söylenecek ve caddelere, yollara ve bulvarlara, meçhul asker anıtı dikilircesine, «Meçhul öğrenci» anıtları dikilecektir...

Beş yıldır yasaklanan kitap

KEMALİST DEVRİM İDEOLOJİSİ

Emin Türk Eliçin

Kemalist Devrim'i ve İdeolojisini ilk defa, hiç kimsenin cesaret edemediği şekilde bilimsel sosyalist açıdan eleştiren bu eser, beş yıl önce «Komünizm propagandası» iddiasıyla mahkemeye verilerek yasaklanmış, ancak yazarının ölümünden dört yıl sonra beraat ederek ANT YAYINLARI tarafından kitap haline getirilmiştir. Kemalizm'in Kadro'cu, Başar'cı ve Yön'cü yorumlarının da eleştirildiği kitap, dört renkli ofset baskılı kapak içinde 408 sayfa 15 lira'dır. Genel Dağıtımı:

ANT YAYINLARI — P.K. 701 — Sirkeci — İstanbul

Devrim 23/1

BİK

BASIN İLAN KURUMU

yurt içinde ve dışında etkili ve israfsız reklâm ve tanıtma

Yayın organları hakkında bilgi sağlanır • Eskiz ve program hazırlanır • Objektif tavsiyelerde bulunulur • Tespit edilen programlar titizlikle yürütülür.

Cağaloğlu Türkocağı Cad. no: 1, kat: 3
Telefon: 276600 – 276601. İstanbul

Devrim 23/2

PARLAMENTOCULUK TARTIŞMALARI

Azgelişmiş Ülkelerde Ordu ve Darbeler

William J. Pomeray

1970 yılı başında, azgelişmiş ülkelerde görülen son gelişmeler, 1960'larda — Endonozya, Gana, Brezilya, Kongo, Nijerya, Dahomey, Sierra Leone, Bolivya, Arjantin ve bağımsızlığına yeni kavuşan Afrika ülkelerinin hemen üçte birinde — biribirini izleyen «askerî darbeler» in yarattığı korkuyu gidermiş bulunmaktadır. Azgelişmiş ülkelerde ordunun tutucu, karşı — devrimci ve emperyalizmin hizmetinde olduğu yolunda endişeler bulunmaktaydı. Emperyalizmin bu askerî darbelerin pek çoğunu açıkça desteklemiş olması kuşkuları artırmaktaydı.

GERİCİ ASKERÎ REJİMLERİN İFLÂSI

Korkular haklı bir temele dayanmaktaydı. İlgili ülkelerin pek çoğunda, bağımsızlık ve ulusal egemenlik, devlet yapısını — ordu ile polisi de kavrayan bir biçimde — değiştirecek bir sosyal devrimle tamamlanmış değildi. Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'nın azgelişmiş ülkelerinde ordunun kumanda kademelerinde bulunanların beyinleri İngiliz, Fransız, Belçika ve Amerikan okullarında yıkanmış, bu kimseler emperyalist ülkelere şartlandırılmıştı. Bu koşullarda, pek çok azgelişmiş ülkede orduyu ilerici atılımlara karşı çıkartmak kolay olmaktaydı. 1960larda askerî darbeler, antiemperyalist politika izleyen hükümetlere ve temel sorunları çözümlememekteki başarısızlıkları ülkeyi toplumsal patlamanın eşiğine getirmiş olan politikacılara karşı yapılmıştı. Bundan, ordunun gerçek bağımsızlık ve kalkınmaya karşı kullanılması biçiminde, emperyalist başkentlerde yeni bir emperyalist politikanın tezgâhlandığı sonucu çıkmaktaydı.

Günümüzde ise, bu yöntem, boşa çıkmıştır. Ülkenin politik ve toplumsal hareketleriyle kaynaşma ve kenetlenmeden uzak bulunan askerî rejimler, güçsüz rejimler olmuşlardır. İlkenin temel sorunlarının çözümü için gerekli radikal tedbirleri alamamışlardır. Kendi iç zayıflıkları ve köklü tedbirler almaktaki aczleri, bu rejimleri iflâsa sürüklemiştir.

İLERİCİ ASKERİ REJİMLER

Dr. Georgi Mirsky'nin (SSCB Dünya İktisadı ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Başkanı) deyimiyle, emperyalizmin hizmetinde tutucu askerî rejim kavramının «iflâsı» nın yanı sıra, emperyalizm açısından ters bir gelişme de başlamıştır. Nitekim General Juan Velasco'nun başkanlığında Peru'da 1968 Ekim'inde iktidara el koyan askerî cuntanın Amerikan Petrol Şirketleri'ni ve tarımsal alanları millileştirmesi, Lâtin Amerika'da emperyalizm için ağır bir darbe olmuştur. Bir zamanlar Pentagon'un kuklası olarak bilinen Perulu generalleri, Che Guevara'nın gerilla birliğinin yok edilmesinde CIA ile işbirliği yapmış olan Bolivyalı askerî komutanlar da izlemekte gecikmediler. İktidara el koyduktan sonra, 1969 Arlığında Amerikan Standart Oil Co.'nin Bolivyadaki kolunu millileştirdiler.

Sorunlarının çözümü emperyalist sömürünün kaldırılmasına bağlı olan azgelişmiş ülkelerde ordunun, bazı komutanlar, hangi bağlantılar içinde olurlarsa olsunlar, emperyalizm için artık güvenilirlik niteliğini koybetmişlerdir.

Burada, azgelişmiş ülke ordularının, Batılı ülkelerdekinden farklı olarak kapalı bir sınıfsal yapısının olmadığı unutulmamalıdır. Azgelişmiş ülkelerde ordu, genellikle geniş bir toplumsal tabana dayanmaktadır.

DEVRİMCİ DEMOKRATLAR

1969 yılında, Afrika'nın kuzey — Doğu köşesinde gerçekleşen üç devrimci dönüşüm, azgelişmiş ülkelerde ordunun davranışına yeni bir bakış getirmiştir. Her üç dönüşümde de askerler öncü rolü oynamışlar ve emperyalizme ağır darbeler indirmişlerdir. Bunlar, 25 Mayısta Sudan'da gerçekleştirilen darbe, 1 Eylülde Libya'da ülkeyi Amerikan ve İngiliz askerî üslerinden arındıran devrimci dönüşüm ve Somali'de 21 Ekim tarihli darbedir.

Her üç olayda da, büyük çoğunluğu albay ve daha küçük rütbeli öncü askerler, milliyetçi gruplarla ve kitle örgütleriyle yakın ilişkiler içindeydiler. Ve yeni rejimler dar anlamında bir askerî cunta olmadı. Her üç ülkede sosyalist ülkelerle dostluk ilişkileri kurdular.

Tutucu Muhammed Mahup yönetimini yıkan Sudan'daki darbede, Albay Numeyri'nin başkanı bulunduğu Devrim Konseyi devrimci demokratlardan meydana gelmişti ve bu konseyin seçtiği kabinede önde gelen sosyalistler bulunmaktaydı. Konsey, Mahup rejiminin demokratik olmadığını ve halkın gerçek özlemlerini yansıtmadığını belirtti ve gerçek demokrasiyi kuracak yeni rejimin işçi, köylü, asker ve aydınların ittifakına dayanacağını açıkladı. Emperyalizmin Afrika'dan sökülüp atılması için savaş verilecekti ve ilk olarak da devrime karşı tutum takınan her rütbedeki subay tasfiye edildi.

Libya'da, 27 yaşındaki albay Kaddafi'nin başkanı olduğu «Hür Subaylar Birliği» iktidarı ele geçirdikten sonra Devrimci Komuta Konseyi'ni kurdu ve kabinede millici demokratlar görevlendirildi. IV. maddesiyle, sosyalizmin kurulmasının ve her türlü sömürünün yok edilmesinin amaçlandığı yeni bir anayasa kabul edildi. Başkomutan Tümgeneral Sanusi'nin tevkifi, ordu içinde küçük de olsa bir direnişin bulunduğunu ortaya koydu. Bu direniş, «Hür Subaylar Birliği» üyesi olmadığı halde Savunma ve İçişleri bakanlıklarına getirilmiş olan iki subay'ın 6 Aralık'ta, Libya'daki Amerikan askerî ve iş çıkar çevreleriyle ortaklaşa bir karşı — darbe hazırladıkları gerekçesiyle tevkif edildikten sonra bertaraf edilmiş oldu.

Bu konudaki resmî açıklamada şöyle denilmekteydi:

«Devrim'in sosyalizm ve birlik ilkelerine inandıklarını söyleyerek bizi kandırmaya çalıştılar. Kişisel çıkarları için rejimi devirmeyi plânladılar ve neticede emperyalizmin kucağına düştüler.»

Somali'deki darbe sonucunda 25 asker ve polis yöneticisinin yer aldığı bir Yüksek Devrimci Konsey kuruldu. Konsey başkanlığına getirilen General Muhammed Siad Bare şöyle diyordu:

«Ülkemiz politik ve ekonomik bakımdan feci bir durumda bulunmaktaydı. Emperyalistler bozuk bir düzene, ulusal çatışmalara, sınıf düşmanlıklarına, adaletsizliğe dayalı sosyal ve ekonomik gelişmeyi engelleyen bir sistem yerleştirmişlerdi.

Silâhlı Kuvvetler, emperyalizmin sömürüsüne dayalı, belirli kokuşmuş grupların ve bir kısım politikacıların yararına işleyen bu düzeni değiştirmek amacıyla iktidara el koymuşlardı. Demokratik atılımlar yoluyla tam bağımsızlığa ulaşacağız. Hedefimiz, halkımızı ulusal birlik, adalet ve barış ilkeleri ışığında hızlı bir ekonomik, politik ve sosyal kalkınma yolunda seferber etmektir.»

Ordunun başını çektiği bu siyasal iktidar değişiklikleri nin ortak özelliği, askerlerin kendi başlarına amaçladıkları devrimci dönüşümleri gerçekleştiremeyeceklerini, yığınların desteğini kazanmalarının gereğini kavramış olmalarıdır. Bunda, kuşkusuz Birleşik Arap Cumhuriyeti deneyinin büyük etkisi olmuştur. Nâsır'ın «Hür Subaylar» rejimi, kısa sürede bir yığın partisinin, Arap Sosyalist Birliği'nin kuruluşuna önayak olmuştur. Bu, gerek açıklanan amaçlar gerekse başlarında Hava Mareşalı Amr'ın bulunduğu ordunun sağ kanadının tasfiyesi için zorunlu görülmüştür.

1962 yılında, General Ne Win'in başkanlığında Burma'da iktidarı ele geçiren Devrimci Subaylar Konseyi deneyi de aynı sonucu vermiştir. Yabancı yatırımların, bankaların, ticaretin millileştirilmesi, köklü bir tarım reformuyla diğer reformların gerçekleştirilmesi, Burma Sosyalist Program partisi ve işçi köylü konseylerinin kurulması ile paralellik göstermiştir.

Azgelişmiş ülkelerde kriz dönemlerinde ordunun müdahalesi konusunda şöyle bir değerlendirme yapılabilir. Ordu, ancak yığınları belirli bir ideoloji etrafında bilinçlendirecek ve seferber edecek bir parti veya güçlü bir siyasi örgüt kurar ve bunu geliştirirse ilerici bir rol oynamış olur. Bu yolla, salt bir askerî rejimin yetersizlikleri kavranacak ve askerler ülkedeki siyasal hareket ile bütünleşme veya bunun bağımsız olarak gelişmesini engellememe gereğini göreceklerdir. Buna karşı çıkmak veya liderlik açısından bir rekabet sorunu olarak bakmak, ülkenin gelişmesini geriye itmek, iç ve dış düşmanlara yardımcı olmak demektir. Geçmişteki ve günümüzdeki deneyler, ideolojik bir temele dayalı yığın hareketleri ve örgütlenmeleri ile bütünleşmiş bir ordu iktidarının, ülke çıkarları açısından, ulusal hedeflerin kavramasında ve açıklık kazanmasında salt bir askerî rejime göre daha üstün ve daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur.

(Labour Monthly, Mart 1970)

Ben Milletvekili iken...

DIŞ GEZİLER...

Milletvekilleri arasında dış gezilere karşı her zaman aşırı bir eğilim vardır. Bu konuda çeşitli kulisler döner, çeşitli klikler kurulur. Bu geziler yanında bir de uluslar arası komisyonlara ne yapıp yapıp her zaman üye seçilen gediklilerin durumları gerçekten değer incelemiye..

Parlementolar arasında karşılıklı davetler olur. Bu davetleri her ülkede karşılıklı olarak ayarlıyan, düzenliyen, hazırlıyan kişiler vardır. Böylece bütün yeryüzünde beleşinden bir gezi trafiğidir yürür gider.

Bir gün Meclis'te bir milletvekili:

— Arjantin'le parlementolar arası dostluk derneği gibi bir şey kursak iyi olur, diyordu.

— Nerden geldi aklına Arjantin, dedim.

— Arjantinle henüz karşılıklı davet hiç yapılmamış. Biz böyle bir şey kurarsak, onlar da kurarlar. Sonra onlar bizi davet eder, biz de onları. Fena mı bedava tarafından Arjantin'i görmüş oluruz.

Bir yabancı parlamentodan davet geldi mi; her parti grupu davete gidecek temsilcilerini tesbit ederdi. Bizim grupun da bir arkadaş gönderme hakkı vardı. Gidecek arkadaşı kura ile seçerdik. Ben kuraya katılmıyacağımı peşin peşin söylemiştim. Yolda A.P.lilerle aramda bir tatsızlık çıkacağından emin olduğum için ortaklaşa yapılan gezilere katılmak istemiyordum. Onun için beni kur'a ya koymazlardı. Hatta bir seferinde Batı Almanyanın davetine katılacak arkadaşı seçerken yanlışlıkla benim adım çıkmıştı kur'a dan.. Dostlar:

— Haydi haydi git İşte canım, demişlerdi.

— Yok, dedim, gezi işkence olur. Ben nasıl olsa biliyorum Almanya'ya, başka bir arkadaş gitsin.

Dış geziler için adı kuradan çıkan arkadaşı herkes kutlardı. Başka gruplarda bu yoldan epey yer gezmiş kişiler vardı. Sonra dönüşte herkes birbirinin falsosunu anlatırdı.

— Seninki adamların ziyafetinde sarhoş olmaz mı? Tutturdu Türkçe nutuk söyliyeceğim diye.. Yapma etme dedik, dinletemedik. Başladı nutuk söylemiye.. Bu topraklarda atalarımızın nallarının izi vardır. Aranızda bizlere benzeyen kişiler görürseniz babalarını dedelerimiz arasında arayınız. Hem nutuk söylüyor, hem de nutkunun çevrilmesini istiyordu. Neyse dil bilen bir arkadaş nutku çevirirken sözleri idare etti. Sizlerle tarihsel dostluğumuza yeni yakınlıkların eklenmesinden mutluyuz falan gibi bir şeyler söyledi..

Bu falsoların anlatılması çok hoşa giderdi. Herkes başkasını kendisinden daha hırt olarak görmenin zevkini tadardı. Sonra sıra çapkınlıkların anlatılmasına gelirdi.

Belkemiğinden hasta bir senatör galiba bir Macaristan gezisinde bir kızla arkadaşlık kurmuş. Kızla bir otele giderlerken, senatör daha önceden arabanın arkasına yerleştirdiği geniş bir tahta parçasını bagajdan çıkarıp koltuğunun altına almış. Kız:

— Bu tahta da ne, diye sormuş.

Senatör işaretler yaparak Tarzancayla bel kemiğinin hasta olduğunu, ancak böyle sert bir tahta üstünde yatabildiğini anlatmış.. Ve bir kolunda kız, bir kolunda kocaman tahtası öyle girmişler otele..

Sosyalist ülke davetlerine katılan arkadaşlar, A.P. lilerin bu ülkelerdeki şaşkınlıklarıyla hayranlıklarını naklederler, ama Türkiye'ye gelince tam zıddını söylediklerini belirtirlerdi. Bu arada bizim partiden giden arkadaşlara bu ülkelerde daha bir içtenlik gösterildiğinin de altı çizilirdi. Giden arkadaş:

— Ben de Türk sosyalistiyim, dedim.

O zaman mihmandar:

—Ya, dedi, kadehini kaldırdı... .

Diye gördüğü içtenliği ballandırırdı.

Uluslar arası komisyonların gediklileri başında o zamanlar Kasım Gülek vardı. Ne yapmış etmiş kendisini Avrupadaki uluslararası bir takım komisyonlara seçtirmişti. Arada sırada gündem dışı söz alır bu komisyonlarda gösterdiği faaliyetler hakkında bilgi verirdi. Örneğin şöyle derdi:

— Sayın arkadaşlarım; Avrupa Konseyinin Hukuk Komitesi toplantısında bulundum, huzurunuzda izahat vermek için bulunuyorum. Avrupa Konseyi Hukuk Komisyonundan, Kıbrıs konusunda bir anlaşma vaki olduğu takdirde insan haklarının korunması için ne gibi hükümler mevcud olması yolunda Hukuk Komisyonundan sorulan bir mütalaa müzakeresi açıldı... vs.

Ve devam ederdi:

— Muhterem arkadaşlar, aynı zamanda NATO parlamanterleri Toplantısında bulundum. Bundan iki sene evvel NATO Parlamanterleri NATO'nun Güney Amerika'nın gelişmemiş memleketlerine yardım konusunda bir komisyon kurmuş ve faaliyette bulunmuştu. Bizim teklifimiz de yalnız NATO dışı değil evleviyetle NATO içinde gelişmemiş memleketlere NATO nun yardımı lazımdır yolundaki mütalaamız ve bu yolda bir komisyon kurulması hususundaki teklifimiz üzerine kurulan, başkanlığına New — York Senatörü Jawits'in ve ikinci başkanlığına benim seçildiğimiz komisyonun toplantısı idi.

Benim anladığım uluslararası komisyonlar boyuna komisyon üretiyor ve her komisyon yeni gezilerin gerekçesi oluyordu. Ekmek elden su gölden bir çok kişi geçinip gidiyordu bu işten..

Mecliste de bu dalgayı çakmış olanlar vardı. Bunlar kendilerinin yabancı dil bildiklerini onun için daima kendilerinin gitmesi gerektiğini öne sürerlerdi.

— Yabancı dil önemli değil, bize de bir tercüman verirsiniz biz de gideriz diye bunlara karşı çıkarlardı.

Hoş Meclis Albümüne bakılınca yabancı dil bilmiyen kimsede pek yoktu galiba. Hiç değilse küçük biografi notlarının altında az İngilizce diye yazardı. Yes, No, Thankyou demesini bilmek bu az İngilizceye dahildi..

Türkiye demokrasisi bu az İngilizceyle Amerika'nın en büyük dostu olmuştu. Kazara biraz çok İngilizce bilse acaba nesi olurdu? Bunu hiç bir zaman kestiremedim.

çetin altan

BOĞAZIN KÖPRÜSÜ nedir, ne getiriyor, ne olacak ? ● ORTAK PAZAR İDEOLOJİSİ: Prof. Dr. Gülten Kazgan ● İKTİSADİ BAĞIMSIZLIK VE DIŞ YARDIM : Prof Dr. Emre Gönensay ● DÜŞENİN DOSTU (yılın tiyatro olayı) cinsî sapıklığın istismarı mı, topluma bir mesaj mı?

BELGELERLE TÜRK TARİHİ DERGİSİ

DÜN/BUGÜN/YARIN

30. SAYI ÇIKTI

GERİCİ BASINDA NE VAR NE YOK ?

Hasan Cemal

İsrail'in şakşakçıları ile Suud şakşakçıları tartışıyor

Geride bıraktığımız hafta «aşırı» akımlar konusunda Parlâmento'da açılan genel görüşme sırasında, AP'nin yeminli kanadına mensup Tekin Erer, şeriatçı «teorisyen» Mehmet Şevket Eygi'nin Suudî Arabistan'dan beslendiğini, bu kez belgeleriyle açıkladı. Havale makbuzlarının fotokopilerini kürsüden gösteren Demirel'in Son Havadis gazetesindeki borazancısı Tekin Erer, Cidde'den Eygi'nin Münih'deki adresine son olarak 30.000 dolar gönderildiğini söyledi!.

Şeriatçılığın, fena halde petrol ve dolar koktuğu ve üzerindeki yeşil şal biraz aralanınca arkasından Amerikan emperyalizminin çirkin yüzünün sırıttığı zaten öteden beri bilinen bir olguydu. Emperyalizm, dolarıyla beslediği şeriatçılığı, Ortadoğu'daki devrimci uyanışlara karşı bir silâh olarak kullanma çabasındaydı.

«Lâik — gerici» Tekin Erer'in, «şeriatçı — gerici» Mehmet Şevket Eygi'ye ilişkin ifşaatı, bizi ister istemez 1969 seçimlerinden öncesine götürdü. O tarihlerde Tekin Erer, Son Havadis'deki köşesinde, Eygi'ye «kanun kaçağı, yeşil komünist» diye bir yazı yazmış. Buna karşılık Eygi'den bol küfürlü cevaplar almıştı. Bu «küfürleşmeleri» bir diyalog şeklinde sunmanın, hayli ilginç olacağı kanısındayız:

Erer — Sen bir kanun kaçağısın. Arabistan'da altında Cadillac araba, hizmetinde dört cariye ile dünyanın tadını çıkarırken, Tükiye'de sahibi olduğun Bugün ve Sabah gazeteleriyle nifak ve fesat tohumları atıyorsun. Seni gidi yeşil komünist!.

Eygi — Sana «beyaz komünist», «kara komünist» gibisinden yaftalar takmıyacağım. Sen hem müslüman geçinir, hem de Tel — Aviv parasıyla ehl-i İslâm'a hırlarsın. Farmason ve devrimbaz uşağı bir politika faresisin sen... Sırtında yumurta küfesiyle siyaset telinde oynayan hokkabaz.. Seni gidi kendini bilmez.

Erer — Senin geçim kaynağın din sömürüsüdür.

Eygi — Sen Türk milletinin iliğini kurutan yahudi sermayesinin ve yabancı kapitalin parayla tutulmuş kiralık kalemisin. Sen faizci soygun imparatorluğunun çırtlak çığırtkanısın. Seni gidi eski velinimetlerini ısıran mahluk!...

Erer — Yakın arkadaşların senden «tarla faresi» diye söz ediyor. A vatan birlik ve beraberliğinin, Türk bütünlüğünün düşmanı!. A Arap yobazı!....

Eygi — Cevablarım sizler gibi farmason ve devrimbazların tepesine atom bombaları misali inecektir. Şeriat için mahkûm olmak en büyük şerefimdir. Bizler, sizin gibi zeytin yağına makina yağı katan, yabancı sermaye haramileriyle birleşip halkı soyan takımından değiliz. AP içinde bir tek yahudi uşağını, bir tek farmasonu bile barındırmıyacağız!.

Erer — Yabancı bir ülkede dört cariyenin kucağına kurulup, Türkiye'de namus ve şerefiyle millet hizmeti gören vatanperverlere çamur atmanın, iftira saçmanın cezasını sana mutlaka göstereceğiz.

Eygi — Sen bu haberleri Tel— Aviv gizli istihbaratından mı aldın? Aldatmışlar seni. Sen Suudi Arabistan'ın cariyeleri ile uğraşacağına, Lüks Nermin'in resmi himayeye mazhar devrimci sermaye kızları meselesine eğilsen daha iyi edersin....

Erer — A Arap yobazı!.. Sen şu isimlerden hiçbirinin ayak tırnaklarındaki toz olamazsın!. Hangi yüzle vatan topraklarının dışından Türk milletine onun yüce temsilcilerine, bakanlarına hakaret ediyorsun!... Biraz olsun halinden utan!..

Eygi — Sen ne dersen de, Müslümanların reyleriyle Meclis'e girip de, sonra da velinimetlerine yeşil komünist diye tükiren farmason ve yahudi uşağı soysuzlara dünyayı zindan edeceğiz....

Erer — AP iktidarı sayesinde Türkiye'de en geniş din hüriyeti varken, ne diye vatandaşları «dinli — dinsiz», «imanlı — imansız» sınıflara bölmek istersin, söylesene A Arap uşağı!...

Eygi — Sen git de mason Üstad-ı Âzamının sakalına oku bu martavalları.. Ya Kur'an kursu faciasına ne buyuracaksın... Mevcutlardan bazıları kumarhane basılır gibi basılıyor. Lüks Nermin'i neden böyle basamıyorsunuz?.

Erer — Arap uşağı!...

Eygi — Sen bir farmason, Tel — Aviv, Washington uşağısın!.

POLİTİKA KULİSİ

(Başı S. 1'de)

bir apartmana yatırmış. Ov... «Barajlar Kralı» ndan bir ...ktrik makinaları fabrikası ...rması beklenirdi.

...Mal beyanında dikkati çe... ikinci bir nokta 100 bin ... ile müteahhitliğe başla... Demirel'in iki yılda 50 ...lyon liranın üzerinde taah... işi alması. 100 bin liray... dönmesi mümkün olma... bu büyük işleri, Süley...n Bey nasıl döndürdü? ...ğrusu, meraka değer bir ...kta.., Şellefyan'ın taşeron...unu yapan Demirel'in ar...laşı müteahhit İzzettin Tu...lı'ya göre, Şellefyan fi...nansman işlerinde Demirel'e ...dımcı olmuş.

...Üçüncü bir ilgi çekici nok... AP Genel Başkanı olunca ...mirel'in 44 milyon liralık ...hhüt işini Klima, Tim ve ...ter şirketlerine, herhangi ... kâr almadan devredişi. ...zde 20 kâr hesaplarsak, De...rel böylece, üç şirkete 9 ...lyon lira kazanç hediye et...ş! İşadamı Demirel'in bu ...nertliği hayli ilginç..

...Başka bir nokta, Demire...n Sunay'ın yaptığı gibi ...te mal beyanım» diye açık ortaya çıkmaktan çekiniş... Mal beyanı, nedense Cü...t Arcayürek'in aracılığıy... yapılıyor. Mal beyanını ...mirel yaptığı halde, beya... doğru olup olmadığının ...umluluğu gazeteciye yük...iyor! Böylece, bazı nokta...da, «Ne yapalım, gazete ...lış yazmış» demek olana sağlanıyor.

ladığı «gayrı ...

yannamesinde, işadamı Süleyman Demirel'in verimsiz bir müteşebbis olduğu orta...ya çıkıyor. Başbakan olarak işadamlarına «Beyler, paralarınızı arsaya ve lüks meskene değil sanayie yatırın» diyen «Barajlar Kralı», kazandığı parayı arsa ve lüks meskene kapatmış. Hürriyet'in deyimiyle Demirel «iş hayatında kazandığı paraları» Kavaklıdere'de dokuz daireli

HACI DEMİREL'İN BAĞIŞI!.

Hacı Demirel, Ulus'a gönderdiği ilk yalanlamanın bir itirafname olması üzerine ikinci bir yalanlama göndererek Sosyal Sigortalar Kurumu'na yüksek bedelle arsa satma faaliyetini tevile çalıştı. Hacı'ya göre, arsa hissesi 19.326 metrekare değil, 3190 metrekare idi ve arsayı 18 liraya almış değildi. Ama nedense Hacı, arsayı kaça aldığını söylemekten kaçınıyordu. Çunku çok ucuza aldığı arsayı, kat kat yüksek bedelle devlet kurumuna satma çabasındaydı. Yani arsa spekülasyonu peşindeydi. Hacı, bu arsa vurgununu şöyle savunuyordu: «Benimle birlikte birçok CHP'li de aynı durumda bulunuyor. Ama Hacı CHP'li spekülatörlerin adını açıklamadı. Bunun yerine «spekülasyon ... ...» dedi. Hacı ... ...

«Hele ... ... tertib ... ... bu hale ... ... sonra, bu ... ... çok daha ... para ... ... tahsis istemiyeceğimi açıkça ifade etmek isterim.»

Hacı'nın bir sözünü ... savunur...

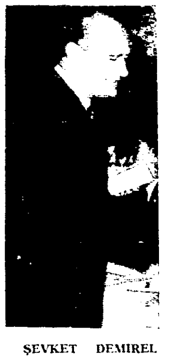

ŞEVKET DEMİREL

HACI DEMİREL VE ŞEVKET'E SUNULUR

Biz 19 milyon da, 29 milyon da kredi alırız. Ne var ... diyen tüccardan Demirel kardeşlere anlamlı bir cevabı Yüksek Makina Mühendisi Doğan Uygur getirdi. Uygur şöyle diyor: «1961 senesi İTÜ Makina Fakültesi mezunuyum. Fakülteden sonra beş yıl Amerika'da çalışıp tecrübe edindim. İhtisasım olan konuda bir makina imalathanesi kurdum.

Elimdeki parayla bir imalathanenin ancak yarısına sahip olabildim. İşletme sermayem olmadığı için, bankaların kapısını aşındırmaya başladım. 1970'in ilk günlerinde bir makina imalat ihalesini kazandım. 30 bin liralık banka teminat mektubuna ihtiyacım vardı. Bir bankaya başvurdum. Bana verilen cevapta, banka hesabımın en azından 10 bin lira bakiye göstermesi ve kendilerinin beni çok iyi tanımaları gerektiği belirtildi.

Şube müdürüne kendimi ... durumumu anlatmak istedimse de ... cevap şu oldu:

—Biz parayı tanırız, senin mühendisliğin de, yapacağın makinalar da vız gelir...»

Ya, işte böyle Demirel biraderler

DEMİREL BİRADERLERİN KREDİSİ..

Ünlü basın toplantılarında Demirel'in iki biraderi, «26 milyon değil 19 milyoncuk aldık» dediler ve gazetecilerin «Daha var mı?» sorusunu «Onu da artık siz bulup çıkarın» diye cevaplandırdılar.

Bu arzuya uyarak yeni birşeyler çıktıkça yazıyoruz. İşte bir örnek:

22 Şubat 1970 gün ve 2636 sayılı bir yazıyla, Hacı Ali Demirel, Türkiye Vakıflar Bankasından 1.5 milyon lira daha yeni kredi istemiştir. Henuz bir Genel Müdürü olmayan Vakıflar Bankasının eski DP bakanlarından Atıf Benderlioğlu başkanlığındaki İdare Meclisi, bu işi görüşmüş, fakat bundan önce yaptığı gibi hemen karara bağlayıp Hacı Demirel'e «Buyurun alın paraları» dememiştir. Şu halde istek red mi olunmuştur? Hayır, «Tedbirli» İdare Meclisi, herkesin Demirel biraderlerin kredileriyle meşgul olduğu sırada yeni bir kredi açmaktan çekinmiş ve yeni kredi talebini «ileride görüşülüp karara bağlanacak işler» dosyasına koymuştur. Yani, Demirel'in durumu sallantıda olursa kredi açılmıyacak, sağlamlaşırsa biraderlere «Buyurun, paraları alın» denilecektir. Ve tabii ki, Süleyman Bey'in kardeşlerinin bu ticârî işlerinden hiç haberi olmıyacaktır.

BAYARCI GAZETE VE DEMİREL

Bayar'a yakınlığı ile bilinen Adalet gazetesi, bir eski

parlmantere atfen, Demirel'in güven oyu alışını şöyle yorumladı:

«— Demirel güvensizlikle düşerse, ayaklarının üzerine düşebilir. Ama iki yıl sonra düşerse, beyninin, kafasının üzerine düşecektir....»

Bayarcı gazeteye göre, İsmet Paşa da Demirel'in güven oyu almasından çok hoşlanmış. İnönü, bir yakınına küçük bir kahkaha atarak şöyle demiş:

— İşte bundan sonra işi daha zor olacaktır.

MEDENİ BERK'E BİR UYARI

Büyük tüccarlar, Bilgiç'in de belirttiği üzere, Demirel'i düşmekten kurtardılar. Ama bu tehlikeyenin faturasını Medeni Berk aracılığıyla hemen sundular: Piyasada para darlığı vardı, krediler açılmalıydı. Vergi mi? Vergileri Sunay'a veto ettirmişlerdi. İthalât mı? Odalar Birliği Başkanı Berk, devletin ithalâtçılıktan vazgeçmesini istemekteydi! Başkan, «Devlet eliyle yapılan ithalâtta sun'î tekeller yaratılmasından şikâyetçiydi. Bu, hükûmet program ve politikasıyla bağdaşmıyordu.» İthalât, özel sektör eliyle yapılmalı, «sun'î tekeller» yerine «tabii tekeller» yaratılmalıydı.

«Tabii tekeller» ile «sun'î» tekeller arasındaki farkı, bir süre önce, AP iktidarının Sağlık Bakanı Özkan açıklamıştı: «Fabrikalardan direkt ithalâtı, fâhiş kârlar peşinde koşan birkaç ithalâtçı firmanın oyununa gelmemek için yaptık. Direkt ithalât ile piyasa değeri 29 milyon lira tutan tıbbî cihaz ve malzemeyi 13 milyon liraya satın aldık. Aradaki fark 16 milyon liradır.

Kobalt - 60 cihazını 1.012.497 liraya satın aldık. Bu cihazın Türkiye'deki satış fiyatı 2.047.430 lira. Yirmi adet ameliyat masasının piyasa fiyatı 1.290.000 lira. Biz, 644.346 liraya aldık. 215 adet mikroskopun piyasa fiyatı 540 bin lira iken, 296.676 liraya ithal ettik. Diğer kalemlerde de fark, hep bu ölçülerde.»

Robert Kolej'de profesör Ahmet Aker'in yaptığı hesaplara göre, Türkiye'de ithalâtçı, normal olarak satması gereken fiyattan yüzde 150 yüksek fiyatla mal satmaktadır!..

İşte Ankara otelleri kulislerinde «Demirel'e mebus pazarında oy toplayanların» istedikleri ücret.

DÖVİZ MEVCUDU SIFIR!..

Bir yandan sekiz ayda transfer yapılamıyor, fabrikalar ithal malı ham madde sıkıntısından kapanıyor. Öte yandan ise, Demirel Hükûmeti, döviz ihtiyatlarının 178 milyon dolar gibi görülmemiş bir seviyeye ulaştığını ilân ediyor. Anlaşılır gibi değil!

Aslında bu rakamın yüksekliği, bir muhasebe oyunundan ibaret. Eskiden ithalâtçıya akreditif açılınca döviz mevcudundan düşülürdü. Şimdi, Demirel usulüyle, döviz kullanılıncaya kadar, mevcut sayılıyor. Transfer yapılmayınca da, döviz ihtiyatı kâğıt üzerinde yüksek gözüküyor.

Merkez Bankası bilançosundaki sair dövizler de hesaba katılınca, döviz ihtiyatının sıfır olduğunu uzmanlar söylüyorlar.

(MAHKEME KARARIYLA YAYINLADIĞIMIZ TEKZİP YAZISI)

DEMİRELLE İLGİLİ HABER YALAN

Yeniköy'deki otelimizin halı döşemesini Şevket Demirel'in aldığı ve 500 bin liralık iş yaptığı haberi asılsızdır. İhale konusu bu işi Şevket Demirelle ilgisi olmayan Dekor Halı Firması yapmıştır.

Turizm Bankası
Genel Müdürlüğü
Davut R. Giresunlu
(Genel Müdür)
Haşim Göneng
(Genel Müdür Muavini)

YÜKSEK ASKERÎ ŞÛRA'YA SUNULAN TEKLİFLER

Bu haftanın başında toplanacak olan Yüksek Askerî Şûra'nın gündeminde yine en önemli yeri, askerlik süresinin kısaltılması ile Askerlik ve Yedeksubaylık kanunlarında yapılacak değişiklikler sorunları yer alıyor.

YEDEKSUBAYLIKTA İNDİRİM

Bu konuda Şûra'ya sunulan taslağın özeti şudur: Nüfus artış hızı çok yüksek olan Türkiye'de askerlik sürelerini kısaltmak ve silâhlı kuvvetler mevcudunu azaltmak gereklidir. Yirmi yaşını dolduran her erkeği silâh altına almak esasına göre düzenlenen 1111 sayılı Askerlik Kanunu, yanı şartlar karşısında geçersiz ve elverişsiz hâle gelmiştir. Bu kanun yüzünden, hatta silâhlı kuvvetler kadroları sürekli olarak ihtiyacı çok aşan ölçülerde şişmekte ve çeşitli güçlükler yaratmaktadır. 735 bin kişilik bir orduyu, her eri iki yıl silâh altında tutarak eğitmek, beslemek ve donatmak, şimdiden büyük güçlükler doğurmaktadır. Her geçen yıl, nüfus artışına paralel olarak artan ordu mevcudunun kabarmasını önleyecek bir formül bulmak gereklidir.

Askeri Şûra'ya sunulan taslakta — geçici çâre olduğu da belirtilerek — öne sürülen formül, 24 aylık askerlik süresini 20 aya indirmektir. Böylece, bir süre için bile olsa, silâh altındaki kadroyu 400 bine indirmek olanağı doğmaktadır. Aynı düşüncelerle, yedeksubaylık süresinin de 18 aya indirilmesi öngörülmektedir.

Bahis konusu taslakta, Yüksek Askerî Şûra'dan şu iki şıktan birini tercih etmesi istenmektedir: Yedeksubaylar orduya ya kur'a ile ya da test usulü ile alınmalıdır. Böylece — yine şimdilik orduda ihtiyaçtan fazla yedeksubay bulunmasına son verilmiş olacaktır — ... re getirilmiş olacaktır. Bu taslakta kur'a usulünün hem bâzı yolsuzluklara, hem de adaletsizliğe yol açıcı karakteri üzerinde durulmakta, bu açıdan test usulünün daha elverişli olabileceği mütalâası ileri sürülmektedir. Bu testlerde başarı gösteremiyen yüksek okul mezunları, askerlik görevlerini erbaş ya da er olarak yapacaklar; modern orduların büyük ölçüde ihtiyaç duyduğu mühendis ve doktor gibi teknik elemanlar ise ayrı bir değerlendirmeye tâbi tutulacaklardır.

YAŞ 40 : ASKERLİĞE PAYDOS!

Şûra'ya sunulacak olan taslağın bir başka özelliği de, hâlen iki ayrı kanun halindeki Askerlik ve Yedeksubaylık kanunlarının tek bir kanunda toplanması ve daha kısa metin ile az sayıda madde ihtiva etmesidir. Bu yeni metnin dikkati çekici yanı, şimdiye kadar 40 yaş olarak uygulanan «çağ dışı» bırakılma sınırını 40 yaşa indirmesidir.

Basında uzun tartışma ve yorumlara yol açan «bedelli askerlik» meselesine ise bu yeni metinde yer verilmemiştir.

Bu taslağa eklenen çeşitli tablolarda ise, askerlik süresinin 24 ay olarak bırakıldığı veya 20 aya indirildiği takdirde gelecek yıllarda Türkiye'de ne kadar kişinin silâh altında bulundurulacağı mukayeseli biçimde gösterilmekte, eğer süre 20 aya indirilirse yılda 400 milyon liraya yakın bir tasarruf sağlanacağı belirtilmektedir.

Bu metinde, süre kısaltılmasından ötürü, ordunun vurucu gücünden hiçbir şey kaybetmiyeceği, kadro kısılmalarının daha çok karargâh personeli ile fazla ... yıda insana ihtiyaç göstermeyen askeri hizmetlerde yapılacağı önemle belirtilmektedir.

Bundan önceki iki toplantısında Yüksek Askerî Şûra'nın herhangi bir karara bağlamıyarak ileri tarihlere bıraktığı bu önemli konuda, bu toplantıda da bir karara varılması zayıf bir ihtimal olarak gözükmektedir. Buna rağmen, Şûra üyesi yüksek rütbeli komutanların bir zaman kazanma ve günü kurtarmadan öte anlam taşımayan anlayışa iltifat edecekleri şüphelidir. Ne var ki, Türkiye'de iç ve dış politika olaylarının son derece yoğunlaştığı şu günler ve belki de haftalarca sürecektir. Ama askerlik ve yedesubaylık sürelerinin tesbiti ile askere alma usullerinin yeniden düzenlenmesi için daha hayli gün çalışmak gerekebilecektir.

ilhami soysal

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDE NELER OLUYOR ?

Doç Dr. Pervin Yazgan

17 Mart 1970 tarihli gazetenizin «Türk Mühendislerini Güdük Bıraktıranlarla Savaşalım» başlıklı yazısını okuyunca, bu mektubu yazmaktan kendimi alamadım. Buna biraz da hakkım var zannederim. Çünkü 1967 yılından beri eşimle birlikte Karadeniz Teknik Üniversitesinde bu savaşın en ağırını vermekteyiz.

Bugünkü eğitim düzeninde Üniversiteler, kendini önce kapitalistlere satan, sonra da ülkesinin yabancılara peşkeş çekilmesinde komisyonculuğu hizmet sayan, komisyoncu aydınlar yetiştirdikçe, savaşınızın başarılı olacağına inanıyor musunuz?.

Uygulamalı veya uygulamasız bütün meslek dallarında güdük yetiştiğinin farkında olmayacak şekilde yetiştirilen aydın topluluğu ile bu savaşın başarılı olacağına inanıyor musunuz?.

Özellikle, «savaşma» gücü bilinçlerinde sındırılmış olarak yetiştirilen robot aydınlarla bu savaşın başarılı olacağına inanıyor musunuz?..

Eğer, bu noktalar gözönüne alınmadan bir savaş başlatılırsa, başarıya ulaşamaz; çünkü karşı güçler savaşı her ne pahasına olursa olsun baltalar, anlamsızlaştırır..

4 Fakülteli ve 6 öğretim üyeli (Yanlış değildir Üniversitenin bütün kadrolarına tayin edilmiş öğretim üyesi iki profesör dört doçent olmak üzere altıdır) Karadeniz Teknik Üniversitesinde mühendisi güdük yetiştirmeyecek bir öğretimin temini için 1967 den beri yapayalnız savaşmaktayız. Biliniz ki, boş geçen veya anormal şekilde doldurulan dersler, yapılmayan lâboratuvar, uygulama ve tatbikatla öğretim döneminde anahtar bilgileri bile almaktan yoksun bırakılan öğrencilere, Rektörün, gece yurtlarına gidip «Diplomalarınız cebimde, neye endişe ediyorsunuz? Ben Atatürk Üniversitesinde iken, (to be) (to have) fiillerini bilmeyenlere diploma vermiş adamım» demesi, bütün savaş metotlarından daha etkilidir. Bu etkili usulü yayın bütün Üniversiteye, asistanına, öğretim görevlisine, memuruna ve hatta diğer Üniversitelerden dâvet edilen misafir öğretim üyelerine, sonra bu Üniversitede «güdük bırakmıyacak» öğretim savaşı yapın ve yetişen aydınlara meslek savaşı yapın. Başaramazsınız.

Bu Üniversitenin Rektörü, münfesih Demokrat Parti Milli Eğitim Bakanlarından olup, bakanlığı sırasında profesörleri bakanlık emrine almasıyla meşhurdur. Bir yandan Üniversiteyi kendi metotları ile idare ederken öte yandan sızlanan öğrenciler üzerine daha Şubat 1970'in son günlerinde, başta Adalet Partisi il başkanı olmak üzere kamyon kamyon silâhlı sivilleri saldırtıp seslerini boğmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesiyle yazılı veya kanuni ciddi bir bağlantıya yanaşmamaktadır. Üniversitenin gelişebilmesi için kendi başının çaresine bakabilme imkânlarını ise yoketmektedir. Nitekim son reform çalışmalarında, Komisyon, ortak tasarıda bütün Üniversitelerin ayrı ayrı özerk olup aralarında organik bir bağ bulunması prensibini kabul ettiğini resmen açıklamışken, son radan bu zatın gerçek dışı telkinleri ile bu prensipten de vazgeçilmiştir. Yani Reform tasarısı kanunlaşsa bile bu Üniversitenin nasibine hiçbirşey düşmeyecektir. Bir yandan bu zatın partizan, keyfi, çıkarcı tutumuyla ve adam satın alma politikası ile Üniversiteyi dejenere etmesine karşı, bir yandan Üniversitenin değil modern tekniğin, klasik tekniğin ana bilgilerini verecek bir öğretim yapamamasına karşı, öte yandan Ünivesitenin bu havasının öğrenciler üzerindeki yıkıcı etkilerine karşı biz iki kişinin yaptığı savaş ise, henüz netice vermemiştir ve neticeye ulaşmamamız için bütün güçleri ile bizi ezmeye çalışmaktadırlar.

Eğer gazetenizdeki savaş çağırısının öncüsü olan konuşmacı, savaşının amacının «mühendislerin güdük bırakılması» fikri üzerinde gerçekten inançlı ise, kendisini bizzat savaşa davet ediyorum. Karadeniz Teknik Üniversitesi üzerinde bilimsel bir incelemeye, araştırmaya girsinler veya bu çalışmayı yapacak bir meslek ekibi kursunlar. Bu Üniversitenin kanunlarını ve yönetim şeklini, incelesinler, görev koşullarını tesbit etsinler. İstanbul Teknik Üniversitesi kayıtlarından her yıl hangi tarihlerde, ne kadar süre ile, hangi derslerin okutulması için kimlerin gönderildiğine baksınlar. Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyeleri ile birlikte bu misafirlerin nasıl bir öğretim yapabileceği, bu öğretimin yeterli olup olamıyacağı. Karadeniz Teknik Üniversitesinde hangi laboratuvar veya atölyelerde hangi uygulamaların yapıldığını nasıl bir pratik kazanıldığını araştırsınlar. Sonra da meslek örgütleri vasıtasıyla eyleme geçsinler. Kendilerine, kendi çapımda yardıma hazırım.

Evleme geçmeden devrimci olmak da, savaşa girmeden savaş çağrısında bulunmak da kolaydır. Türkiye'nin bütün kötü alınyazısının sorumluluğu ise, kolay yoldan devrimci, savaşçı ve aydın geçinenlerin üzerinedir.

Nasıl Halk Kapitalizmi?

Büyük Amerikan kapitalistlerinin dergisi Fortune'nun, mali raporlara dayanaraktan hazırladığı bir kitap, 500 büyük Amerikan tröstüyle ilgili hayli ilginç bilgileri kapsamaktadır. Şöyle ki:

Bu 500 büyük Amerikan tröstü, 1968 yılında sanayide çalışanların yüzde 69'unu meydana getiren 14 milyon kişiyi istihdam etmiştir.

500 tröstün 1968 yılı toplam cirosu, satılan malların değeri üzerinden 405 milyar doları bulmakta olup, tüm sanayi cirosunun yüzde 64'nü teşkil etmektedir. Vergiler çıktıktan sonra kalan net kâr, yüzde 13'lük bir artışla 24 milyar dolara erişmiştir. Tröstlerin bu kâr oranı, Amerikan sanayiinde elde edilen tüm kârın yüzde 74. 4'dür.

Bunlar içinde en büyük 50 tröstün yıllık cirosu, 500 tröstün toplam cirosunun yüzde 48'ini geçmekte olup, yine sanayi mallarının satışından doğan gelirin yüzde 31'den fazlasını toplamaktadır. Bu 50 tröst, 500 tröstün elde ettiği toplam kârın yüzde 53.4'ünü kasalarına indirdikleri gibi, bu miktar, ABD'deki tüm sanayi şirketleri kârının yüzde 40'dır.

ABD'de 1964 yılında yıllık ciroları 1 milyar doların üstünde 55 tröst varken, bu sayı 1967'de 83'e, 1968'de 104'e yükselmiştir.

Amerika'da halk kapitalizmi iddialarıyla gizlenmeye çalışılan gerçek budur. Birkaç yüz tröst, Amerikan ekonomisine ve politika hayatına hükmetmektedir.

FINDIK İŞİ

Sezgin'in Parlamentoyu ve kamu oyunu yanılttığı anlaşılıyor

Gima'nın büyük yolsuzluk iddiaları yaratan fındıkçılığına son verileceğe benziyor. Gima Genel Müdürü İbrahim Kirazoğlu, İKA ajansına bir açıklama yaparak bu kararı bildirdi:

«Gima, bundan böyle hiçbir şekilde fındık işiyle ilgilenmiyecek, fındık ihracatı yapmıyacaktır. Elindeki küçük stoku eritecek ve fındık mevzuunu da kapatmış olacaktır.»

DEVRİM'de Refet Sezgin imzasıyla boy boy çıkan açıklamalarıyla Gima'nın başarısını öven İktidar çevreleri şimdi neden bu başarıya son veriyorlardı? Bu soruların cevabı aferist çevrelerde şöyle veriliyor:

1 — Gerek Meclis'te ve gerekse kendi grubunda fındık tartışmalarını izleyen Başbakan, daha sonra dosyalardan çıkartılan gerçek özetleri okumuş ve Refet Sezgin'in Dış Ticaret Dairesi ve Teşkilâtlanma Müdürünün Gima yararına verdiği emirleri gizleyerek, AP Grubuna ve Parlâmentoya yanlış bilgi verdiğini görmüştür. Demirel, konunun bir Yüce Divan sorunu yapılabileceğini hissetmiş ve Gima'ya fındıkçılıktan vazgeçme emrini verdirmiştir.

2 — Öte yandan Karadeniz İhracatçılar Birliği, Gima'yı karalistesine almış ve Gima'nın yapacağı dış satışların tescilini reddetmeyi kararlaştırmıştır.

3 — Gima, bu arada yine boş durmamış, Ticaret Bakanlığında «Fiskobirlik dâhil, hiç kimse dolar 158'den aşağı fındık satmıyacaktır» protokoluna imza koymasına rağmen küçük partiler halinde dolar 140 ve 138'den ihracat yapmıştır.

4 — İstanbul'da İhracatçılar Birliğinde yapılan bir açık toplantıda bazı hatipler, Gima'nın alenen döviz kaçırdığını, kambiyo taahhütlerini gününde kapatmadığını, Ankara kambiyo Müdürlüğünde bu yoldan dosyaların beklemekte olduğunu, Gima'nın fındık konusunda tescil yaptırmadan mal yüklediğini, tescili 2-3 ay sonra yaptırdığını, böylelikle dışarda mal bedeli olarak biriken dövizi kendi hesabına kullandığını iddia etmişlerdir.

5 — Gima'nın kambiyo mercilerinden gelen çok ağır yazılar ve Gima'ya ait dosyaların mahkemeye intikal etme ihtimali karşısında, fındık gibi çok kârlı bir işten vazgeçmek zorun da kaldığı da ileri sürülmektedir. Ankara Kambiyo Müdürlüğünde, Gima'ya ait bazı dosyaların varlığından söz edilmektedir.

Ortak Pazar

(Başı S. 1'de)

lirten bir konuşma yaparak bu acelecilliğin nedenlerini açıklamıştır. Muezzinoğlu'na göre, AET, Fas ve Tunus'la ortaklık anlaşması imzalamıştır İspanya, İsrail ve Yugoslavya ile, bu ülkelere bâzı ticari imtiyazlar sağlayan anlaşmalar imzalanmıştır, ya da imzalanmak üzeredir. Bu özel anlaşmalarla kaybedeceğimiz avantajları, onlara oranla arttırmak için geçiş dönemine hemen girilmelidir. Ortak Pazar Büyükelçisi, büyük bir iyimserlik içinde, bu sâyede 80 milyon dolar ihracat artışı sağlayacağımızı hesaplamaktadır. Yalnız bu artış, hâlen ihraç edilmeyip de «ihracı kabil» sayılan ürünlere de teşmil edilerek hesaplanmaktadır. Evde yapılan bu hesaplanın, çarşıya uymadığı çok görülmüştür.

Müezzinoğlu'nun ileri sürdüğü ikinci bir acelecilik nedeni, İngiltere ve üç Kuzey ülkesinin önümüzdeki iki yıl için de Ortak Pazar'a katılma ihtimalidir. Bunlar da katılınca Türkiye «6'lar» yerine «10'lar» la müzakere durumunda kalacak, müzakere şartları ağırlaşabilecektir.

Müezzinoğlu'nun biraz kapalı geçtiği üçüncü bir acelecilik nedeni ise, 200 küsur milyon dolarlık Ortak Pazar proje kredisini bir an önce alabilme telâşıdır. Hükûmetin geçiş dönemine atlama kararını almasında en önemli etken, hiç kuşkusuz, bu olacaktır. Ziya Müezzinoğlu, Hükûmetin bu konuda hemen olumlu bir karar alacağı kanısındadır. Büyükelçi, Mayıs ya da Haziran ayında Ortak Pazar'la anlaşmanın imzalanabileceğini tahmin etmektedir.

Müezzinoğlu'nun Planlama'da beraber çalıştığı yakın arkadaşı Prof. Besim Üstünel ise, geçiş dönemine atlama kararı almayı bir felâket saymaktadır: «Ortak Pazar'a girme kararı siyasî tercih kararı olduğu halde, Türkiye'nin geçiş dönemine hazır olup olmadığı, ekonomik bir karardır.» Ekonomik karar, Türk ekonomisinin geçiş dönemine atlamaya hazır olmadığıdır. Planlama Teşkilâtı, bunu belirtmiştir. Buna rağmen, Hükûmetin, Çağlayangil Hariciyesine, Türkiye'nin idam fermanını imzalama yetkisini vermesi, kuvvetli bir ihtimal olarak gözükmektedir.

Ebba Eban

İsrail, Türkiye'den ne istiyor?

Türkiye'ye, büyük sermaye çevrelerinde etkili Javits ve Rotary'ci Conway gibi arabulucular yollayan İsrail'in Dışişleri Bakanı Abba Eban, geçenlerde Çağlayangil Hariciyesine büyük güveni bulunduğunu belirten bir beyanat vermiş ve «Çağlayangil ile Türk Hükûmeti, bizi gayet iyi anlamaktadır» demişti. Eban, hatta «Türkiye'nin arabuluculuk yapması, barışa hizmet eder» tarzında lâflar etmişti. «Arabuluculuk» gibi gönül alıcı bir deyimden kasıt, sanırız ki, İsrail avukatlığıdır. Son bir konuşmasında, Eban, «Türkiye'nin Orta Doğu'da barışın kurulması konusunda önemli bir rol oynayabileceğini» ileri sürerek, Menderes'in bir zamanlar canla başla benimsediği avukatlık tezini, kapalı bir üslûpla tekrarlamıştır. Ne var ki, Eban, Türkiye'nin son Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, Araplar tarafından desteklenen bir karar tasarısı lehinde oy kullanmasından şikâyetçi olmuştur. Türkiye, «Filistin halkının haklarının tanınması» ibaresini olumlu karşılamış, bu tutum İsrail'i endişelendirmiştir. Eban, «Türkiye'nin bu tutumu üzerinde dikkatle duruyor ve ciddiyetini idrak ediyoruz. Türk Hükûmeti ile bu gibi konular üstünde karşılıklı teması sürdürüyoruz» demiştir.

Demek ki, İsrail'in istediği, belirttiğimiz üzere, arabuluculuk değil, İsrail goygoyculuğudur. Türkiye, «Filistin halkının haklarının tanınması»ndan dahi söz edemiyecek, ama arabuluculuk yapacaktır! Buna arabuluculuk değil, siyonizm ve emperyalizmin avukatlığı daha doğrusu uşaklığı denir. Dikkat!..

SAHNE

Tehlikeli Soyutlama

Konur Ertop

Necati Cumalı, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın Esentepe sahnesinde oynanan «Tehlikeli Güvercin» adlı eserinin konusunu, 1954'te okuduğu bir gazete haberinden aldığını açıklıyor. O günlerde Edremit'te, ayak bileğinde «Moskova» adı ile birtakım sayılar yazılı plâka bulunan bir güvercin ele geçirilmiş. Bunun ilçede birine siyasal amaçla gönderilen bir haberleşme aracı olmasından kuşkulanılmış. Mimlenen bazı kişiler için kovuşturmaya başlanmış. Sonunda kuşun, biyocoğrafya incelemeleri için kullanılan bir araştırma güvercini olduğu anlaşılmış. İçişleri Bakanlığından gelen yazı üzerine kovuşturma durdurulmuş.

Edremit'teki olayla çağımızın başka ülkelerinde de görülen kuşkuların, güvensizliklerin benzerliğine parmak basıyor, Cumalı. Böyle olayların yalnız ülkemizdeki anlayış darlığından doğmadığına işaret ediyor. Her ülkede egemen çevrelerle bürokrasinin işbirliğinden buna benzer haksızlıklar doğduğunu belirtiyor. Bundan dolayı, Ege kasabasında geçen olayı soyutlayarak bir «Karalar Ülkesi» ne aktardığını açıklıyor.

Böylece evrensel çizgiye getirilmek istenen oyun acaba seyircisini baskı yönetimine karşı, haksızlıklara karşı etkinleştirmekte, karara vardırmakta, bir dünya görüşüne bağlamakta mıdır?.

Bu soruya olumlu karşılık vermek, komedideki yergi nin ereğine vardığını söylemek güç olacaktır. Oysa Necati Cumalı, tiyatro alanına yeni ayak basmış bir oyun yazarı da değildir. «Susuz Yaz», «Derya Gülü», «Nalınlar» gibi oyunları belli bir başarıyı tutturmuşlardır.

Tahlikeli Güvercin» için ise böyle birşey söylemek elde değildir. Tiyatro, elbette yalnız başına edebiyat eseri sayılamaz. Bu yüzden sâdece tema ve hikâyesiyle ele alınması imkânsızdır. Öte yandan Şehir Tiyatrolarındaki sahneleniş ve oynanışın da hiç degilse, metni seyirciye eksiksiz aktardığını söylemek gerekecektir. Bundan başka sahneye koyucu Engin Uludağ'ın söz gelimi yargılama tablosunun biteviyeliğini kırmak için oyuncuların hareket duruşlarını düzenleyişi gibi, konuşmalar boyunca tek tek yüzlerine vuran ışığı kullanışı gibi ustalıkları da vardır. Kaymakamın odasındaki tabloda Kaymakam — Odacı — Candarma konuşması; ilçe parkında Kaymakamın karısı ile Belediye Başkanının eşleri tablosu sevimli bir mizahı yakalamıştır. Fakat ne politik özü, ne konusu ne de sahnelenişi «Teklikeli Güvercin» in hurtulmasına yetmiştir.

Temeldeki yanlışlık, eserin soyutlanmasıdır. Aklar ülkesi, Karalar ülkesi, Alkent, Karakent, şehri gibi soyutlamalara niçin başvurulmuştur? Yazar bu soyutlamaya çağımızın bütün ülkelerinde ortak sorunlardan birini ele aldığı için başvurduğunu söylüyor. Eserinin İsrail ile Arap ülkeleri arasında, iki Vietnam arasında, Küba ile Bolivaya arasında, Rusya ile Kızıl Çin arasında, Çekoslovakya ile komşuları arasında v.b. geçen olayları yansıtabildiğini; çıkarcılarla ülkücüler arasındaki çatışmayı, gerçekci, doğrucu kişilerin uğradığı belâları gösterebildiğini kabul ediyor.

Bir eserin evrensel olması için herşeyden önce kendi ülkesini bütün canlı noktaları, eti — kemiğiyle somut olarak ele alması gerekir. Bütün ülkelere ait ortak sorunlar, böyle soyutlamalarla değil ancak somut görünüşlerle, ayakları yere basan gerçeklerle dile getirilebilir. Necati Cumalı bu noktaya dikkat etmemiş çıkmaz bir yola, tehlikeli bir soyutlamaya girmiştir. Dolayısiyle eseri de kendi kökünden koparak yuvarlak sözlerle dolmuştur.

Keşke Cumali doğrudan doğruya Edremit'i veya o kadar yakından tanıdığı Urla'yı ele alsaymış. Kahramanlarını TOS lokalinde oturtsaymış. İlçenin Deli — kız'ına ait garip sanrıları, acalp çağrışımları, hayalleri bizim insanımıza ait folklor motiflerine bağlasaymış!.

Halbuki soyutlamalara rağmen eserde bizim kasabalarımızın özellikleri de yer almaktadır. Eserin ilgi çeken yanları ise ancak bunlardır. Başçavuşun yüksek sesle yazdırdığı tutanak, Osmanlıca kırması, kulaktan dolma dil özellikleriyle bu canlı tespitlerdendir. Tarlasında güvercin bulunan köylü göçmendir. Geldiği ülkede «Allar» ın bağlı olduğu rejim egemendir. Köylünün konuşması Balkan ağızlarımızın özelliklerini taşımaktadır. Öte yandan vaktiyle başkent dergilerinde yazıları çıkan avukatın kişiliğinde, Cumalı'nın kendi yaşantısından izler de vardır. Bu noktaların ve benzerlerinin geliştirilmesi ile eser bize ait gerçekçi çizgiler kazanabilirdi. O zaman «Tehlikeli Güvercin» belki resmi tiyatrolarda oynanmazdı ama, daha sağlam bir temele oturmuş olurdu.

Cumalı'nın soyutlanmış kasabasında da her yerde olduğu gibi iyilerle kötüler karşı karşıyadır. Kadın düşkünü Belediye Başkanı, sabun fabrikasındaki sekreter kızı bağ evine götürerek ırzına geçmiştir. Kaymakamın karısıyla da işi pişirmiştir. Öte yandan para için akla gelmedik oyunlar çevirmektedir. Dört otobüsün sahibidir. İki tane daha edinmek istemektedir. İlçenin öteki yedi otobüsünü seferden kaldırmak için durmadan ceza kestirmektedir. Kasabanın gazinosuna ölü fiyatla sahip olmağa çalışır. Başaramayınca karşısına umumi helâ yaptırır. Kaymakam, gözü yükselmekte olan çıkarıcı idare adamı örneklerindendir. Baskı yönetimlerinin elverişli maşasıdır. Görmüş geçirmiş, iyi yürekli veteriner yıpranmış, kurtuluşu içkiye sığınmakta bulmuş sağduyulu vatandaş tipidir. Doktor, Bölge şefi, Öğretmen suya sabuna dokunmadan taşra hayatını yaşarlar. Başkanlık kâtibi Tanrıya inanç, mülkiyet hakkı, müttefik devletlerle işbirliği konularında, Avukatın ağzını aramak için sigortacı kimliğiyle gelen sivil polisin kışkırtma aracı olur. Haksızlıklara karşı direnen ülkücü avukat tuzağa düşürülür. Zararlı düşüncelere sahip olmakla suçlanır. Mahkûm edilir. Öğretmen olan nişanlısı başka bir kente sürülmek istenir ve istifa etmek zorunda kalır. İyilerin dayanışmasına şöyle bir dokunarak oyun sona erer.

«Tehlikeli Güvercin» in sahneye konuş ve oynanışı, Şehir Tiyatrolarının bilinen özelliklerini devam ettiriyor. Bugünkü tiyatromuzda birbirinden ayrılmış üslûplar göze çarpmaktadır. Sözgelimi «Gönül Ülkü — Gazanfer Özcan Azak Tiyatrosu», «Hepgüler Tiyatrosu», «İstanbul Tiyatrosu» halk tiyatrolarının üslûbuyla birleşir. «Gen — Ar Tiytarosu», «Küçüksahne Mücap Ofluoğlu» tiyatrosu, bulvar tiyatrosuna dayanırlar. «Dostlar Tiyatrosu», «Devrim İçin Hareket Tiyatrosu», «Yeni Dünya Oyuncular» devrimci anlayışla epik tiyatrodan gelen özellikleri kullanırlar. Şehir Tiyatroları ise uzun yıllardan beri hiçbir araştırmaya, yeni değerlendirmeye dayanmayan bir üslûpsuzluk içindedir. Yürüyen hayat içinde klasik sanatla da ilgisi kalmamıştır Bu kişiliksiz oyun biçimi, «Teklikeli Güvercin» de de kendini gösteriyor. Oyuncular sahneye gelişigüzel girip çıkmaktan, metni yüksek sesle okumaktan öteye geçemiyorlar. Bu arada gösterişli hareketlerle alkış toplayan Birsen Kaplangı, Deli-kız'ı oynarken inandırıcı bir yoruma varmaktan uzak kalıyor. Ses titreterek, parmaklarını birleştirip dirseklerini göğüs hizasına kaldırıp indirerek, kollarını iki yana açıp kapayarak yapmacıklı oyunun aşırı örneklerinden birini veriyor.

Gerçekte kahramanın bu gözboyayıcı duygulu hâli, sözünü ettiğimiz hâtâlı soyutlamanın beklenen sonucu oluyor.

TARİHİ OYUNLAR

İlber Ortaylı

Tarih, geçmişten ders almak değildir. Çünkü tarih, çok kişinin iddia ettiği gibi, tekerrürden ibaret değildir. Toplumun ve onun üyesi olan bireyin yaşadığı ortamı iyi bilmesi, tarihe doğru bakması ve çağının koşullarını doğuran gelişimi, iyi değerlendirmesi gerekir. Bu gerçeği geniş kitlelerin önüne etkili bir biçimde getirebilen, bilim adamından çok tarihî roman ve tarihî oyun yazarı kişidir. Ancak sonuç kişinin yeteneğine ve tutarlılığına bağlıdır tabii. Ülkesinin hattâ dünyasının insanına, çağının sorununu, tarihî görevini gösteren, onun devrimci potasiyelini arttırıp, fikir ve eyleminin biçimlenmesine katkısı olan büyük yazardır. Somut hedefi olan her yiğit savaşçı veya hiç değilse namuslu aydın gibi görevini bilen tiyatro yazarı da tarih olgusunu devrimci bir görüşün etrafında biçimlendirir.

Avrupa rönesansından, hattâ daha eskiden beri göze çarpan bütün bu tür oyunlar, ne istediğini bilen, halkların dilinе ve sanatına hizmetten de önce yeni düzenin özlemini dile getiren eserlerdi. «Hamlet»de güçlü devlet ve meşru yönetimi savunan, «Romeo—Jülyet»de feodal aristokrasinin kan dâvâsını ve iğrençliğini gösteren Shakespeare (bu, ikisi tarihî oyun değildir), merkeziyetçi krallıklar devrinin ilerici yazarıydı. İşte bu yazar, iki tarihî kişi adına yazdığı oyunlarında. «J. Caesar» ve «Coriolanus»da ulus adına hükmedecek, bir sürü feodal bey ve ailenin iğrenç nüfuzunu yıkacak güçlü bir yönetimin özlemini yaratıyordu. Çok sonra Schiller «Orlean Bâkiresi»nde liberal ve ulusal düzenin özlemini dile getirdi. Rus edebiyatının babası Puşkin «Boris Godunov»da ülkesi aydınlarının kafasında yeni fikirlerin şekillenmesine yardım ediyordu. Rusya tarihini Çar hanedanının değil, tüm ulusun tarihi olarak ele alıyordu. Ulusun kültürüne malolan nefis mısraların kurduğu ulusal edebiyat dilinin zenginliği arkasına kof fikirlerle gizlenmiyordu. Yepyeni bir anlayışla Rusya'da merkezî monarşiyi kuran, tarihi önderlerden birisini; Boris Godunov'u ele alıyordu. Puşkin onun içindir ki, dünya edebiyatının ve tiyatrosunun devlerindendir. Sahneye tarih olgusu her devirde farklı yorumla çıkartılmıştır. Ama ilerici olması büyüklüğünün birinci şartıdır. Işte B. Brechtin «Coriolanus»u.. Shakespeare'inki Onaltıncı yüzyıl için devrimci bir Coriolanus'tu. Brecht'inki ise Yirmin yüzyıl için.. Ama açık seçik, etkileyici devrimciliğinde tutarlı. Bir yazarın büyüklüğünü devri adına halkının tarihine bakmayı bilmesi kadar hiçbirşey belirliyemez.

Türk tiyatrosunda tutarlı bir tarihi oyunlar silsiliesi göze çarpmaz. Bugünedek tek tutarlı oyun yazarımız Musahipzade Celal Bey olmuştur. Bu kalem efendisi de nereden çıktı, diyenler olabilir. Fakat unutmayalım ki loncaların ve o hayat tarzının savunucusu da olsa, bu anlamda «gerici» sayılabilse de, öyledir. Çünkü o düzeni yıkan, emperyalizme ve asalak yönetici sınıfa bütün eserlerinde hücum etmiş, özlediği «Alla Turca» düzenin yerine geçen düzenin iğrençliğini haykırmıştır. Çöküntüyü gözler önüne sermiştir. Onun içindir ki bu «antiemperyalist» yazarımız karanlık çağının içinde ulusal kültürümüzün vazgeçilmez bir değeridir. Bir de günümüze bakalım; Osmanlı tarihinin olaylarını vakanüvis gözüyle ele alıp, bir düşün yoksulluğu ve dağınıklığı ile manzume yazarlığının arkasına gizlenip sahneye çıkaranlar var. Batı tiyatrosunun gerici yazarı Pirandello'nun yarattığı IV. Hanriye padişah kaftanı ve kavuğu giydirip, tarihî oyun yazan da var. Ama ne tutarlı görüş, ne de kütleye bir şey kazandırma yok. Ne için, kim için? Oyunun kişileri bir sözü birini tutmayan yaratıklardır, olayın akışı da tutarsız ve renksiz bir değerlendirmedir çok kere. İlham perisinin kıt kapasiteli olduğunun yazar da farkında değildir. O intizamsız peri ne söylerse olduğu gibi kâğıda geçirir. Genellikle yazar tenkitleri bile anlayıp, değerlendirmekten uzaktır. «Biz sanatçıyız, canımızın istediğini yaparız» alışılmış cevaplardandır. Yazarsınız yazmasına ama, toplumunuzu doğru eleştirip yol gösteremediğiniz için çabuk unutulursunuz. Bu çilekeş ve karanlık içindeki halkın karşısında da, şeriatçı yazar. N. Fazıl Kısakürek'in «Abdülhamid Han» adlı oyunu sizinkinden daha etkili ve tutarlı olur. Kütleler onların peşine takılırken, siz salonların aktüel konusu olur, bir zaman sonrada sabun köpüğü gibi sönersiniz. Yobazlığın, kitle dalkavukluğunun, romantik halkçılığın ucuzcu temsilcileri meydana kurulur ve Türk tiyatrosu çağının gerisinde yüz karası bir [illegible] yığını haline gelir.

Haberler

AST'TA DURUM

Ankara Sanat Tiyatrosu oyuncuları ile yöneticileri arasındaki anlaşmazlık, giderek şiddetlenmektedir. Türkiye Tiyatro İşçileri Sendikası, sanatçıların işlerine son veren AST işvereni Akkurt ile sanat yönetmeni Güner Sümer'i suçlayan bir bülten yayınlamıştır. Bültende, «Akkurt'un sanatçıları uzun süre 'AST'ın gerçek sahipleri sizsiniz» diye aldatarak çok çalıştırıp az ücret ödeme yolunda gittiği, daha önemlisi AST'ın devrimci özünden uzaklaştığı» ileri sürülmekte ve «AST bugün ne bir şirketin, ne yalnızca çalışanlarındır, AST bütün devrimcilerindir» denmektedir.

ORTAK BİLDİRİ

Tis — Sen ile birlikte bir bildiri yayınlayan Halk Oyuncuları, Ankara Birliği Sahnesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Tiyatrosu, ODTU Tiyatro Kulübü, Hacettepe Üniversitesi Oyuncular Sanat Topluluğu, İşçinin Tiyatrosu ve daha birkaç topluluk,, AST olaya konusundaki görüşlerini açıklamışlardır. Yayınlanan ortak bildiride, «Ankara Sanat Tiyatrosu sanatçılarının mücadelesi, halkımızın devrimci hareketinin bir parçasıdır» denilmektedir.

PARDAYAN MODASI!

Türkiye'de bugün kırkını aşanların çocukluk romanı olan «Pardayanlar,» yazarı Michel Zévaco'yu Sartre'ın övmesiyle yeniden rağbet kazanıyor. Sartre, her gün Michel Zévaco tefrikasını okuduğunu belirtmiş ve «Hugo'nun etkisi altındaki bu dâhi yazar, Cumhuriyetin silâhşörlük romanını yarattı» demiştir.

Bu övgü üzerine, on ciltlik Pardayan hikâyesi cep kitabı olarak basıldı. 1860'ta Korsika'da doğan Zévaco, Jules Roques'un «Eşitlik» gazetesinde çalışan hatırı sayılır bir anarşistti. Yazılarındaki şiddetten dolayı hapsedilmiş ve «ödlek» dediği İçişleri Bakanını, hesabını görmek üzere 1 Mayıs günü saat 2'de Concorde Meydanına çağırmıştı. Romanlarından büyük para kazanmış, ama 58 yaşında hayata gözlerini yumduğu ana kadar anarşist fikirlerinden vazgeçmemişti.

J. P. Sartre

BECKETT'İN YENİ OYUNU

İngiltere'de, 1969 Nobel ödülünü kazanan Samuel Beckett adına bir tiyatro binası yapılacaktır. Binanın yapım masraflarının bir kısmını karşılamak üzere 8 Mart'ta

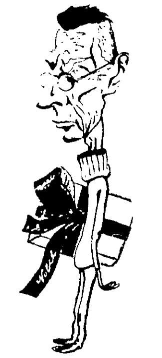

Oxford'da bir Beckett gecesi düzenlenmiştir.

Programın birinci bölümünde Beckett'in en son yazdığı oyun, «Soluk» üç kez gösterilmiştir. Üçten de fazla gösterilse olurdu Çünkü «Soluk», sâdece ve sâdece 30 saniye sürmektedir ve tabii oyuncuları olmadığı gibi, konuşmaları da yoktur. Bu oyunun bir de yönetmeni vardır (Neyi yöneteceğini doğrusu çok merak ediyoruz): Francis Warner. Kendisi gazetecilerle konuştuğunda şöyle demiştir: «Samuel Beckett'in oyunları gittikçe kısalmaktadır. Ama «Soluk» yazdıklarının en kısasıdır. Oyun hakkında daha fazla konuşursam merak edeceğiniz başka hiçbir şey kalmayacaktır.»

Hazırlanan gecenin ikinci bölümünü ise, Beckett'in sinema dünyasına katkıları teşkil etmiştir. Burada da Beckett'in senaryosunu yazdığı «Film» adlı tek oyunculu, konuşmasız bir film gösterilmiş, ayrıca Beckett'in eserlerinden parçalar da okunmuştur.

PİCASSO'NUN DUYGUSALLIĞI!.

Faşist Franco Hükümeti nin ünlü «Guernica» tablosunu Madrit Modern Sanatlar Galerisi için resmen istemesi üzerine, Picasso, «İspanya'da cumhuriyet kurulmadan olmaz» cevabını vermişti. Şimdi aynı Picasso, 800 tablosunu Barselona Müzesine bağışlamış bulunuyor.

Bu çekilişi, Picasso'nun Barselona ile olan duygusal ilişkilerine bağlanıyor.

MİLLETLERARASI TELEVİZYON FESTİVALİ

Monte Carlo'da yapılan Onuncu Milletlerarası Televizyon Festivaline 36 ülke 85 televizyon programı ile katılmıştır. 10 bin dolarlık büyük ödülü bir Çek yapıtı olan «Geçen Yazın Tatlı Oyunları» adlı film kazanmıştır. Bu filme ayrıca renkleri kullanmaktaki ustalık bakımından da bir ödül verilmiştir.

BİR KİTAP DAHA TOPLATTIRILDI.

«Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz» adlı kitap, Ankara Birinci Sulh Ceza Mahkemesinin kararıyla toplattırılmış ve kitabı çıkaran «Bilim ve Sosyalizm Yayınları» yönetmeni Süleyman Ege hakkında 142. maddeye göre koğuşturma açılmıştır. Aynı yayınevinin önceki dört kitabı hakkında bu maddeye göre açılan dört dâvâ, beraatla sonuçlanmıştır.

MAO TSE-TUNG
seçme eserler
BİRİNCİ KİTAP çıktı
ser yayınları
Devrim 28/

SİNEMA

SANSÜRÜN İŞBİRLİKCİLERİ

Gazetelerdeki haberlere bakılırsa, «Prodüktörler Sendikası», sansürün tamamiyle kaldırılması için ilgililere baş vurmuş. Doğrusu istenirse, yapımcıların bu teşebbüslerinin ciddiyetine de, bu müracaattan bir sonuç alınacağına da inanmak çok güçtür. Bundan aylarca önce, 1939 tarihli sansür tüzüğünün bir aya kalmadan kaldırılacağını iki üç kez ilân eden ilgili bakanın sözü kadar gerçek dışı bir davranışla karşı karşıya bulunulduğu yanılmaksızın söylenebilir. Belki tüzükte, suya sabuna dokunmayan ufak tefek değişiklikler yapılabilir, ama filim sansürünün tamamiyle kaldırılması ,gerçekte sinemacıları kendiliğinden daha sıkı bir sansüre iteceği halde, ne iktidarların, ne de yapımcıların işine gelir. Tek parti yönetiminden bu yana, filim sansürü, iktidarlar ile sinemacılar arasında tam bir işbirlikçi anlayışın uygulandığı nâdir alanlardan biri olagelmiştir. Rejim ve anayasa değişikliklerine, iktidar değişikliklerine rağmen, iş başına gelen hükümetlerden hiç biri, ellerine bir kez nasılsa geçmiş olan filim sansürü yetkisini bırakmayı hiç bir vakit istememiştir. Yapımcılar ise, sansür tüzüğünü, yüzbinlik yatırımları için bir «emniyet süpabı» sayagelmişlerdir. Sinemacılar, sansürün tamamiyle kalktığı bir düzende, yasaklanmış filmlerini koltuklarının altına sıkıştırıp mahkeme kapılarında sürünmektense, sansürle üç aşağı beş yukarı anlaşmayı her vakit tercih etmişlerdir. Üstelik, bomboş filmleri için «ne yapalım sansür var, bu kadarına izin veriyor.» bahanesi de caba. İşin şaşılacak yönü, sansürün tamamiyle kalkmasından en çok yararlanacak olan sinema sanatçılarının (yönetmen, senaryocu, oyuncu..) bile bu konuda yasak savma kabilinden bir iki teşebbüsten öteye geçtikleri söylenemez.

SANSÜRLE ORTAK YAPIM..

Yapımcıların, sansürün tamamiyle kalkmasını hiç bir vakit istemedikleri, bunların şimdiye kadar çeşitli zamanlarda yetkili makamlara ilettikleri dilekleri incelenince kendiliğinden ortaya çıkar. Bu dileklerden sansürle ilgili olanları «sansür heyetine sinemadan anlayan kişiler, sinemacılar da girsin; sansür İstanbul'da olsun; sansür işleri daha çabuk yürüsün..»den öteye geçmemiştir. Yapımcı, sansürle nasıl olsa bir anlaşmaya varacağından öylesine emindir. Nitekim, bugüne kadarki uygulamada ortaya çıkan da bu olmuştur. Başlangıçdan bugüne kadar «kesinlikle» yasaklanan yerli filmlerin sayısının ikiyi üçü geçmemesi bunu gösterir. Sansürün yerli filmler için verdiği bütün red kararlarının ortalama bir hafta sonra «şartlı kabul»e dönmesi ve yine orta'a ma bir hafta içinde bu şartların yerine getirilmiş sayılıp filmin kabul edilmesi de bunu gösterir. Yerli filimlerin kesinlikle yasaklanması, yerine, «şartlı kabul» denilen usulün uygulandığı filimlerin, bütün yerli filimlere göre oranının yüzde 50 — 70 arasında oynaması da yine bunu ortaya koyar. Bu durumda yapımcının bütün kaygısı sansürden senaryosu için vize yi koparmaktır. Bu vizeyi bir kez aldı mı — çok kez de daha bunu almadan — filmi bildiği gibi çevirmekte, tamamlanmış filim sansürde takıldı mı, karşılıklı pazarlık başlamaktadır Filmin orası burası budanıp, sansürün istediği bir iki sahne eklendi mi, anlaşma tamamlanmaktadır. Sansür kurulunun sinemacılara «mizansen tarifleri»nde bulunması, değişecek sahnelerin nasıl çevrileceğini anlatması, filmi nasıl sona erdirmesi gerektiği [illegible]

vermesi, y[illegible]
zu yerine [illegible]
işlerindenc[illegible]
yıp tamam[illegible]
liği» sonu[illegible]
sürcüler [illegible]
rı olduğun[illegible]

İKİ «N[illegible]

Bu iş [illegible]
gelenmek [illegible]
lojik, bir c[illegible]
da sansür [illegible]
jik yerli f[illegible]
leri. bunl[illegible]
Sansürün [illegible]
da zaten [illegible]
Bundan d[illegible]
saklanmas[illegible]
me meyd[illegible]
tadaki ya[illegible]
önemli bi[illegible]

Ahlâk [illegible]
bancı fili[illegible]
de 25'i ile[illegible]
getirmekte[illegible]
cisi, sans[illegible]
büyük bir [illegible]
ruyuculuğ[illegible]
aynı hass[illegible]
leriyle bil[illegible]
aşağının [illegible]
larken, sa[illegible]
bancı fili[illegible]
sinemacıl[illegible]
racağı en[illegible]
saya ayrı[illegible]
da bulmu[illegible]

Bütün [illegible]
yurdumuz[illegible]
ilk başlıc[illegible]
cılar aras[illegible]
«statüko»[illegible]
bozulması [illegible]
«Prodüktö[illegible]
yan son ç[illegible]
ele geçir[illegible]
ürle ken[illegible]
melerden [illegible]
kiye'deki [illegible]
şişkiliği c[illegible]
ları olanc[illegible]
kalkması [illegible]

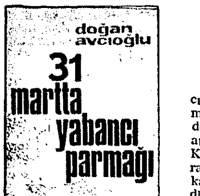

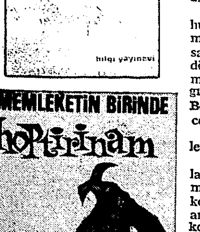

Devrim 23/5

Öğretm[illegible] [illegible] Suç Değildir !..

Nevşehir Asliye Ceza yargıcı Erol Arıca, Genel Öğretmen hakkında «Boykot suç değildir» gerekçeli bir beraat kararı vermiştir. İl İdare Kurulu'nun «yargı gereği» kararı aldığı öğretmenlerle ilgili karar gerekçesi özetle şöyledir :

İl İdare Kurulu'nun Kararı hukuka uygun değildir. Öğretmenler hakkında biri tutmazsa diğeri tutar düşüncesiyle dört ayrı kanunun beş ayrı maddesine dayanılarak «Yargı gereği kararı alınmıştır. Boykotun grev kabul edilerek cezalandırılması istenmiştir.

Boykot ve grev ayrı eylemlerdir.

Grev: İşçilerin işverenle olan münasebetlerinde ekonomik ve sosyal durumlarını korumak ya da düzenlemek amacıyla işyerinde ya da iş kolunda faaliyeti durdurmak ya da önemli ölçüde azaltmak için aralarında anlaşarak ya da bir kuruluşun aynı amaçla verdiği bir karara uyarak işi bırakmalarıdır.

Boykot: Kendilerine göre haklı ve hukuki isteklerinin yerine getirilmemesini kınayan kimselerin bu isteklerinin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla başvurmak zorunda kaldıkları bir protesto, bir direnme hareketidir.

Yasalarımızda boykotu suç sayan bir hüküm yoktur.

Öğretmen boykotu, üretici bir eğitim ve öğretim sisteminin uygulanması, yabancı eğitim uzmanlarının uzaklaştırılması, bir sömürü konusu olan özel okulların devletleştirilmesi, öğretmen maaşlarının geçim seviyesine göre ayarlanması, öğretmenlerin ve ailelerinin mesken ve sağlık sorunlarının halledilmesi, tayinlerinin mesken ve sağlık sorununa göre yapılması, öğretmenlere yurt içinde ve dışında inceleme yapmak imkânlarının sağlanması, İl Disiplin Kurulları yerine idari mahkemelerin kurulması, teftiş sisteminin rasyonel esaslara bağlanması, grev hakkının tanınması, öğretmen sendikalarına, eğitim yönetimine katılma hakkının verilmesi... gibi ulusal hedefleri olan, emperyalizme ve sömürüye karşı, yönetimi, ilgilileri ve halkımızı uyarmayı amaçlayan, anayasanın 20. maddesine tamamen uygun bilinçli, ölçülü, cesur bir direnme ve protesto eylemidir. Öğretmenlerin özlük sorunları da bu ulusal nitelik içinde ve ikinci plânda ele alınmıştır.

Bu eylemden ötürü öğretmenleri cezalandırmak demokrasimizi ve anayasamızı inkâr etmek demektir.

Bu eylemle bir gerçek aydın gibi hareket edilerek emperyalizme, sömürüye ve gericiliğe karşı direnilmiştir.

YUSUFCUK YUSUF

Milli Mücadelede Mustafa Kemal ve ona karşı çıkanlar

3

Kemal Tüfekçioğlu

«KUZUM MUSTAFA KEMAL, SEN DELİ MİSİN?..»

Refik Halit Karay da millî kurtuluş hareketine ve onun lideri Mustafa Kemal'e dil uzatanlar arasındaydı :

KİRPİNİN DEDİKLERİ.

16 Aralık 1919

OYUNA, OYUNBAZLIGA DAİR

Kırk yılda bir öksüz hırsızlığa çıkmış, Ay akşamdan doğmuş.. Onun gibi kırk yılda bir, iki eski beste dinleyeyim diye Beyoğluna çıktım, yer yerinden oynadı.. Bâri gece seyranlarını itiyat etmiş bir adam olsam....

En başta gelen işim her akşam evimin lâmbalarını kendim yakmaktır. Fakat aterin İttihatçı gazetelere.. Az daha «İzmir göçmenlerine yardım», «Vilson prensipleri»nin bilmem kaçıncı maddesi gibi çetrefil birer basma kalıp yazı yatırıp her gün gazetelerini görünür yerine benim orada bulunduğumu haftalarca ilân edeceklerdi.. Her ne ise, söz sözü açar, kumar kulüplerinde bundan böyle talih oyunları oynanmıyacakmış.. Fıkra kulüplerinde de talihe dayanın siyasi oyunların oynanmaması bir kararlaştırılsa o zaman işimiz iştir. Sekiz on kişi bir araya gelip hemen bir bina kiralıyorlar, hükümete bir de beyanname, kulüp açıp şunun bunun kesesiyle oynuyorlar. Doğrusu zararlı şey, fakat ona benzeyen daha ne zararları var. Hem şekil itibariyle de farksız: Sekiz on kişi bir araya gelip hemen bir bina kiralıyorlar. kapıya bir yafta yapıştırıyorlar, hükümete bir de beyanname, fırka açıp dikenin kaderiyle oynuyorlar. Teşekkülü de hemen hemen aynı: Heyet, İdare, başkan, üye... Maksat ve gayeler de bir; Para!.. Neticeler de öyle, Ya şahsın kesesi, ya milletin hazinesi zararda. İyi incelenirse, berikiler çok tercihli: Onlar da yalnız oynayanlar zarar görüyor. Halbuki bunlarda oynayanlar kazanıp hariçte kalanlar, ahali, ülke zarar görüyor. Olur haksızlık mı? Hem bizdeki siyasetçilik de tıpkı kumarbazlık: Burada engelle, ötede gidip oynuyorlar, şehirde dikiş tuturamazlarsa dağ başında denemeye kalkıyorlar. Kumarbazın derdinden ailede nasıl yaka silkerse biz de bu siyaset zarcılarından el aman diyoruz. Hoş kumarbaz dikse dikse kendi ocağına incir diker, Siyaset oyunbazları vatanın bağrına.. Marifet bu berikileri bastırmakta..

Evet talih oyunları yasaklandı. Bilmem Sıvas'ın Ankara'nın haberi var mı?... Peki ama şimdi kulüplerde ne oynayacaklar?......... Bakınız siyaset oyunlarına: Yedi düvele meydan okumak için ne ordu arıyorlar, ne cephane! Buldukları ile iktifa ediyorlar 8—10 telgraf, birkaç nutuk, bir nebze de masabaşında hır — gür işlerini pekâlâ görüyorlar....

«İki yoktan ne çıkar, fikredelim bir kerre diyen kimse zaten ne kumar masasına geçer, ne hareketi milliye başına............... Bu sırada asıl moda «Zeybek Oyunu»... Aydın dağlarında oynanıyor. Bununla birlikte çerkez oyunları da revaçta.. Ben böyle tabancalı, palalı oyunlardan hiç hazzetmem, amma men etmeye gücüm yetmez, kolum ermez, ürkek ürkek seyrederim.. Siyasi oyunların en basiti «Millî oyunlar». Basit amma ilk günleri bir Peyam başyazarı ile bir benden başka o oyunlara kanmayan o oyunlara gelmeyen kalmamıştı!...

En çok «Orta oyunu»nu severim. Ah ne ince, ne lâtif şeylerdi onlar... Şakşak ile çat çat bir gürültü bir kıyamet avazı çıktığı kadar bağırır:

— Hamdi efendi, Hamdı efendi!..

Hamdi hiç aldırmaz, pişekâr gözü önünde isporta gibi duran kavukluyu görmemezlikten gelerek, kendi kendine:

— Galiba harem tarafındaki odalarda, yahutta cihannumaya çıkmış olmalı?..

— Hamdi efendi! Nerdesin yahu! Sakın sarnıca düşmüş olmasın..

Hangi harem? Hangi sarnıç? Hamdi, hülyanın bu derecesine, uydurmanın bu şekline da yanamaz gayet pest, ciddi bir sesle birden sorar:

— Kuzum İsmail sen deli misin?.

Tıpkı o hesap... Bir patırdı, bir gürültü, beyannameler, telgrafnameler.. Sanki birşeyler oluyor birşeyler olacak.. Ayol işte şuracıkta her işimiz, her kuvvetimiz meydanda, dört tarafımız açık, halkın gözü önünde bir kafese girmiş oturuyoruz. Bütün dünya durumu biliyor. Hülyanın, blöfün sırası mı?.

İstedikleri kadar kafama vursunlar, hangi teşkilât? Hangi kuvvet? Hangi kahraman...... Hülyanın bu derecesine, uydurmasyonun bu şekline artık dayanamıyacağım. Bari kavuklu gibi bende sorayım:

— Kuzum Mustafa (yâni Mustafa Kemal), sen deli misin?..

Refik Halit

POLİTİKACILAR ORDUYA NE SÖZ VERDİLER, NE YAPTILAR?

EYLÜL 1961 «YUVARLAK MASA» TOPLANTISI GİZLİ ZABITLARI

Feyzioğlu tek partili rejimi savunuyor

4

Başkan Ekrem Acuner — Şimdi sekizinci maddeyi okutuyorum:

8 — Millî Birlik ruh ve şuuru içinde her türlü bölgecilik, ayırıcılık, kin ve garaz gibi yıkıcı cereyanlara karşı ortak bir cephe kurulması.

Ahmet Yıldız — Efendim, bu maddeden maksat, evvelâ dini, etnik veya rejiyonal temayüllerle tezahür eden ayrılıklara karşı müşterek bir cephe almaktır. Geçen gün bir kısmından bahsedilmiştir. Sayın Ferit Melen Beyefendi de temas buyurdular. Bunlar şimdiye kadar istismar edildi. Çerkez denmiştir. Çeşitli şekilleriyle bölgelerde yaratılan his ve kırgınlıklar veya taşkınlıklar istismar edilmiştir. Din bakımından da alevilik, şiilik, sünnilik meseleleri de politikaya konu edilmiştir.

KUYRUKCULUK

AP adına Kamuran Evliyaoğlu — Millî Birlik ruh ve şuuru içinde her türlü bölgecilik, ayırıcılık, kin ve garaz gibi yıkıcı temayüllere karşı ortak bir cephe kurulması, zanne diyorum ki arkadaşlar, bunda müttefiktirler, hiçbir itiraz olmayacaktır. Yalnız bunu biraz daha genişletelim. Meselâ ayırıcılık kelimesinin içersinde, mânâsında bilhassa ihtilalden itibaren ihtilal edebiyatına girmiş bir «kuyruk» lafı vardır. Şu kurmak istediğimiz kardeşlik havasında bunun doğru olmadığı kanaatindeyim. Bunu kaldırmak mümkün müdür, değil midir?.

Bir de gericilik meselesi vardır. Bu da cepheleri karşı karşıya getiriyor. Haddizatında memleketimizde gericilik, ilericilik, diye birşey olmaması lâzım gelir. Topyekûn Türk vatandaşı vardır. Eğer gerici fikir taşıyan bir takım kimseler varsa, «gericisin» diye üstüne gitmekten ziyade, onları daha medeni, daha münevver insanlarla kaynaştırmak suretiyle, ileri fikirleri aşılamak suretiyle bir mevzuu ortadan kaldırmak ve topyekûn Türk vatandaşı olarak mütalâa etmekte, elbette ki, büyük faydalar mülâhaza etmekteyiz.

MELEN'İN ÖNEMLİ AÇIKLAMALARI

Ferit Melen — Son on yıl zarfında ayırıcı propagandanın en büyük tezahürünü Doğu bölgesinde na temas etmek istiyorum. Doğu bölgesinde gördüğüm için, birkaç kelime ile bu bölgesinde Türkçe konuşan vatandaşlarımız, son on yıl zarfında iki ayrı propagandanın tesiri altında bulunmaktadırlar. Birisi, dışarıdan gelen, diğeri de oy avcılığı kasdiyle doğrudan doğruya Demokrat Partiden gelen bir propagandadır. Ben şahsen her toplantıda, her devrede bunun mücadelesini yaptım. O zaman şu söylenmeye başlandı: «Irkçı CHP, Doğululara insan muamelesi yapmamıştır. Halk Partisi size esir muamelesi yapmıştır, size ikinci sınıf muamelesi yapmıştır.» Bununla kalmadı, «Şeyh» Sait isyanı, şu şu hadiseler ,onların zamanında olmuştur» denmiştir. Bunlar her seçimde, muhtar seçimlerinde, belediye seçimlerinde, Meclisi Umumi seçimlerinde ve milletvekili seçimlerinde bir seçim propagandası mevzuu olmuştur. Allaha şükür, Doğudaki Türkçe konuşan vatandaşlar dıştan gelen propagandaya itibar etmezler. Ama içeriden gelenler maalesef büyük tesir bırakıyor. Bizim Van'da Erciş kazasında her meydan mitinginde çıkıyorlardı, bu topraklarda vatandaşlarımızın kanı vardır, bunu da Halk Partisi akıtmıştır, yapmıştır, diye propaganda yapıyorlardı. Görüyoruz ki, yeni partiler kuruldu şu andan itibaren yeraltı propagandası olarak, bunlar yeniden başlamıştır. Meselâ bendeniz Şark bölgelerimize yakında yaptığım bir seyahatte «Karaköprü hadiselerinin hesabını soracağız» gibi propagandaların yapıldığını gördüm. Bu mevzu sık sık Meclise de getirilmiştir. Mes'ul bulunmadığı için, esasen mes'uliyeti mucip bir şey de bulunmadığı için, istedikleri neticeyi alamamışlardır. Bir, 33 vatandaş hadisesini getirdiler, hiç olmazsa bu defa hakikaten partiler Doğuyu büyük tehlikeye sokacak olan bu tehlikeli yola gitmemiş olsunlar. Bu hakikaten hiç bir şekilde vatanperverliğe de sığmaz. Ben bunu yapmayacaklarından eminim, ama alt kademede alışılmış olan bu şeyi sür'atle önlemenin, bu vesile ile çaresine bakmak lâzım gelir.

FEYZİOGLU TEK PARTİ İSTİYOR!..

CHP adına Turhan Feyzioğlu — Yuvarlak masa münasebetiyle basına sızdırılan manşetler: «Cumhuriyet Halk Partisine karşı, yeni partiler müşterek bir cephe kurdular, birleştiler». Bir «karşı» edebiyatıdır, gidiyor..

Yassıada avukatlarından birinin dünkü beyanı: «Güller ayrı ayrı olsada kokusu birdir, çünkü CHP'nin karşısındayız.»

Bırakalım bu cephe edebiyatını, bırakalım bu husumet edebiyatını. Açıkça kanunda bir değişiklik yapılacaksa yapılsın, tek bir parti kurulsun, ona râzıyım şahsen. Birleşmek, şu iktisadî, şu sosyal fikirlerde birleşmek, CHP'nin şu fikirlerinin karşısındayız denir. Tek bir teşekkül âmennâ.. Bu şâyânı kabuldür. Ama bizi birleştiren bir tek nokta vardır, husumet. Hayır arkadaşlar. Bu ciddi birşey değildir. Fakat yuvarlak masa toplantısı dahi, CHP'ye karşı cephe kurdular, birleştiler şeklinde istismar edilir, ve Son Havadis gazetesinin başlığı bugün olduğu gibi: «Yuvarlak Masada dün bütün partiler CHP'ye karşı birleştiler» şeklinde başlarsa, bu memlekette Yuvarlak Masadan beklediğimiz sonuç, kin ve husumet cephelerini ortadan kaldırması, sonucu, doğmaz.

MBK'NIN HUKUK DEVLETİ AŞKI

Kadri Kaplan — Vaktiyle bir Cumhuriyet Halk Partisi, bir Demokrat Parti ve bir de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi vardı ve mücadele halinde idiler. Mücadele, Demokrat Parti zihniyeti ile, onun karşısındaki zihniyetin mücadelesi haline döküldü. **Şimdi biz kabul ediyoruz ki, bu inancımızda ısrar ediyoruz ki, Demokrat Parti yokolmuştur, tarihe gömülmüştür ve hortlatılmasına da müsaade edilmeyecektir, seçimlerden sonra da müsaade edilmeyecektir**

O halde yeni doğan partiler DP'nin devamı değildirler.

MBK' nin 27 Mayıstan sonra başlayan iktidarı zamanında eğer partiler tamamen ortadan kaldırılmadıysa, bu, mutlaka hukuk devleti anlayışımızın aşkına bağlanmalıdır Bu aşkı, MBK'nin gaflet hânesine kaydedip, bunun günah ve vebalini bize çektirmemek icap eder. İstikbalde, bu memleketin ufuklarını kapkara bir hâle düşüren bir hâdise patlak verirse, musaade buyurun, Millî Birlik Komitesinin tarih önünde yiyeceği damga çok hazin ve şedid olacaktır. Bunu müdrik insanlarız.

«KASIM KÜFREVİ MUHTEREMDİR»

YTP Genel Sekreteri İrfan Aksu — Muhterem Ferit Melen arkadaşımı dünden beri, dönüp dolaşıyor bir bölgecilikten bahsediyor Doğrudur, bölgecilik vardır. Ama yine kısa tarihimizdeki hakikatler kat'iyen ifade ettikleri gibi değildir. Dün kendisi söyledi: YTP Genel İdare Kuruluna bir şeyh girmiş. Onun seçim bölgesini tahkik etmeyenler bilemez. Çok kıymetli bir arkadaştır, dürüst, şeyhlikle taassupla nüfuz suiistimali ile zerre kadar alâkası olmayan bir arkadaş. 1954 — 1957 arasında Demokrat Partinin meb'usluğunu yapmış. Demokrat Parti yoklamasında kazandığı halde, kendi fikriyatını, kendi gidişini desteklemediği için DP'nin diğer kadrosu tarafından veto edilmiş bir insan. Bu memlekette ihtilâlden sonra her hesabı sorulmuştur. Karış karış tetkik edildiği halde, en ufak bir açığı görülecek bir hesabı olmadığı sâbit olmuş bir adamdır İlâve ettiler: **«Biz de teşkilâtın tazyikinin üzerinde kalarak, 1954 seçimlerinde tahsilli bir şeyhi meb'us çıkardık»** dediler. Demek ki, memlekette şeyhlerin, dervişlerin, hoca ve hacıların mutlak surette milletin siyasî kaderine hâkim olmadığını gördüler.

CHP 1957'de çıkardığı meb'usların büyük bir kısmını, DP'nin ırkçılığı, bölgeciliği, Türkçülüğü istismar etmediğini ifade ettiği o vilâyetlere borçludur...

BÜTÜN SUÇ KOMÜNİSTLERDEDİR!

AP adına Kamûran Evliyaoğlu — MBK'nin üzerinde durması lâzım gelen husus, komünistlerin bu memlekette de yer almış bulunmasıdır Bunlara elbirliği ile karşı koymak mecburiyetindeyiz **Biraz da partileri böyle dalaşmaya sevkeden memleketimize sızan komünist zihniyetidir. Partiler karşı karşıya zaman zaman geliyorlarsa, bunda komünistlerin payı mutlaka vardır Buna fırsat vermemek vatanperverliğin en güzel örneği olacaktır.**

DP TAKTİGİNE PAYDOS

CHP adına Emin Paksüt — Şunu teklif ediyoruz: «27 Mayıs'ta milletin şahlanan iradesiyle yıkılan Demokrat Parti iktidarının millî şuurun mahkûm ettiği zihniyetle tavdalı bir siyasî parti gibi tutunması ve faaliyet göstermesinin, memleket sevgisi ile bağdaşamayacağı siyasî partilerden herhangi birinin DP taktiğini esas tutan bir yol takip etmesinin millî birliği zedeleyici millî birliği bozucu ve demokratik düzenin gerçekleşmesini zorlaştırıcı ve böylelikle millî bekamızı tehlikeye düşürücü neticelere varan hususlar hakkında mutabakat tesis edilmiştir.»

Gelecek Yazı :

KOMUNISTLIK VE DIŞ POLİTİKA TARTIŞMALARI

Sunay ailesinin servet beyanı gerçeğe uymuyor!..

(Başı S. 1'de)

Oysa Atilla Sunay, Türkiye Ticaret Sicili gazetesini karıştıranların kolayca bilecekleri üzere, Egesat (Ege Gübre Sanayi ve Ticaret) Limited Şirketi'nin üçte bir hissesine sahiptir. Egesat'ın sahipleri üç kişidir. Bunlardan ilki, Millî Birlik Komitesinde başlangıçta bulunduktan sonra Komite'den ayrılan ve kamuoyunda haksız yere «kıyma makinası» hikâyesinin mucidi diye tanınan Ertuğrul Alatlı'dır. İkinci ortak, 36 yabancı firmanın ve 16 elçiliğin hukuk müşavirliğini yapan İş Bankası Baş Hukuk Müşaviri Hikmet Belbezdir. Belbez, Ereğli Demir — Çelik'in gerçek patronu olan Coppers Grubunun da adamıdır ve bu şirketin yönetim kurulundaki Coppers temsilcilerinden biridir. Yabancı firmaların «1 numaralı» mutemed kişisi Belbez. sa[illegible]oğlu Tahir ile birlikte şirketin üçte bir hissesine sahiptir. Atilla Sunay, üçüncü ortaktır.

Ticaret Sicili gazetesinde Egesat'ın yapacağı işler şöyle belirtilmiştir :

1 — Kimyevî gübre sanayiini ilgilendiren ithalât, ihracat ve komisyonculuk işleri.

2 — Satış ve tevzi teşkilâtı kurmak.

3 — Şirketin konusu ile ilgili olarak,

a) Ticarî mümessillik, ticarî vekâlet muhabirlik ve acente işleri yapmak.

b) Resmî hususî millî ve beynelminel sahalarda taahhüt işleri yapmak

c) Her tip ve cinste ham ve yarı mamül maddeleri ithal veya ihraç etmek

Şirket ayrıca sanayi alanında «her cins ve tip kimyevî gübre istihsal etmek için lüzumlu veya buna müteferri bilumun tesisat ve techizatı inşa etmek ve işletmek» ile uğraşacaktır.

Atilla Sunay böyle iddialı bir şirketin üç sahibinden biri [illegible] halde, her nedense, «hiçbir şirketin sahibi bulunmadığını» söylemiştir.

EGESAT'IN HİKÂYESİ

Egesat, Türkiye'nin büyük ölçüde gübre ithal etmesi ve gübre fabrikaları kurmaya yönelmesi üzerine, Ertuğrul Alatlı'nın başlattığı bir teşebbüstür. Egesat, Tunus Gafsa Şirketinin üçte bir kadar hissesine sahip bulunduğu, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunundan yararlanan Egekim adlı bir süperfosfat fabrikası kuracaktır. **Tunus devamlı fosfat taşı satacağı için tesisin kurulmasına razı olmuştur. Egesat, 18 milyon liraya çıkacağı hesaplanan Egekim'in bütün ürünlerinin satış mümessilliğini yapacaktır** Bu mümesillik, yılda ortaka ra milyonlar getirecek çok tatlı bir iştir.

Egesat ayrıca öteki gübre fabrikalarının Tunus'tan getireceği fosfat taşı ithalinde, Gafsa'nın mümessilliğini üzerine almak istemiştir.

Bu büyük işi başarmak üzere, Ertuğrul Alatlı, önce politikadan ayrılıp ticaret hayatına yönelmeyi bir ara düşünmüş bulunan Kontejan Senatörü Sadi Koçaş ile işbirliği yapmıştır. Koçaş, Tunus Sefirini ve bu ülke büyüklerini tanımaktadır. Kıbrıs tezimizi Ü ç ü n c ü D ü n y a ü l k e l e r i n e t a n ı t m a k üzere gönderilen Parlamento Heyetlerinden birinin başkanı olarak Tunus'a gitmiş ve devlet büyükleri ile ilişkiler kurmuştur. Bu ilişkilerin Gafsa-Egesat ortaklığını gerçekleştirmekte etkili olacağı umulmuştur. Bu amaçla, Koçaş ve Alatlı Tunus'a gitmişler, yetkililerle temaslar yapmışlardır. Tunus'ta o tarihlerde bu ülkede Ticaret Ateşesi bulunan Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesi yüksek memurlarından Turan Çakım'ı hisse senetleri ilerde verilmek üzere ortak almışlardır Daha sonra ticarete atılmaktan vazgeçen Sadi Koçaş, Ertuğrul Alatlı'dan ayrılmış ve durumu bir mektupla Gafsa'ya bildirmiştir.

Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatörün Egesat işinden cayması üzerine, Alatlı, Cumhurbaşkanının oğlu Atilla Sunay ile temas kurmuş ve onu üçte bir hisseyle şirkete ortak almıştır. Gafsa'da bir kontenjan senatörünün ayrılmasının yaratabileceği tereddütler, böylece daha etkili bir kişinin ortaklığı ile giderilmiştir.

Atilla Sunay, bu parlak işe tereddüt göstermeden girmiştir. Hatta söylediğine göre Alatlı'nın teklifini babasına anlatmış, o da ortaklıkta bir sakınca görmemiştir. Atilla babasına Alatlı'nın adını «Arpatlı» diye yanlış söylemiş, Başkan Sunay «Alatlı» diye düzelterek Ertuğrul Alatlı'yı tanıdığını belli etmiştir.

Ne var ki, Gafsa ile ilişkiler, Sanayi Bakanı Mehmet Turgut yüzünden arzulandığı gibi yürütülememiştir. Tunus'tan Akdeniz Gübre Fabrikası için yapılacak fosfat taşı ithali, Mehmet Turgut'un müdahalesiyle Ertuğrul Atik'e ve onunla ilişki kuran Burgiba'nın yakını İnci Keçeci'ye gitmiştir. Atik ve Keçeci, Gafsa mümessili olarak Tunus'tan yapılacak ithalattan komisyon almaktadırlar. 750 bin tonda komisyon yılda 1,2 milyon lirayı bulmaktadır. Mukavele üç yıllıktır ve bu işin toplamı komisyon bedeli 3,6 milyon liradır. Egesat, Mehmet Turgut'un tutumu yüzünden bu tatlı komisyonu kaybetmiştir. Hikâye ilginçtir. Başlangıçta Akdeniz Gübre Fabrikası, ünlü Ermeni ithalâtçı Fuat Süren aracılığıyla Fas'tan tonu 10,1 dolar bedelle fosfat taşı ithaline yönelmiştir. Mukavele imzalanmak üzeredir Oysa Tunusun fiyatı 8,4 dolardır. Fas işini bozmak üzere Egesat'ın ön plandaki iki sahibi olan Atilla Sunay ve Ertuğrul Alatlı, Bakan Mehmet Turgut'u ziyarete gitmişlerdir. Bakan, Atilla Sunay'ın ahbabıdır. Durum anlatılınca, Mehmet Turgut önce.

— Aracı işine karışmam. Akdeniz Gübre özel teşebbüstür, istediği yerden, istediği fiyata alır, demiştir.

Ama bakana anlatılmıştır ki, Akdeniz Gübre özel teşebbüs bile olsa, Türkiye'nin dövizi gidecektir. Az döviz gitmesi için, ithalâtın ucuz fiyatlı ülkeden yapılması gereklidir Kaldı ki, Akdeniz Gübre, bir özel teşebbüs de değildir. Şirketin yüzde 40'ı Devletin Azot Sanayii'ne aittir. Bakan işle ilgilenme durumundadır. **Bunun üzerinedir ki, Turgut, Fas anlaşmasını son dakikada bozdurmuş ve fosfat taşı ithal işini Akdeniz Gübre'den alarak Azot Sanayii'ne verdirmiştir. Azot Sanayii, milletlerarası bir ihaleye çıkarmadan ithalâtı Tunus'tan yapmıştır.** Ama işin komisyonculuğunu Atilla Sunay'ın şirketine değil, İnci Keçeci ile birleşen Ertuğrul Atik'e yaptırmıştır. Ankara'daki Tunus Büyükelçisinin söylediğine göre, Ertuğrul Atik, **Azot Sanayii tarafından Tunus'a empoze edilmiştir. Fosfat taşı satma peşindeki Tunus, büyük ihaleyi kaçırmamak için, bu işte Gafsa şirketine Egesat şirketini bıraktırıp Atik'le anlaştırmıştır. Mehmet Turgut ve Suphi Yavaşça, Atik'in seçilmesinde etkili olmuşlardır.**

Bununla birlikte Egesat'ın Egekim projesi devam etmektedir. Bu ay sonunda Sunay — Alatlı — Belbez şirketi, süperfosfat fabrikasını gerçekleştirmek üzere Ankara'ya gelmesi beklenen Tunus heyeti ile işi sonuçlandırmaya çalışacaktır. Yapılan hesaplara göre, 16 milyon liraya mal olacak tesis, yılda 16 milyon lira kâr sağlayabilecektir. Ayrıca Egesat, Egekim'in genel mümessilliği sâyesinde büyük kâr elde edebilecektir.

ŞELLEFYAN'A BAŞVURULUYOR...

Tesisin gerçekleştirilmesi iç finansmana ihtiyaç göstermektedir. İç finansman bakımından Egesat, Mıgırdıç Şellefyan'a başvurmuş ve onu Egekim'le ilgilendirmek istemiştir. Mıgırdıç sınai tesis kurmak yerine fosfat taşı ithali ile daha çok ilgilenmiştir. Egekim'e ilgisizlik, Egesat'a ise ilgi göstermiştir. Bayar ve Demirel'in çok yakın dostu olan Mıgırdıç Şellefyan'ı Egekim işiyle ilgilendirmek üzere yapılan temaslar sırasında, bir akşam, Atilla Sunay ile Mıgırdıç, Alatlı'nın damadı Cüneyt Koryürek'in evinde biraraya gelmişlerdir. Rotary'ci ve Delta Reklâm'ın sahibi koryürek Amerikalıların çok yakınıdır. ABD'de «public relations» okumuştur Kudretli New York Times'ın mümessilidir. Önemli bir komisyon karşılığı New York Times'ta Türkiye için bir reklâm ilâvesi çıkartmıştır. Bu olay büyük dedikodulara ve Emin Hekimgil'in bakanlıktaki görevinden uzaklaştırılmasına yol açmıştır. Koryürek, Türk gazetelerinde kökü dışarda şirketlerin reklâmlarının, gazeteye ait haber biçiminde çıkması yolunda çaba göstermektedir. **Koryürek CIA tipi kudretli teşekküllerle Türkiye'de büyük bir faaliyet içinde bulunan Amerikalıların çok güvendikleri ve sevdikleri bir kişidir. İşte Koryürek'in evinde bir akşam, Ermeni milyoneri Egekim projesiyle ilgilendirmek üzere, Atilla Sunay, Alatlı, Şellefyan ve onun yardımcısı Nurulhak Kılıçer toplanmışlardır. Şellefyan'ın süperforfat tesisine malî ve siyasî gücüyle katılması istenmiştir. Şellefyan, tesis kurmaktan çok, fosfat taşı ithal tekeli kurmakla ilgilenmiştir.**

Bunun dışında Atilla Sunay'ın üçte bir hissesine sahip bulunduğu Egesal demir cevheri ithaliyle meşgul olmaktadır. Ereğli Demir — Çelik, ise, işin başından itibaren yerli demir cevheri kullanmak yerine, yüksek tenörlü demir cevheri ithal etme çabasındadır. Şirketin neden çok yüksek maliyetli, israflı çalıştığını tesbit etmek üzere Amerikan Armco şirketine yaptırılan incelemede de yüksek tenörlü demir cevherinin ithaline ağırlık verilmiştir. Demir cevheri satıcısı Amerikan Muller firması, daha 1966 yılında Armco'ya yazdığı bir mektupta, Ereğli Demir — Çelik'e 0,21 dolardan Liberya ve Brezilya menşeli yüksek tenörlü cevher satmak arzusunu bildirmiştir. Devlet Planlama Teşkilâtının ilgili ihtisas kurulu, yüksek tenörlü cevher ithalinin gerektiği görüşünü benimsemiştir. Oysa cevher tenörünü yükseltici bir tesis kurmakla, Türk cevherinin kullanılması mümkündür. Ama ithalât daha tatlı ve kolay gelmektedir. Nitekim Demirel Hükûmeti, önemli miktarda demir ithal edileceğini açıklamıştır. Egesat, önemli demir cevherini elinde tutan Brezilya firmasının mümessilidir. Brezilya, demirini Türkiye'ye satma çabasındadır. Ne var ki, Ereğli Demir — Çelik yöneticileri, demir cevheri ithali için Muller tipi yabancı firmaları tercih eder görünmektedir. Egesat ise, Türkiye'ye mümessili bulunduğu Brezilya firmasının demirini satma çabasındadır. Mücadele devam etmektedir. 67 milyon dolar tutarında ki bir ithalâtın tatlı kârları kavgayı hızlandırmıştır. Sonuç, henüz belli değildir. Fakat bütün bu açıklamalar Atilla Sunay'ın üçte bir hissesine sahip bulunduğu şirketin büyük iddialarla sahneye çıktığını göstermeye yeterlidir. Bu büyük iddialara rağmen, Atilla Sunay'ın servet beyanında, üçte bir miktarda hissesini elinde tuttuğu şirketi unutması dikkat çekicidir. Atilla Sunay, tehlikeli bir dalgınlıkta bulunmuş ve her türlü dedikodunun üstünde kalması gereken ve kuşkusuz buna çok dikkat eden babasını güç durumda bırakmıştır. Sunay ailesinin servet beyanı üzerine Atilla Sunay'ın dalgınlığı yüzünden, daha ilân edildiği gün gölge düşmüştür. Oysa Atilla Sunay, Ankara'da kısa sürede büyük ün kazanmış beğenilen bir operatördür. Amerikan Hastahanesinden bir dolar civarında aylık almakta ve özel muayenehanesi büyük kazanç sağlamaktadır. Çok iyi para kazanan bu değerli operatörün, Cumhurbaşkanı babasının durumunu düşünerek mesleği dışındaki ticarî faaliyetlerden uzak kalması gerekirdi. Hele devlet desteği isteyen Egesat tipi iddialı işlerde Atilla Sunay'ın adı hiç geçmemeliydi Ve bu işe girdikten sonra Atilla Sunay, Egesat sahipliğini gizleyerek babasını güç durumda bırakmaya hiç kalkışmamalıydı. Başkan Sunay, servet beyanı vererek güzel bir jest yapmıştı, ama oğlu daha başında bu güzel jesti gölgelemişti. Atilla Sunay, sanırız ki, yeni bir servet beyanı verme ve eğer varsa Egesat dışındaki başka ticarî ilişkilerini de açıklama durumundadır.

DAMAT BEY'İN MARİFETLERİ

Sunay'ın damadı Şadi Önel'in servet beyanı da inandırıcı olmamıştır. Şadi Önal, Sunay ailesi ile ilgili servet beyanında aldığı kredileri gizlemiştir. Damat Bey, Yapı ve Kredi'de 750 bin, Ticaret Bankasında 500 bin lira kredisi olduğunu söylemiştir. Kurduğu soğuk hava depoları inşa edecek Rantaş şirketinin Devlet Teşvik Fonlarından 2 milyon lira kredi aldığını nedense saklamıştır. Bir milletvekilinin yazılı sorusu üzerine, resmen açıklandığına göre Damat Bey'in Rantaş şirketi ucuz faizli ve uzun vâdeli Devlet Planlama Teşvik Fonlarından 2 milyon lira kredi almış ve bunun 1 milyon 903 bin 238 lirası derhal ödenmiştir. Şadi Bey, özel teşebbüse kiraya vereceği soğuk hava depolarını bu 2 milyonluk devlet kredisi sâyesinde kurmaktadır. Fakat bu krediyi nedense servet beyanında saklamakta ve Başkan Sunay'ı yanlış beyanıyla kamuoyu önünde güç durumda bırakmaktadır. Damat Bey de, Atilla Sunay gibi, yeni bir servet beyanında bulunma durumundadır.

Şadi Önel'in aldığı krediler le kıyaslanınca, beyan ettiği ortalama aylık geliri de şüphe uyandırmaktadır. Önel'in aylık gelirinin 10 bin lira olduğu Başkan Sunay'ın servet beyanında açıklanmıştır. **Aldığını ileri sürdüğü kredi ise, Devletin 2 milyonluk ucuz teşvik kredisi sayılmasa bile, 1 milyon 250 bin liradır. Türkiye'de banka faizi yüzde 20 civarındadır. Bu demektir ki, bankalar 1 milyon 250 bin lira karşılığı yılda 250 binlira faiz almaktadır Aylık faiz tutarı 20 bin 830 liradır.** Bu durumda, ayda ancak 10 bin lira kazanan bir kişiye, yalnız faizi 20 bin 830 lira eden bir krediyi açmakta bankaların çok dikkatli davranacağı açıktır. Bile bildiğimiz kadarıyla, özel bankalar, bu kadar az kazanan müteşebbislere büyük krediler açmak istemezler 1 milyon 250 bin lira kredi alan insanın, çok daha fazla kazanması, normal olarak gerekir Üstelik Şadi Önel, Demirel «Kardeşlerim devletle iş yapmazlar» dediği halde devletle iş yapmaktadır. Şevket Demirel, Varto veKeban işlerinde devlete kereste satmıştır ama bunu ikinci elden yürüttüğünü açıklamıştır. Şadi Önel ise, doğrudan doğruya devlet ihalelerine girmektedir ve EKİ'ye, Meclis'te tahkikat önergesi verilmesine yol açan satışlar yapmaktadır Böyle bir zatın ayda ancak 10 bin lira kazandığına inanmak zordur. Devlet Teşvik Fonlarından ucuz faizle aldığı 2 milyon lira krediyi hiçbir iş yapmayıp yüzde 20 faizle işletse dahi, Şadi Önel'in eline ayda 33 bin lira brüt gelir geçeceği açıktır. Bu nedenle, Başkan Sunay'ı düşünerek, Şadi Önel servet beyanını tazelemelidir.

Devlet büyüklerinin kamuoyuna servet beyanı vermeleri çok iyi bir şeydir ama bu beyan, her türlü şaibeden uzak ve inandırıcı olmalıdır.

Nixon - Pompidou Gizlı Görüşmeleri

Orta Doğu'da Dünya Savaşı çıkar mı?

İyi haber alan AfrieAsia dergisi, Pompidou — Nixon gizli konuşmalarının Orta Doğu ile ilgili bir özetini yayınladı. Bu önemli açıklamayı okurlarımıza duyuruyoruz :

İki lider, Orta Doğu bunalımı büyük devletlerin müdahalesini gerektirecek bir dünya savaşına yol açar mı sorusunu tartışmışlardır. Nixon, savaşın yeniden başlamasının bir Amerikan — Sovyet çatışmasına yol açacağını sanmadığını söylemiştir. Pompidou ise, bundan emin değildir. Fransız Cumhurbaşkanına göre, Arap kamuoyu 1970'te, 1967'de olduğundan çok farklıdır. Üç yıl önce, kabul edeceğini bugün kabul etmiyecektir. Sovyetler Birliği, 1967 yılında müdaheleden kaçışını güçlükle affettirebilmiştir. Yeni bir çatışmada, ellerini kavuşturup oturarak, bölgede nüfuzunu yitirmeye rıza gösterecek midir? Sovyetler Birliği, eylemini, ABD ile direkt bir çatışmayı önleyecek biçimde yürütse bile, 1967 Haziran'ındaki gibi pasif kalmıyacaktır.

Amerikan yahudilerinin Pompidou aleyhindeki gösterileri..

ALTINCI FİLO GİTSİN...

Fransa «Akdeniz Akdenizlilerindir» sloganını benimsemiştir. Altıncı Filo ile Sovyet filosunun Akdeniz'den çıkmasından yanadır. Nixon, bu görüşü «ütopi» saymıştır. Nixon «İki filo da giderse, Akdeniz'e giriş Sovyetler için çok daha kolaylaşır. Zira Akdeniz'e ABD'den yakın» demiştir. Nixon, Pompidou'ya şu soruyu yöneltmiştir: Akdeniz'de Paris ve Moskova'yı karşı karşıya getirecek ciddi bir bunalım karşısında, Fransız Hükümetinin Sovyet meydan okumasına tek başına karşı durabileceğini düşünüyor musunuz?»

Pompidou'nun görüşü ise şöyledir: Orta Doğu'da bugün egemen olan politik iklimde, prestiji çok düşük olan İngiltere ve Amerika, Sovyet nüfuzunun artmasını önleyemez Ayrıca Anglosaksonlar, uzlaşma ve infilâka hazır bunalımları yatıştırma için bölgede gerekli nüfuzdan yoksundur. Fransa, bu alanda onların âciz kaldıkları rolü oynamaya bir gün çağrılmıyacak mı?.

Bu görüşü Kissinger cevaplandırmış ve «Moskova için hesaba katılacak tek büyük devlet ABD'dir. Öteki devletleri Moskova, çıkarları ve günlük hesapları uğruna kullanacağı satranç masasında ki piyonlar sayar.»

NÂSIR DEVRİLMELİ Mİ?

Washington'a göre, Nâsır rejimi iktidarda kaldığı sürece Orta Doğu bunalımı çözülemez. Paris ise, Nâsır'ın kalmasını tezini savunmuştur. Nâsır'ın yerini alacak rejimin, sorunu çözeceği nereden belli dir? Yeni gelenler, belki de daha uzlaşmaz davranacaklardır. Zira daha az popüler ve mümkündür ki daha aşırı olacaklardır. Sonra, Amerika'nın düşündüğü gibi, Sovyetler Birliği'nin de anlaşmazlığın çözülmesine mutlaka karşı olduğu kesin değildir. Son yıllar göstermiştir ki, Sovyetler, Arap konjonktürü yüzünden Batılıların istedikleri bazı tavizleri reddetmek zorunda kalmışlardır. Önce kamuoyunun baskısıyla, Kahire hayır demiş, Sovyetler de Mısır'ı izlemiştir.

Nâsır kendisini Filistin Mukavemet Hareketi'nin bâzı aşırı taleplerini kontrol altına alabilecek güçte görmektedir. Öteki hangi Arap yöneticisi böyle bir nüfuza sahip bulunduğundan söz edebilir? Nâsır rejimi devrilirse, halk savaşı şampiyonlarının tezinin güçleneceğinden eminiz. Hatta yeni gelenler, daha ılımlı eğilimde bile bulunsalar, bu, böyle olacaktır. Nedeni basit: Ilımlı yeni gelenlerin, Arap kamuoyu üzerinde hiçbir etkisi olmayacak ve bunlar her cepheden aşırıların oyuncağı hâline geleceklerdir.

—0—

Komboçya'da Sağcı Darbe

Kamboçya Devlet Başkanı Prens Sihanuk, ülkesinin tarafsızlığını pekiştirebilmek amacıyla Moskova ve Pekin yollarındayken, parlamento içi bir darbe ile iktidardan düşürüldü. International Herald Tribune, darbenin, ülkedeki sağcılar tarafından yapıldığını bildirerek, yeni yönetimin niteliğini gözler önüne seriyordu.

Prens Sihanuk'un devrilmesine yol açan etkenler çeşitlidir.

Kamboçya Parlâmentosu çoğunlukla saraylılar ile feodallerden oluşmaktaydı. İşte Prens Sihanuk, böyle bir parlamento ile ülkeyi feodallerden temizlemeye ve toprak reformunu gerçekleştirmeye çalışmıştı. Prensin bu yolda fazla bir başarı kazanamaması bir yandan ülkenin kuzeyinde ki «Kmerler» in rejime karşı halk savaşına girişmelerine yol açmış. öte yandan bu tür teşebbüs ve gelişmeler, feodallerle, saraylıları rahatsız etmeye başlamıştı.

Amerika'nın Vietnam'da her geçen gün gerilemesi ve son olarak, Laos'da milli kurtuluş çu Pathet Lao kuvvetlerinin Amerika ve kuklalarını devamlı surette yenilgilere uğratması, Kamboçya'da Sihanuk'un devrilmesine yol açan diğer etkenlerdir Ayrıca Güneydoğu Asya'da stratejik yeri çok önemli olan bu ülkede Sihanuk'un izlediği tarafsız dış politika, Vietnam Milli Kurtuluş Savaşına yapılacak yardımların ülkesinden geçmesine ve gerektiğinde Vietnam birliklerinin Kamboçya'da üslenmelerine izin veriyordu. Ama ne var ki, bu gelişmelerin tümüne Amerikanın ve Kamboçya'daki feodallerle, saraylıların müsaade etmeleri beklenemezdi.

Nitekim, Sihanuk, Moskova'da iken önce başkent Pnom Pen'de nümayişler başlatıldı Sihanuk, olayların, CIA örgütü ile yakın ilişkileri olan ordu ve parlamento içindeki bazı sağcı unsurların eseri olduğunu açıkladı. Sihanuk tahmininde yanılmamıştı. Nitekim, bu demecinden iki gün sonra, sırtını Amerika'ya dayamayı, ülkenin bağımsızlığına tercih eden feodallerle, saraylıların parlâmento içi darbesi geldi.

Darbenin baş aktörleri Amerika'yla birlikte, Sihanuk'un Başbakanı Lon Nol ile başbakan yardımcısı Sirik Matek'di. Başkanlığa ise, milyoner avukat Çong Hong getirildi Kamboçya'da bundan sonraki gelişmelerin, Kamboç halkının Amerika ve kuklalarına karşı örgütlü mücadelesi doğrultusunda olacağı muhakkaktır.

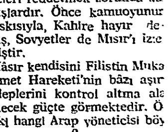

ONASİS — NİYARKOS

Yunanistan pazarında aslan payını almakta, iki Rum asıllı büyük kapitalist arasında uzun süredir süren mücadeleyi Onasis kazandı. Yunan Hükümeti, 7.5 milyon ton kapasiteli üçüncü petrol rafinerisini inşa ve işletme işini Onasis'e verdi. Onasis, buna karşılık 600 ilâ 620 milyon dolar yatırım yapacak. Yatırımların başında 500 bin ton kapasiteli alüminyum tesisi ve kimya fabrikaları var..

Niyarkos'a ise, kapasitesini 4,5 milyon tona çıkaracağı bir rafineride üçte iki pay verilir Niyarkos, buna karşılık 2?? milyon dolar yatırım yapacak. Bir motör yağı fabrikası tersanelerin genişletilmesi ve bir deniz motoru fabrikası kurma, Niyarkos'un taahhütleri arasında yer alıyor.

Türk dış politikası gene treni kaçırmak üzere...

Kıbrısla Arap — İsrail cephesi üzerinde çakan tehlikeli şimşekler arasında Akdeniz'de yeni kuvvet ilişkileri yeni bir düzen biçimlenmeye başlarken, Türk dış politikası her zamandan çok, olayların dışında kalma durumu ile karşı karşıyadır

GENE HAYALİ TEHLİKELER

Fransa gibi Atlantik İttifakının kaynaşık askeri sisteminden çekilmedikçe olumsuz sonuçlarından kurtulmak olanağı olmayan İkili Anlaşmalar etrafında sürdürülen anlamsız tartışmaya, şimdi de, Türkiye ve İran üzerinden Basra Körfezi ve Hind Denizi'ni hedef alan mevhum biri saldırı etrafındaki söyleşme eklenmiştir. İsmet Paşa'nın son meclis konuşmasında kimseyi gücendirmemek politikası gereğine uyarak ismini açıklamadığı «Büyük Saldırı» kahramanı Sovyetler'dir. Ve İsmet Paşa'nın endişesi, böyle bir saldırı halinde Nato Nükleer gücünün Türkiye'yi korumayacağıdır. Orta Doğu'da gittikçe hızlanan tırmanmanın içinde Amerika'nın Nato Kaynaşık sisteminden yararlanarak, örneğin, 1958 bunalımındaki sabıkası ile ünlü İncirlik Üssünü kullanarak bizi sürükleyebileceği serüvenlerden kurtulmak çarelerini aramak varken, Arap müttefiklerini İsrail karşısında yıpratıcı bir savunma içerisinde bırakacak kadar dikkatli olan Sovyetlerin Büyük İskender fütuhatını andırır askerî bir harekâta girişebileceklerini hayal etmek ve Nato'nun tehlikeli şemsiyesi altına biraz daha sığınmak olanaklarını aramak, aklın alacağı iş değildir. Sovyet politikasını değerlendirmemize, istemeye istemeye, fakat inandırıcı olmak için sık sık yararlanmak zorunda olduğumuz çareye baş vurarak bir Batı Kaynağının yorumunu katacağız: Ünlü İngiliz Stratejik Etüdler Enstitüsü'nün Adlephi serisinden yayınladığı Ekim, 1969 tarihli araştırmada, Sovyetlerin Türkiye ve İran'la ilişkileri şöyle değerlendirilmektedir: «Sovyetlerin Türkiye ve İran'la dostluklarının gelişmesi Batı için endişe verici sayılmamalıdır. Tersine, Sovyetler güney sınırlarını güvenlik altına aldıkça Arap Dünyası ile tehlikeli ilişkilere girişme zorunluklarından kurtulacaklardır.» Ayni araştırmada Basra Körfezi sorununa da değinilmekte ve İngilizler 1971 de körfezi terkettikleri zaman, Sovyetlerin de doğacak kuvvet boşluğunu doldurmak isteyecekleri, bunu da büyük bir ihtimalle müttefikleri Irak'ın körfezdeki etkisini güçlendirmek yoluyla deneyecekleri yazılmaktadır. Stratejik Etüdler Enstitüsü'nün yorumu, Sovyetleri, yayılmak şöyle dursun, kendisini nisbeten dar bir alanda koruma çabası içinde olan bir devlet olarak tanımlamaktadır. Dünya konjonktürünün gerçek manzarası da budur. Fakat Paşa'nın realite dışı değerlendirmeleri bununla da kalmamaktadır.

ORTA DOĞU'DA TARAFSIZIK OLAMAZ

Eski devlet adamı, Orta Doğu'da tarafsız politika temasını, Hükümete güven konusunda baş sorunlardan birini yapacak ölçüde inatla işlemektedir. DEVRİM'e yazdığımız ilk yazılardan birinde de anlatmaya çalışmıştık. İsrail'in Birleşmiş Milletler Yasası ve Güvenlik Konseyi'nin 22 Kasım 1967 tarihli kararına aykırı olarak sürdürmekte olduğu işgal durumunu bir an evvel kaldırması için çaba sarfetmek, Devletler hukukuna saygılı Türkiye'nin nasıl doğal bir vazifesi ise, bölgede dengenin ilerici Arap devletleri aleyhine bozulmaması için çalışmakta o kadar çıkarları gereğidir. Zira, stratejik nükleer silâhlar alanında olsun, veya bölge çatışmalarında olsun, barışın gerçek teminatı, süper devletler arası dengenin devam ettirilmesindedir. Durum böyle iken, aslında Suudi Arabistan çizgisinde olan eyyamcı bir iktidarın Birleşmiş Milletlerdeki oy politikası ve bazı demeçleri ile böyle bir politika izler görünmesini tehlikeli bir taraflılık olarak eleştirmek, anlaşılır iş değildir. Kaldı ki, Hükûmetin Kıbrıs politikasını eleştiren son demeçleriyle Paşa'nın bu tutumu çelişiktir ve konuyu büsbütün anlaşılmaz hale getirmektedir.

ilk yazılardan birinde yapacak ölçü

ÇELİŞKİ

İsmet Paşa Koalisyon Hükümetinin Kıbrıs sorununu, Makarios yönetimini kaale almadan, ısrara Nato içinde çözüm aramış ve devamlı olarak Başpıskoposa yenik düşmüştür. Koalisyon iktidarı Güvenlik Konseyi'nin 4 Mart 1964 tarihli kararına aykırı olarak ikinci müdahale teşebbüsünde bulunduğu zaman da, başka bir İnönü iktidarının 1947 yılında yüklendiği ağır bir taahhüt dün elini kolunu bir cendere gibi bağladığını görmüştür. Bundan sonra İnönü gözlerini Makarios'un gücünü büyük ölçüde aldığı Amerika ve Nato dışı dünyaya çevirmiş ve Kasım 1964 Moskova görüşmeleri ile Kıbrıs politikasına yeni bir yön vermiştir. Paşa'nın iddia ettiği gibi, bağımsız ve federatif Kıbrıs tezinin benimsenmesi yolunda bir başarı elde edilmiş ise, bu, yeni bir Sovyet politikasının uygulanması ve Türkiye'nin büyük bir gecikme ile de olsa Üçüncü Dünya'ya doğru açılması sonunda olmuştur. Şimdi Kıbrıs sorunu, kontenjan dışındaki Yunan kuvvetlerinden arınmış sayılan Ada'da, Sovyetlerin devamlı olarak salık verdikleri biçimde, yani iki cemaat seviyesinde görüşmelerle çözülmeye çalışılmaktadır. İşte sorun, Sovyetler'le Akdeniz'deki müttefikleri ilerici Arap devletlerinin desteklerinin rahat sağlanacağı bir noktaya gelmişken, İsmet Paşa, sonuçları itibariyle Amerika'ya göz kırpan Orta Doğu'da tarafsızlık politikası ile, aslında Türkiye'nin bu kuvvetlere sırtını çevirmesini istemektedir. Ve İsmet Paşa böylece Kıbrıs'da başarının başlıca teminatını sıfıra indirecek bir politikayı salık verirken, Hükümetten Kıbrıs sorununda daha ileri sonuçlar beklemektedir.

AKDENİZ'DE YENİ ETKENLER..

Realist görüntüsüne rağmen, Amerikan platformuna basarak esen rüzgarlara göre oportünizm yapmaktan ileri gitmeyen iktidarın icraatı karşısında, ana muhalefetin dış politika eleştirileri İnönü'nün formülleri içinde sıkışıp kalmaktadır. Bu durumda, 25 yıldanberi zaten tökezleme halinde olan Türk dış politikası, Türkiye'nin kendi bölgesinde yıldırım hızıyla gelişen yeni bir konjonktürün rayına nasıl oturtulacaktır?.

İsrail tırmanmasına pervasızca devam ederken, ve Mig—23'lerden yoksun Mısır, durumu ancak ucunda tutabilirken, Filistin Kurtuluş Cephesi yeni bir kuvvet unsuru olarak belirmektedir. Arafat, Lübnan ve Ürdün'deki zaferlerden sonra, İsrail devletinin varlığı konusunda aynı çizgide olmamakla birlikte, Moskova ile ilk diplomatik teması kurmuş ve Sovyetlerden askeri yardım vaadını almıştır. Kıbrısta ise, ulusal cephenin sistematik ve tehlikeli biçimde gelişen terör kampanyası ardında Nato maskeli Amerikan bayrağını artık kesin olarak Ada'ya dikmek niyetleri sezilmektedir .Ve Akdeniz'in batısında, İspanya'yı da yanına alan Fransa Araplara dönük tarafsızlık politikasını, Akdenizin tüm tarafsızlaştırılmasını öngören daha ileri aşamalara götürme çabası içindedir

Akdeniz'de iki dünyayı bölen çizgi derinleşmekte ve uzamaktadır Bu çizgi şimdi yalnız Süveyş Kanalı veya Golden tepelerinde değildir Şettülarap'da bir tarafta Irak ve Rusya, diğer tarafta İran ve Amerika arasında, Kıbrıs'da bir tarafta Makarios ve Rusya, diğer tarafta Atina ve Amerika arasındadır. Türkiye'nin yeri nerede olacaktır? Amerikan senatörü Javits'in salık verdiği gibi bir Yunanistan — Turkiye — İran bloku içinde mi, yoksa Orta Doğu ilerici cephesinde mi? Bu gelişme ilerici Arap devletlerinin de ötesinde, Filistin Kurtuluş Cephesinin yanında ve Çin'e uzanan Asya kurtuluş hareketleri ideolojik alanı içinde mi olacaktır? Veya, Batı Akdenizde gelişen yeni bir Avrupa Akdeniz politikası paralelinde mi olacaktır?.

Biraz soyut sayılabilecek çizgilerle aktardığımız bu gelişmelerin Türkiye açısından ciddi bir değerlendirilmesinin yapılması zamanı gelmiştir. Bu değerlendirme yapılmakta mıdır? Biz kendi hesabımıza önümüzdeki haftalarda Kıbrıs Fransız Akdeniz politikası, Orta Doğu bunalımı içinde kurtuluş cephesi gibi konulara ayrı ayrı eğilmek suretiyle böyle bir çabaya girişeceğiz.

ibrahim çamlı

YUNANİSTAN : MIRAGE VE FANTOM ARASINDA

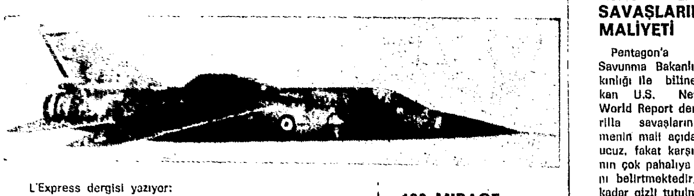

L'Express dergisi yazıyor:

Fransız diplomatik çevrelerinde, Yunanistan'ın sonunda Amerikan Fantom uçaklarını, Mirage'lara tercih etmesinin muhtemel bulunduğu ileri sürülüyor. Bu çevreler, Yunanistan'ın Amerika'ya gösterdiği «sımsıkı bağlılık»tan şikâyetçi.

Bu nedenle, Atina'daki yeni Amerikan Büyükelçisi Henry Tasca, ülkedeki politik durum hakkındaki anketini bitirinceye kadar Mirage uçakları konusundaki Paris — Atina görüşmeleri ölü noktada kalacaktır. Ağır silâhlar'a ilgili Amerikan askeri yardımının yeniden başlaması. Büyükelçinin anketinde varacağı sonuca bağlanmıştır.

Sonuç olumlu olursa, Yunanistan, Mirage yerine Fantom alacaktır.

100 MIRAGE UÇAĞI MESELESİ

Fransa'daki Pompidou iktidarının, 100 adet Mirage uçağı satmak üzere Libya ile yaptığı anlaşma, Amerika'da siyonist çevrelerle Nixon yönetiminin sert tepkilerine yol açmıştı .Fransa Savunma Bakanı Michel Dabre ise, bu durumu,. emperyalist ülkeler arasındaki çıkar çatışmalarını gayet iyi belirleyen şu cümlelerle değerlendirmiş: «Bağırıp çağıranların tümü iki yüzlü davranıyorlar. Zira, Anglo — Saksonların bütün derdi pazarlarını bize kaptırmak korkusudur. Hepsi o kadar.»

ANTI — GERILLA SAVAŞLARININ MALİYETİ

Pentagon'a (Amerika Savunma Bakanlığı) yakınlığı ile bilinen Amerikan U.S. News and World Report dergisi, gerilla savaşlarını yürütmenin mali açıdan hayli ucuz, fakat karşı koymanın çok pahalıya patladığını belirtmektedir. Bugüne kadar gizli tutulmuş bazı resmi bilgileri açıklayan dergi, Bolivya'da Guevara'nın ölümü ile sonuçlanan devrimci mücadeleyi bastırmak için 31 milyon dolar harcadığını yazmaktadır Buna karşılık devrimci mücadele için harcanan miktar 220 bin dolarmış. Görüldüğü gibi, devrimci mücadeleler ABD'ye gerçekten pahalıya patlıyor!.

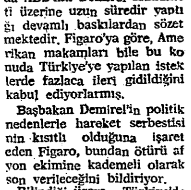

PAPAZLAR VE ANTİKOMÜNİZM

Gelişen ülkelere yapılacak kilise yardımlarını görüşmek üzere İsviçre'nin Montrö şehrinde toplanan dünya kilise adamları konferansında Brezilya'lı bir Başpiskopos, gerici ve faşist güçlerin düzen değişikliğine karşı yararlandıkları «anti—komünizm» ideolojisinden, Brezilya örneğini göstererek, şu şekilde söz etmiştir: «Anti—Komünizm, zulüme dayanan gerici rejimlerin milyonların sefaleti pahasına yaşayan mutlu bir azınlığın ayrıcalıklarını korumak amacıyla kullandıkları bir silahtır. Ayrıca bu yolda tutuklamalar ve cinayetlerden, moral ve fiziki işkencelere kadar her türlü totaliter yöntemlerden de yararlanılmaktadır.»

İNCİL YARDIMI

İngiliz kapitalist basınının okuyucularına bildirdiğine göre, Londra şehri, Nijerya'ya iç savaştan doğan yaraları sarabilmesi için yardım etmeye karar vermiş. Gazetelerin haberine bakılırsa, yardım bir hayli ağır çekiyor: Londra, Nijerya'nın başkenti Lagos'a 39 ton ağırlığında 59000 İncil göndermiş.

ÖNCE İŞ..

Laboratuar deneylerinde yüksek dozda «cyclamate»in kansere yol açtığı görüldüğünden, ABD Sağlık, Eğitim ve Refah Bakanlığı içinde suni şeker olan yiyecek ve içeceklerin satılmasını yasaklamıştı. Daha sonra iş çevrelerinin baskısı karşısında, UPI'nin bildirdiğine göre, bu yasaklamadan vazgeçilmiştir. Görüldüğü üzere, kapitalistlerin çıkarları, kamu sağlığına üstün gelmiştir.

KÜRT ANLAŞMASININ GİZLİ MADDELERİ

Barzani ve Bağdat Hükûmeti arasında varılan anlaşmanın gizli maddeleri bulunduğu belirtiliyor. Gizli maddelerden biri, Orduyla ilgili. Buna göre, resmen hudutların savunmasıyla görevli bir cins millî muhafız niteliğinde 10 bin kişilik bir kürt ordusu bulunacak. Bağdat Hükûmeti, bu ordunun giderlerini karşılayacak Öte yandan Bağdat hükûmeti, Barzani'ye karşı kullanılan ve «Salâhattin'in Şövalyeleri» adı verilen Irak Ordusunun Kürt tümenlerini dağıtacak. Hükûmetle işbirliği yapan Barzani aleyhtarı Kürt liderlerinden Celâl Talabani ve İbrahim Ahmet'in partisi feshedilecek.

Öte yandan Barzani de, «Arabo—Kürt halkımız» diye konuşmakta ve 17 Temmuz 1968 ihtilâlinin getirdiklerini savunmaya hazır «sâdık vatanseverler» olduklarını söylemektedir.

GUEVARA'NIN ELLERİ

Bolivya'nın eski İçişleri Bakanı Antonio Arguedas'ın kokain kaçakçılığına karıştığı iddia ediliyor. Arguedas, Che Guevara'nın günlüğünün bir kopyasını dışarı kaçırarak Fidel Castro'ya teslim etmiş ve ülkeden ayrılmıştı. La Paz'a, eski devlet başkanı Barrientos'un teminatı üzerine dönen Arguedas, buna rağmen, «casusluk ve ihanet» suçlamasıyla yargılanmaya başlandı. Bu durumda Arguedas, geçen Haziranda, halen kalmakta olduğu La Paz'daki Meksika elçiliğine sığındı. Arguedas'ın Guevara'nın kesildikten sonra ortadan kaybolan ellerini ve kendisinin savaşta ölmeyip Bolivya silâhlı kuvvetleri tarafından öldürüldüğünü ortaya koyan bazı belgeleri sakladığı sanılmaktadır. Kokain kaçakçılığına karıştığı iddiası tutarsa cezai bir suçtan yargılanacak olan Arguedas'ın siyasi iltica hakkı ortadan kalkmış olacaktır. Guevara'nın kesik ellerinin yarattığı korku Arguedas'ı Bolivya'da günün sorunu haline getirmiş bulunmaktadır.

Demirel Nixon'a boyun eğdi !

Yabancı basında son haftalarda Türkiye'de afyon ekimi ile ilgili yazılar çıkmaktadır. Bütün yazıların birleştiği ana nokta, Başkan Nixon'un baskısına direnemiyen Demirel Hükümetinin Türkiye'de afyon ekimine giderek son vereceğidir.

Observer gazetesi 8 Mart 1970 tarihli bir yazısında, Türkiye'nin haşhaş üretiminden tamamen vazgeçeceğini haber vererek, **böylece Türkler, bir yıl süren nazik görüşmelerden sonra, Amerikan Hükûmetinin bir isteğine boyun eğmişlerdir** demektedir

Figaro gazetesi ise, bu konuda ABD'nin Demirel Hükûmeti üzerine uzun süredir yaptığı devamlı baskılardan sözetmektedir. Figaro'ya göre, Amerikan makamları bile bu konuda Türkiye'ye yapılan isteklerde fazlaca ileri gidildiğini kabul ediyorlarmış.

Başbakan Demirel'in politik nedenlerle hareket serbestisinin kısıtlı olduğuna işaret eden Figaro, bundan ötürü afyon ekimine kademeli olarak son verileceğini bildiriyor.

Bilindiği üzere, Türkiye'de 70 bin kadar çiftçi hayatını afyon ekiminden kazanmaktadır. Ayrıca, ilâç sanayi için değerli bir ham madde kaynağı teşkil eden afyon'un ticaretinden Türkiye, International Herald Tribune'nin yazdığına göre, her yıl 6 milyon dolarlık bir kazanç sağlamaktadır

Ama gel gör ki, kendi ülkesindeki eroinmanlara ve Mafia'ya söz geçiremeyen Nixon, Türkiye'deki Demirel Hükûmetini manyeto sabasına alarak 6 milyon dolarlık döviz kaynağını bir kalemde silebilmiştir Oysa, Demirel Hükûmetinin tutması gereken yol, kökü Amerika'daki baskılara boyun eğmek yerine, afyon ekimine devam etmek ve eroin imalat ve ticaretine son vermek yolundaki çabalara da katılmak olmalıydı

NUH'UN GEMİSİ

Bir Alman gazetesinde belirtildiğine göre, Ağrı dağında Nuh'un gemisini aramanın gerçek nedeni ,Sovyet askerî üslerinin filmlerini almaktır. Ağrı dağının uzun zamandan beri hayalperestlerin,. sahtekârların ve casusların hedefi olduğuna değinilen yazıda, Ağrı dağında gemiyi arayacak olan Kaliforniya Üniversitesi profesörlerinden Dr. Franklin Turrel'den de bahsedilmektedir. Amerikalı profesör'ün biricik ümidi Fransız Ferrand Nevarra'nın 1955'de Ağrıdan getirmiş olduğu ve 5 bin yıllık olduğu Fransız ve İspanyol bilim adamları tarafından tesbit edilmiş bulunan bir tahta parçasıymış!.

«Hayalperestlerin, sahtekarların ve casusların gemisi» başlığı altında yayınlanan yazıda şöyle denilmektedir:

«Rus sınırına birkaç kilometre mesafede bulunan 5156 metrelik Ağrı dağı son yıllarda askerî bakımdan önem kazandı. Bu yüzden de Nuh'un gemisini arayan heyetlerde bir artma müşahade edildi.»

Gazete daha sonra Rusların Nuh'un gemisini arayan heyetlerden hoşlanmadıklarını, fakat bugüne kadar resmen herhangi bir şikayette bulunmadıklarını belirttikten sonra şunları yazmaktadır:

«Türk Hükûmeti, Rusya ile arasındaki iyi komşuluk münasebetlerini zedelememek için, Ağrı dağının askeri yasak bölgede bulunduğu gerekçesi ile her yıl yüzden fazla müracaatı reddetmektedir. Ağrı dağı, Rusların Baykonur feza üssündeki faaliyetlerini yakından izlemeye elverişli yegâne penceredir. Dağın tepesinden uzay üssündeki hazırlıklara ait telsiz konuşmaların hepsini rahatlıkla dinlemek mümkündür.»

DEMİRELLER, YÜCE DİVAN'IN EŞİĞİNDE

(Başı S. 1'de)

len adaylara oy vermesi dikkati çekti. Bu sayede, örneğin bir Kemal Bağcıoğlu ancak 120 oy toplayabildi. Muhalifler ise 196 ve 197 oy aldılar. Bu olay, Demirel çoğunluğunun çürüklüğünü ortaya koydu.

Yenilgi, Demirel'i fena halde sinirlendirdi. Demirel, sinirlenmekte haklıydı. Zira, biraz sonra açıklayacağımız üzere tarafsız bir komisyonda kardeşlerinin yolsuzlukları apaçık gözler önüne serilecekti. Demirel'in komisyon raporunu parmak çoğunluğuna dayanarak reddettirmesi mümkündü. Ama bu takdirde şaibeli bir iktidar olduğu, komisyon raporuyla tescil edilmiş olacaktı. Yüce Divan'a gitmeyi kabullenmek isl, Başbakan Demirel'in hiç işine gelmiyordu. Kurtuluş çaresi, ancak çoğu Demirel'e bağlı bir soruşturma kurulunun, Demireller'lerin hiçbir yolsuzluğu bulunmadığını ilân etmesine bağlıydı. Bu çıkış yolu, muhaliflerin çoğunlukta olduğu bir komisyon teşkiliyle kapanmıştı. Nitekim büyük yenilgi üzerine Demirel, Cumhuriyet Gazetesinin yazdığına göre, grup yöneticilerine şöyle çıkışmıştı :

— Ben herşeyi düzeltmek için uğraşıyorum. Siz bir gruba hâkim olamıyorsunuz. Her şeyi yıkıyorsunuz.

Sâdık bendelerden Devlet Bakanı Turhan Bilgin ile Enerji Bakanı Sâbit Osman Avcı da Anadolu Kulübünde şöyle konuşmuşlardı :

— Berbat ettiler seçimleri. Başbakan müteessir oldu. Biz yapmaya çalışıyoruz, onlar basit bir seçimin hakkından gelemiyorlar.

YÜKSEK DENETLEME KURULU RAPORLARI

Gerçekten, Demirel gönlünce mal beyanlarında bulunadursun. kardeşlerinin kredi ve arsa edinme yoluyla zenginleşmelerindeki usulsüzlükler gizlenemiyecek kadar açıktı. Yüksek Denetleme Kurulu, bu yolsuzlukları çoktan tesbit etmişti. Demirel, yolsuzlukları hakimane bir üslupla, çok kapalı biçimde dile getiren Yüksek Denetleme Kurulu üyelerini cezalandırmakla işin içinden sıyrılmaya kalkışmaktaydı. Örneğin, Hacı Ali Demirel'in Ziraat Bankasından aldığı kredilerle ilgili olarak, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun 1968 yılı raporunda şunlar yazılıydı :

«Verien ticarî kredilerde ziraî mahsulleri değerlendiren teşebbüsler ile ziraî sanayie öncelik tanınması prensibine uyulması gerekirken, bazen bu amaçların tamamen dışında çalışan firmalara yüksek kredi limitleri tanındığı görülmektedir. Örneğin :

a) 12.11.1968 tarih ve 63 sayılı kararla, Ankara Yenişehir Özel Yükseliş Koleji Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu firması kredi limitlerinin 4 milyona çıkarıldığı (Hacı Ali Demirel'in okulu) görülmüştür.

Bakanın amaçlarına uygun alanlar dışına plase edilmiş bu gibi krediler üzerinde durulması yerinde olur.»

Aynı raporda Mığırdıç'ın egemen bulunduğu Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A. Ş.'ne açılan 770 bin liralık kredi de benzer nedenlerle eleştirilmekteydi.

Usulsüzlük açıktı. Ne varki Demirel yönetimini, bu usulsüzlüğü raporunda belirten Denetleme Kurulu üyesi Ziya Kayla'yı kademeli emekliliğe sevkederek olayı örtbas etme çabasındaydı. Maliye Bakanlığı Müsteşarlığı ve Merkez Bankası Genel Müdürlüğü gibi en yüksek görevlerde bulunmuş bir Ziya Kayla, Hacı Ali Demirel yolsuzluğu yüzünden cezalandırılmayı sineye çekecek nitelikte bir kişi değildi. Nitekim, görevinden neden uzaklaştırıldığını kamuoyuna duyurdu: «1968 yılı Denetim Raporunda, bankanın sınırlı olan imkânlarından, tarım ve tarım endüstrisi ile hiçbir ilgisi bulunmayan bir firmaya, Hacı Ali Demirel'e ait Özel Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulu firmasına yüksek kredi limitleri tanınması, eleştirme konusu yapıldı. Bu raporun Yüksek Denetleme Kurulunda konuşulduğu 17.9.1969 tarihinden hemen sonra 22.10.1969 tarihli yazı ile Bankalar Grubu üyeliğinden alınarak Emekli Sandığı grubuna verildim. Bankalar Grubunda Ziraat Bankasını denetleyen ekibin şefi olan ve Bankacılık alanında ihtisas yapmış bulunan uzman da Et Balık Grubuna verildi.»

Ziya Kayla, açıklamasında başka bir ilginç olayı da belirtmekteydi: Ziraat Bankasının hesap ve işlemlerini incelemekle görevli milletvekili ve senatörlerden kurulu TBMM alt komisyonu gerekli toplantının 26 Subat 1970 günü yapılacağını Kurul Başkanlığı aracılığıyla banka ilgililerine bildirmişti. 26 Şubat günü, uzmanlar ve alt komisyon üyesi politikacılar, Ziraat Bankası Genel Müdürlüğüne gitmişlerdi. Toplantı salonu hazırlanmıştı. Toplantıda hazır bulunacak banka personeli hazır durumda idi. Ne var ki, bir süre sonra Yüksek Denetleme Kurulunun emirkulu başkanı, toplantının 11 Mart'a ertelendiğini bildirmişti. 26 Şubat ile 11 Mart arasında Hacı Ali Demirel kredisindeki usulsüzlüğü belirten Ziya Kayla görevinden alınmış, toplantının bundan sonra yapılması uygun görülmüştü! Bütün bunlar, Soruşturma Komisyonunda apaçık ortaya konacak gerçeklerdi.

Haldun Derin'in öncülüğü ile, Hacı Ali Demirel'in Devlet Demir Yollarından usulsüz arsalar kapattığı Yüksek Denetleme Kurulu raporlarında hakimane bir üslupla belirtilmişti. 20.10.1969 tarihli raporda şu gerçekler yazılıydı: «Zamanla değerini yitirmesi genellikle söz konusu olmayan gayrimenkullerin satışından elde edilmesi muhtemel en yüksek fiyatın aranıp bulunması, biraz vakit de alsa açık arttırma usulüne uygulanmasıyla kabil olabilir. 1969 daki satış kararı içinde açık arttırma usulüne bağlanan işlem dörtten ibarettir.» Hacı Ali Demirel'e arsalar, açık arttırmaya gidilmeden, usulsüz olarak, ucuz fiyatla satılmıştı. TCDD, yalnızca teşekkül personelinin kurduğu kooperatiflere tanınmış bulunan fiyat indirimi ve taksitle satışlardan Hacı Ali Demirel'i de yararlandırmıştı. Satış fiyatlarının tesbitinde, teşekkül personelinde oluşturulan bir komisyon kurulmasına gidilmişti. Bütün bu davranışların Yüksek Denetleme Kurulu raporuna göre, **«TCDD'nin çıkarını en iyi kollayacak nitelikte sayılması mümkün değil dl.»** Hacı Ali Demirel, ... kollanmıştı.

Demirel biraderlerin usulsüz kazanç sağlamaları böylece, son hükümet bunalımından önce, Başbakanlık uzmanlarınca tesbit edilmiş bulunmaktaydı. Mal beyanı oyalamalarıyla, Demirel ailesini zenginleştiren usulsüzlüklerin örtbas edilmesi mümkün değildi. **Demirel'i Yüce Divan'a götürebilecek komisyon raporunda, bütün açık yolsuzluklar ortaya konacaktı. Demirel, bunu önlemeyi başaramamıştı.**

Öte yandan Demirel biraderlerin yolsuzluklarıyla ilgili dosya, giderek kabarmaktaydı. En son CHP Milletvekili Ali İhsan Göğüş, bir soru önergesiyle, demir sıkıntısının çok arttığı şu günlerde, Şevket Demirel'ı şirketi Havmak'a 200 ton ithal malı pik demiri verildiğini açıklamıştı. Göğüş, «Şevket Demirel'in Karabük'te nasıl karşılandığını ve nerede misafir edildiğini» sormakta, «Şevket Demirel'e yapılan pik satışından hemen sonra ithal pik demirinin tonuna 350 lira zam yapıldığını» belirtmekteydi.

Önümüzdeki günlerde, daha birçok yolsuzluk ortaya çıkacak ve Demirel dosyası giderek kabaracaktır. Çıkan gerçek, şaibeli iktidarların eninde sonunda yıkılmaya mahküm bulunduklarıdır. Daha şimdiden Demirel, Yüce Divan'ın eşiğine gelmiştir.

Gençlik eylemleri

(Başı S. 1'de)

si, sosyal demokratların listesinden ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanlığına seçilmiş olan Erhan Erdoğmuş'u ve TDGF temsilcisini konuşturmak istemiyordu. Politik düzen, iktidarın ötesinde, muhalefetiyle de gençlere karşı direnmekteydi. Gençler bu oyunu bozmaka kararlıydılar. Israr ettiler. SDDF Başkanı Nail Gürman, «Devrim yobazlığı bu» demeye kalktı. Kendisini kürsüden indirdiler. Erhan Erdoğmuş da konuştu. TDGF temsilcisi Sevhan Erdoğdu da. Bu arada, Nail Gürman'ın, «Miting bitti, gidiyoruz» biçimindeki engelleme çabalarına rağmen kendisini izleyen olmadı. Sosyal Demokrat ve sosyalist gençler omuz omuza mitingin fiili yönetimini ele aldılar. Artık, meydanı dolduran binlerce genç, «Üniversite özerkliğine saygı» ve «Üniversiteye Amerikalılar ve faşist polis giremez» diye haykırmaktaydı. Miting bittiğinde, sosyal demokrat ve sosyalist gençler «Bağımsız Türkiye» sloganıyla yürüyüşe geçtiler. Ama, CHP yöneticiliğine bağlı miting tertip komitesi yürüyüş iznini iptal ettirmişti. Valilikse, olayların böylesine gelişeceğini biliyormuşcasına ve ayrıca «gençler polisten hoşlanmıyor» gibi asil gerekçelerle askeri birliklere tedbir aldırtmıştı. 27 Mayıs Anayasasını yapan toplumun zinde güçlerinin çatışması isteniyordu. Sinirleri son kertesine kadar gerilmiş olmasına rağmen gençler politik düzenin bu biricik umudunu da boşa çıkarttı. Dağılan gençlerin tekrar tekrar haykırdıkları «Devrimciler el ele, milli cephede» sloganı, iktidarı ve muhalefetiyle politik düzenin kulaklarını, kuşkusuz, hâlâ fena biçimde tırmalamaktadır.

«Ozerk Universite» şahlanışına yol açan olayların başlangıcı Demirel hükümetinin güven oyu aldığı günün gecesine kadar uzanmaktaydı. O gece, Erkek Yüksek Öğretmen Okulundan devrimci bir genç, «zaferi anlaması» için bir güzel dövüldü. Demirel'in zaferi, ertesi gün aynı yoldan bir başka devrimciye daha anlatıldı. Bu arada, devrimci Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerine sağcıların yurtta, odalarında bir çatışmaya hazırlandıkları haberleri de sızdırılmaktaydı. Sinirler gergindi. Olay çıkartılmak istendiği açıktı. Salı günkü Adalet gazetesinde, AP gurubunda «aşırı cereyanlar»ın görüşüleceği bildirilmekteydi .

Gerçekten de, daha o sabah devrimcilere karşı saldırıya geçen gericiler Erkek Yüksek Öğretmen Okulunun D ve E bloklarını işgal ediverdiler. Ne var ki, devrimciler kısa sürede toparlandılar ve gericilerin etrafını sardılar .Okul Müdürü Kemal Akgün'ün çatışmayı önlemesi için çağırdığı toplum polisleri de, bu sırada olay yerine yetişti. Gençlerin gördükleri takdirde tanıyacaklarını söyledikleri iki sivil polis şefi doğruca D blokuna gitti. Kimi nerede bulacaklarını bildikleri anlaşılıyordu. On dakika sonra geri döndüler ve çatışmayı önlemek için çağrılan toplum polisleri D ve E bloklarını sarmış olan devrimci gençlere karşı birden saldırıya geçtiler. Bu, gençlerin alışkın oldukları bir olaydı. Fen Fakültesine doğru çekildiler. Gençlerin peşindeki polis rastgele gaz bombası savurmaktaydı. Ertan Unal adlı bir genç ,bombalardan kurtulmak isterken parmaklarından oldu. Toplum polisleri, üniversite özerkliği filân demiyor, habire saldırıyordu. Fen Fakültesi Dekanı Prof. Rıza Çetik dayanamadı ve polisleri uyarmaya kalktı. Ağır şekilde hırpalandı. Fen Fakültesi, öğrencisi ve öğretim üyeleriyle ayaklanmıştı. Kimya bölümünün labratuar kapıları açıldı, şişelere asit dolduruldu ve polise geri çekilmesi bildirildi. Bu savunma hattı karşısında polise de geri çekilmek düşüyordu.

Hava gergindi .Yuksek Öğretmen Okulu Müdürü polisin tutumunu görmüş olduğu halde, çaresizlik içinde ertesi sabah saat 8'e kadar tedbir alınmasını istedi. Gerçekten de, o gece İlâhiyat Fakültesi pek canlıydı. Içerisi büyük çoğunluğu öğrenci olmayan AP'li zorbalarla doluydu. İlâhiyat Fakültesinde sabah namazına durulduğunda polis arabaları bilinmeyen semtlere doğru hareket ettiler. Sabahın 7'siydi ki, gençler tekbir sesleri ve bozkurt nâralarıyla yataklarından fırladılar. Bir süre, silâh sıkıldı ve kendilerine ayrılan süre dolduğunda da saldırganlar geri çekildi. İmam Ünal ve Süleyman Ozmen adlı ağır ve daha pek çok yaralı gencin hesabını kim verecekti? Gençler, «Biz» dediklerinde hangı vicdan sahibi onları suçlayabilirdi?.

Okul Mudürü Kemal Akgün şaşkındı. «Ben polisten saat 8'e kadar tedbir alması nı istemiştim» demekteydi. Gençler, «Uzülme hoca» dediler ve Ilâhiyat Fakültesinde ışıklar söndüğünde arabaların farlarını söndürerek işaret verdiği tesbit edilen polisten başka bir şey beklenemeyeceğini söylediler.

«Aşırı cereyanlar»la bu kadarcık uğraşmak yeterli görülmemiş olacak ki, aynı gün öğleden sonra İktisadi Ticari Ilimler Akademisinde oturmakta olan bir gurup devrimci gence yaklaşan eli belde 5 zorba, «Siz bizim arkadaşımızı dövmüşsünüz. Hesap verin» demekte gecikmedi. Tartışma büyüdü, bir ara yatışır gibi de oldu. Derken Sabahattin Kurt adlı devrimci bir gence kurşun sıkıldı. Sabahattinin hesabı bu zorbalarda kalmadı. Ikisi hemen orada hastahanelik edildi.

AP iktidarının, mebus pazarından transferlerine dayalı gücünü devrimci gençliğe göstermek amacıyla giriştiği bu tertipler ters tepmişti. Üniversiteler ayaktaydı. Hukuk, Akademi, Siyasal Bilgiler, Basın Yayın, Fen, Gazi Eğitim, Ziraat, Veteriner, Eczacılık vb. öğretim kurumlarında, öğretim üyeleriyle birlikte forumlar düzenlendi. Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Uğur Alacakaptan, «Aanyasa ve onun hükümlerini tanımayanlara karşı mutlaka tepki göstermek gerekir» diyordu. Ve bütün forumlarda oybirliğiyle üç günlük boykot kararları alınıyordu .SBF Dekanı Prof. Ilhan Onat'a göre gençler davranışlarında haklıydılar. Ankara Universitesi Rektörü Prof. Tahsin Ozgüç ise, «Fakültelerde cereyan eden olaylar her zaman kendiliğinden yatıştığı halde, polis olaya müdahale edince kan akıyor» demekteydi. Bu ,rektör'ün de yüniyle, «polis'in tedhiş aracı olarak kullanıldığının» kanıtıydı. Ankara ve Hacettepe Universiteleri Senatoları da ateş püskürmekteydiler. Son günlerde milliyetçilik bayrağını odalarına bir bir dikmiş olan Elektirik, Inşaat, Kimya, Maden, Makine ve Mimarlar Odalarının ortak duyurusuysa şöyleydi: «Anayasa hükümlerini bir kez daha açıkça çiğneyerek Universiteye polis sokulmuş, öğretim üyelerine ve öğrencilere karşı kaba kuvvet kullanılmıştır. Bu tutumu şiddetle kınar, Universite ve gençliğin sosyal — ekonomik yapıdaki ve eğitim düzenindeki temel bozukluklara karşı kaynağını Anayasamızda bulan direnişinde kendilerini bütün gücümüzle destekledığimizi bildiririz. »

Bu şahlanışın şaşkınlığı içindeki yetkililer ise biri tutmazsa ötekine sığınırız kurnazlığı kokan bir «savunma — saldırı» içine girdiler. Ankara valiliği, bir yandan, «Zabıtanın suç işlenmesi halinde üniversiteye girmesine engel bir hüküm yoktur. Fen Fakültesi Dekanı polise müdahale suretiyle adli suç işlemiştir» biçiminde, anayasanın 120. maddesine meydan okuyan bir «savunma - saldırı» yaparken, bir yandan da dekanı öğrencilerin hırpaladığını iddia ediyordu. Bunu radyoda, kendisinden bilgi isteyen muhabire açıklayan valiye, muhabir, «Yahu, polisten dayak yediği koca profesör'ün kendi beyanı» dememek için ağzını zor tutmuş olmalıydı. Bu arada, polise karşı adli suç işlediği halde öğrencileri tarafından dövüldüğü iddia edilen Fen Fakültesi Dekanı hakkında bir de soruşturma açıldı.

ISTANBUL'DA BAGIMSIZLIK HAFTASI.

Istanbul'da ise gençler, hafta başından beri sürekli eylem içindeydiler. TDGF ve Istanbul'daki bütün devrimci gençlik örgütleri, ortaklaşa düzenledikleri «Bağımsızlık Haftası»nı Pazartesi günü binlerce öğrencinin katıldığı forum ve yürüyüşlerle başlattılar. Haftanın ilk konuşmasını yapan Prof. Edip Çelik, Türk ulusunun, bağımsızlığının yitirilmesi olan himaye ve mandayı reddederek Istiklâl savaşına girdiğini anlattı ve «Bağımsızlığın neresindeyiz» diye sesini yükselttiğinde, gerçekleri «kapülitasyonlar yeniden hortlatılmıştır» sözleriyle açıkladı. Forum dan sonra öğrenciler Hürriyet meydanında, Taylan Özgür'ün kurşunlandığı yerde, «Türkiye tam bağımsız olana kadar eylemlerine devam edeceklerine» and içtiler. Halide Edip Adıvar'ın büstünü parçalayanları protesto için Sultanahmet meydanına, Deniz Gezmiş ile Cihan Alptekin'i de mahkemeye verilmeden cezaevinde tutulduklarını hatırlatmak için de Adliyeye kadar yürüdüler.

Ertesi gün Fen Fakültesinde düzenenen forumda, «Mustafa Kemal'in gençliğe hitabesinde gençliğe verilen, bağımsızlık ve cumhuriyeti korumak görevini yapmak için bağımsızlık vasfını yitirmiş olan Türkiye'de, gençliğin, tekrar bağımsızlığı ve Cumhuriyeti kurmak durumunda olduğu» açıklandı. Universite kapısına «Bağımsızlık Haftası» münasebetiyle asılan «Ya Istiklâl, Ya Olüm» yazılı pankartı polislere indirten rektör de gereğince protesto edildi. Oğleden sonra, Battal Mehetoğlu'nun annesini karşılamak üzere Yeşilköy'e gelen bin kadar gencin, özellikle Amerikalılara ait servis bürolarına yapıştırdıkları, «kahrolsun Amerika», «Yabancı sermayeye hayır» yazılı pullarla o akşam bütün İstanbul donatılmıştı.

Çarşamba günü haftanın en canlı günü oldu. ITU Maden Fakültesinde düzenlenen Forumdan sonra gençler Vedat Demircioğlu'nu anmak üzere Gümüşsuyuna doğru yürüyüşe geçtiler. Oğrencilerin yol boyunca haykırdıkları «Bağımsız Türkiye» özlemi kendilerine katılan ve alkış tutan halkın gücüyle kaynaştı. Hilton Otelinin önüne geldiklerin de gençler, girişteki Pan Amerikan bürosunu taşa tuttular, torpil patlattılar. Buradan «Atatürk Geliyor» diye gürleyerek ayrılan gençlerin ikinci durağı, Amerikan Türk Ticaret Bankası oldu. Bağımsızlık slogan ve marşlarıyla yollarına devam eden gençler, AP Şişli ilçesi önünde, «ata binmiş eşekler, millet sizden ne bekler» diye bağırarak, beklediler. ITU'nün Taşkışla binası önünde ters bir tutum içerisindeki ITU Senatosu Istifaya davet edildi. Buradan koşar adımlarla Atatürk müzesine giden gençler, şöyle haykırdılar: «Atatürk ilk Kurtuluş Savaşının kararını buradan almıştı. Biz de ikinci Kurtuluş Savaşının kararını, onun yolunda burada alıyoruz. Günün son durağı, Devrim şehidi Vedat Demircioğlu'nun anıldığı Gümüşsuyu oldu.

Ertesi günkü forum, «Türkiye'nin artık Mustafa Kemal'ler Türkiye'si olduğunun» belirtildiği Yıldız Mimarlık ve Mühendislik Akademisindeydi. Gençler, Battal Mehedoğlu ve Mehmet Büyüksevinç'i vuruldukları yerlerde andıktan sonra, topluca Hukuk Fakültesindeki açık oturuma gittiler. Oturumda Ilhan Selçuk şöyle demekteydi: «Bizde niçin ordu ile diyalog kuruyorsunuz diyorlar. Biz kurmayalım da, Amerikanlılar mı kursun? Ordu millet, millet ordu demektir. Elbette bu diyalogu kuracağız ve kurduk. Genç arkadaşlar ,devrimci güçlerle, sivil, subay devrimcilerle dirsek temasını kaybetmemelisiniz.»

Mustafa Kemal'in adı ve Bağımsızlık Haftası. 6. Filoya dönüp namaz kıldıktan sonra ,Taksim'de devrimcilere kanlı saldırılar düzenlemeyi iş edinen emperyalizmin hizmetindeki uşakları sinirlendirmiş olacak ki, Istanbul.da ki 13 Komünizmle Mücadele Derneği adına bir basın toplantısı düzenleyen Orhan Kiverlioğlu, «Müdafaa, mukavemet ve huzur devriyeleri» ile misilleme yapacaklarını açıkladıktan sonra, «Ya bağımsızlık, ya ölüm çığlıkları için dolaşıyorlar. Bu hal böyle devam ederse ,ikinci bir Taksim olayı mukadderdir» demekteydi.

Gençlik eylemlerinin etkisinden telaşa kapılan AP iktidarı, selameti ünlü «aramaları na» girişmekte buldu. Kendini savunma hakkına sahip gençleri belki gözden düşürürüz diye bir sabah yine ITU yurdu sarıldı ve basıldı. Polis, hem de bir Teknik Universitenin yurdundan tornavida, tel makas, ekmek bıçağı vs. ne bulduysa delil diye topladı götürdü.

Oysa AP iktidarı ne yapsa boşunaydı. İşte Deniz Gezmiş, Yusuf Küpeli, Cihan Alptekin gibi gençlik liderleri aylardır cezaevlerinde tutuklu TDGF Genel Başkanı Atilla Sarp da, alelacele içeri alındı. Devrimci gençlik kadroları ise eylemlerinin gücüyle iktidarları tehdit ediyor.

* Enosis entrikaları *

(Başı S. 1'de)

başında, Kıbrıs'taki Rum Komando birliklerinin komutan yardımcısı Albay Papapostolos vardı. Darbe için Yunanistan'dan Kıbrıs'a gizlice 500 kadar komando sızdırılmıştı. Amaç, Enosis'ti...

Fuat Doğu, haberi hükümet yetkililerine ulaştırdı. Askeri çevreler de haberi duymuş ardı. Hariciye'de, Genelkurmay'da acele toplantılar yapıldı. Bazı askerî birliklerin alârmâ geçirildiği söylendi. Mersin'de piyade birlikleri, Deniz Kuvetlerinin botlarıyla çıkartma tatbikatları yaptı.

Aynı günlerde, haber alma kaynakları geniş yabancı basında da MİT'in istihbaratını doğrular haberler çıkmaktaydı. Pentagon'a yakınlığı ile bilinen US News and World Report dergisi, terorist Milli Cephe'nin eylem planını şöyle açıklamaktaydı :

İlk adım : İngiliz üslerini ve polis karakollarını bombalama. Bu, Adada yaşayan 110 bin Türk ile 490 bin Rumu ayıran barikatları yok edecekti.

İkinci adım : Kıbrıs Cumhurbaşkanı Başpiskopos Makarios'un öldürülmesi. Çünkü Makarios, artık Yunanistan'la birleşmek istemiyor, onun yerine Adadaki Türklerle Rumları eşit sayan bir Anayasa'ya dayalı merkeziyetçi bir devleti savunuyordu.

Üçüncü adım : Kıbrıs Türklerinin barındıkları küçük dar alanlara saldırı. Bu, yeni bir iç savaşı başlatacak ve belki de Yunan birlikleri yardıma gelecekti.

Ünlü Spiegel dergisi ise «Ermis» adlı bir plandan söz etmekteydi. Plan, Atina'daki faşist cuntanın lideri Papadopulos tarafından hazırlanmıştı. İlk adımda Makarios bertaraf edilecek, ikinci ve üçüncü adımda Enosis gerçekleştirilecekti. Papadopulos, ayrıca, amacına erişmek için, Amerika'yı hoşnut edecek bir formül bularak, «Akdeniz'de batmaz bir gemi» diye nitelediği Kıbrıs'a ABD'ye üs teklifinde bulunmuştu.

KIBRIS TÜRK DEVLETİ BLÖFÜ

Bu haberler, Atina ve Lefkoşe'de yalanlandı. Çağlayangil'in «Enosis emrivakisine dair istihbarat alındığı» nı belirten açıklamasının tamamen Görünüşe göre, Yunan Cuntası, Türkiye ile dost geçinmeye büyük önem vermekteydi. Makarios ile Yunan Cuntasının arası, görünüşte iyi idi. Ama ne var ki, Makarios'a suikast yapılmış, Yorgacis öldürülmüştü. Ada, kaynayan bir kazandı. Esonomist'in sözleriyle, tedhişçilerin elinde Lefkoşe'yi havaya uçuracak kadar dinamit vardı. EOKA'dan gelme Enosisçi tedhişçiler, Makarios'un sarayına bakan bir damdan suikast teşebbüsüne giriştikleri zaman, sıklanmak lüzumunu dahi duymamışlardı. Millî Cephe, kısa sürede güçlü bir örgüt hâline gelmişti. Bunun Atina'dan destek görmeden başarılması mümkün değildi. En azından, Kıbrıs'taki Yunan subayları Millî Cephe'yi tutmakta ve Makarios'u devirme teşebbüslerini desteklemekteydi. Economist'in Foreign Report adlı istihbarat bültenine göre, «Yunan Hükûmeti içinde bâzı unsurların Millî Cephe'ye sempati duyduklarında şüphe yoktu. Adada bulunan Yunan subaylarının tek tek Millî Cephe'nin hareketlerini teşvik etmiş olmaları da mümkündü.»

Demek ki, Atina ve Lefkoşe hükûmetlerinin «Enosis oldu bittisi» ni düşünmediklerini belirten resmî beyanlarına itibar edilse dahi, tedhişçiler, en azından Atina'daki bâzı hükûmet çevrelerinden ve Yunan subaylarından teşvik görmekteydi. Bu şartlarda, Makarios'un devrilmesi, iki cemaat arasında çarpışmaların yeniden başlaması ve bir Enosis oldu bittisi, yabana atılacak bir ihtimal değildi.

Türkiye, bu durumda ne yapabilecekti? Yeni Gazete, yetkililere dayanarak, Enosis'e gidildiği takdirde, Kıbrıs Türk Devleti'nin ilân edileceğini bildirdi. Bu, Kıbrıs gerçeklerini bilenler için blöften ibaret sayılabilecek bir iddiaydı. Birbirinden ayrı iki bölgede toplanan Türk Cemaati, Makarios'un tam muhasarası altındaydı. Dışarıyla irtibat sağlayacak bir limanı yoktu. Her bakımdan Rumlara bağımlı durumdaydı. Ankara, Türk Cemaatine yardımı ancak Makarios'un müsaadesiyle yapabilmekteydi. Kıbrıs Türk Devleti, Makarios'un ekonomik ablukası altında, kendiliğinden çökmeye mahkûmdu. Böyle bir devletin kurulabilmesi, ancak Türkiye'nin askerî müdahelesi ile mümkündü. Türk Yunan harbine, hatta daha tehlikeli gelişmelere yol açabilecek bir müdaheleye Amerika'nın, 1964 yılındaki gibi, müsaade etmiyeceği açıktı. Sovyetler de Kıbrıs'a müdaheleyi iyi gözle karşılamıyacaklardı. Bu nedenlerle, bir Kıbrıs Türk Devleti kurma ve askerî müdahele iddiaları, blöften ibaretti. Türk Cemaatine sağlam garantiler sağlayan bağımsız Kıbrıs Devletini, diplomatik yoldan bir an önce gerçekleştirmekten başka çıkar yol yoktu.

FAŞİZM GELİYORMUŞ...

(Başı S. 1'de)

sı olmaya mahkûm faşist cunta heveslileri varsa, bunlar, kısa sürede çozemedikleri dâvâların gayyasında boğulacaklardır. Türkiye'de uzun süreli bir faşizm mümkün değildir .Ne Türk Ordusunun yapısı, ne de ülkenin ağır ekonomik ve toplumsal şartları buna elverişlidir. Faşizmden devrimciler değil, faşist cunta heveslileri korkma durumundadırlar.

Dâvâ, düzenin temelinden değiştirilmesi dâvâsıdır. Eger ille de korkmak gerekiyorsa ,faşizmden değil, devrimci düzen değişikliğinin müthiş güçlüklerinden korkulmalıdır. Daha doğrusu güçlükleri iyi değerlendirerek, aşılmaz görülen engelleri aşacak biçimde kenetlenilmelidir. Biz, bu büyük güçlüklerin cuntalarla değil, asker — sivil bütün devrimcilerin kenetlenmesine dayanan Mustafa Kemal formülüyle yenileceği inancındayız. Bu devrimci kenetlenme, bugün halkın iradesini tutsak eden toplumsal yapıyı kırıp, halkla kaynaşabildiği ölçüde, Türkiyemize kurtuluş yolunu açabilecektir.

Faşizm korkularını bırakıp, elbirliğiyle bu kenetlenmeyi gerceklestirmeye çalışalım.

Menderes hırsız mıydı?

(Başı S. 1'de)

Menderes'in 4 milyon 878 bin lira devlet parasını Çakırbeyli Çiftliğinin parası gibi harcadığını tesbit etmişti. Hafızaları tazelemek üzere, Yüksek Adalet Divanı kararlarından bâzı parçalar sunmaktayız :

Adnan Menderes hakkında «Yüksek Soruşturma Kurulu» nun 23.10.1960 tarihli kararıyla Türk Ceza Kanunu'nun 202.80.227/2-240.80 nci maddelerine göre, «Örtülü Ödenek'ten bir kısım parayı zimmetlerine geçirmekten ve bir kısmını da kanunu'nun tayin ve eylediği maksat ve tahsis dışında sarf eylemek suretiyle görevini kötüye kullanmaktan» açılan dâvâda «Yüksek Adalet Divanı» nın aldığı kararda şöyle denilmekteydi :

«... Sarfiyatta Park Otelinin, garsonlarına verilen bahşiş, sanık Menderes'in çocuklarına gönderilen yiyecek bedeli, gelir ve bina vergileri ve Mükerrem Sarol'un boşadığı karısına verilen mebläğ gibi tamamen şahsi ve keyfi sarfiyat ile beraber D.P.'yi destekleyen gazetelere, gazetecilere bir kısım ahpaplara yapılan ödemeler, şahsi eşya ve hediyeler, kurban bedelleri, mevlüt ve hoca ücreti ve hattâ borç verme ve «halk arasında başım gözüm sadakası» suretinde ifade edilen «uçak kazası kefareti» diye sarfolunan paralar da mevcuttur»

Örneğin, bilirkişi raporuna ve tetkikine göre tamamen zimmet kabul edilen Adnan Menderes'in oğullarına yapılan okul vesaire masraf tutarı 73.200.55 TL'dır. Adnan Menderes'in doğrudan doğruya olan zimmet yekûnu ise 4.878.284.19 TL. tutmaktaydı.

İşte Örtülü Ödeneğin nerelere harcandığına ait birkaç rastgele örnek :

Tarih	İzahat	Lira Kr.
13.7.1953	Yüksel Menderes ve Kâmuran'ın Londra'da ikamet masrafı (Kâmuran, Yüksel'in bir arkadaşıdır)	540,60
13.6.1956	Berrin Menderes'in Viyana seyahat masrafı ve bina vergisi	5.700,00
29.9.1956	Adnan Menderes'in gelir vergisi	11.307,00
31.3.1958	Gelir vergisi taksidi	14.705,77
16.2.1954	Yüksel Menderes için oto gümrüğü	2.500,00
28.9.1959	Yüksel Menderes'e alınan evin taksidi	2.205,00
29.4.1959	Mutlu Menderes'e döviz olarak	2.270,00
11.3.1959	Aydın Menderes'in okul taksidi	1.100,00
1959	İhsan Sabri Çağlayangil'in kızının tahsil masrafı	10.000.00
1951	Mehmet'in cezaevinde harcaması için	500,00
1951	Nail Avunduk'a	14.000,00
1953	İmzası okunamıyan birine ödünç (iadeedilmemiştir)	17.000,00
1954	Şoför Hayri'ye arsa taksidi	1.212,25
1957	Abdullah Gedikoğlu'na	15.000,00
1957	Şoför Kenan'a (geçirdiği kaza sebebiyle ve avukatlarına) — seçim işlerinde çalışmıştır —	5.500,00
1959	Madam Sami'ye	1.000,00
1960	Melahat Ersü'ye (Ortaköy Kooperatifi için)	45.000,00
1953	Ekrem Şerif Egeli'ye (Neden verildiği belli değil)	10.000,00
1959	Eyüpsultan'da kesilen kurbanlar ve hademe-i hayrat ve fukaralara	2.000,00
	DP'yi destekleyen basına verilen (Bunun 142.500 lirasını her yıl değişik tutarlarda Necip Fazıl Kısakürek almıştır.)	889.723,55

İLERİ
TÜRKİYE DEVRİMCİ GENÇLİK FEDERASYONUNUN AYLIK YAYIN ORGANI
1. SAYI ÇIKTI
Bu sayıda: Atillâ Sarp, Fakir Baykurt, Suphi Karaman, Yusuf Küpeli, Münir Aktolga.
YILLIK ABONE: 10 TL.
Yazışma ve abone adresi: P.K. 60 Yenişehir — Ankara

Kitaş Yayınları
(KİTAS. P. K. 975 SİRKECİ - İSTANBUL)
Büyük Yazar ÇETİN ALTAN'ın son eseri
SUÇLANAN YAZILAR
'1960' dan bu yana • Sahte demokrasi
Talanın çarkları • Parlamento dışı muhalefet • Marksist açıdan
Sanık yazılarım • Parlamento da ne dedik?..
312 Sayfa - Nefis bir kapak - 10 Lira
Bütün kitapçılarda arayınız
genel dağıtım: KEMAL KARATEKİN
Ankara cad. İstanbul

TÜRKİYE'YE YILDA 60 ILA 100 MİLYON DOLAR DÖVİZ KAYBETTİREN

BÜYÜK İHANET

-BOR CEVHERİ ÜZERİNDEKİ OYUNLAR-

Amerikancıl bir yöneticinin başkanlığındaki MTA dahi, halen «sun'i ve düşük fiyatlara rağmen», 17.5 milyon dolar döviz getiren bor kaynaklarımızın 1980'de yılda 60 milyon dolar döviz getireceğini ileri sürmektedir. Milliyetçi, fakat gerçekçi maden mühendislerimiz, gerekli tesisler hemen kurulmak şartıyla, bor cevherinden yılda 100 milyon dolar döviz sağlayabileceğimiz inancındadırlar. Oysa en zengin bor kaynakları, Sırrı Yırcalı türü yerli işbirlikçilerin aracılığıyla, dünya boraks tekelini elinde tutan Borax Consolidated tekeli tarafından kapatılmıştır. Bu yüzden uzun yıllardır kaynaklar atıl durmaktadır. Sömürücülerin işine yarayan Maden Kanunu yüzünden, döviz sıkıntısı içindeki devlet kendi kuruluşu Etibank aracılığıyla bu kaynakları işletmek olanağından yoksun bırakılmaktadır!. Anayasamızın doğal kaynaklarımızı «devletin hüküm ve tasarrufu» altına koyan 130. maddesi tersine işlemektedir. Maden kanunu, yabancıların bu kaynaklardan güven içinde yararlanmalarını sağlamaktadır.

Borax Consolidated tekeline, dolaylı ve kötü niyetli yollarla, bor kaynaklarımızın üzerine oturma olanağını bu kanun vermektedir. Ülkemiz çıkarlarına ters düşen faaliyetleri önleyecek ciddi bir düzen kurulmuş değildir. Bor kaynakları yabancılara peşkeş çekilirken, gerçek hak sahibi Etibank bu kaynakları aramak ve işletmek için kanunla izin almak durumunda bulunmaktadır. Yine aynı kanun, arama ve işletme faaliyetlerini birbirinden ayrı iki hak konusu saymakta, ayrı ruhsatlara tâbi tutmaktadır. Birbiriyle bağlantılı ve biri ötekini izler nitelikteki bu iki faaliyetin arasına kesin sınırlar koyan böyle bir hükmün doğa, teknoloji ve ekonomi kanunlarıyla çelişme içinde olduğu milliyetçi mühendislerimiz tarafından açıklanmıştır. Bu oyun, bir bakıma, Borax Consolidated tekeline aradığı kaynakları bulan diğer şirketlerin kendi işletmelerini kurmalarını önlemek olanağını vermektedir. Arama devresinin bitiminde yeni bir ruhsat almak gereklidir. Bu süre içinde, yapılan işlerin korunmasından arayıcının kendisi sorumludur. Normal şartlarda dahi, işletmecilik hakkının kabulü ve tescili uzun yıllar gerektirdiğinden iki devre arasındaki ayrım, gerçekte, yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Buysa, İngiliz tekeline, gerektiğinde yüksek bedeller ödeyerek diğer işletmelerin ellerindeki sahaları satın alma yolunda büyük kolaylık sağlamaktadır. Öt yandan, bor cevheri bulunabilecek sahalar için çok sayıda ruhsat talebinde bulunarak öncelik hakkı alabilen tekel, kapalı tutmak istediği sahalarda yatırımların verimsiz olacağı kanısını uyandırabilmektedir. Arama devresinin hiçbir kontrol ve disiplin kaydına bağlanmamış olması, tekeli bu tür oyunlarında başıboş bırakmaktadır.

Maden kanunu, arama izini verilen sahanın tümü üzerinde işletme hakkı tesisine imkân veren hükümleriyle de, Borax Consolidated tekeline ülkemizdeki bor kaynaklarını kontrol altında tutmak imkânını sağlamaktadır. Yabancı tekel, küçük bir alanda cevher bulduğunu bildirip az bir üretimle yetinse bile arama ruhsatına sahip olduğu sahaların bütününü elinde tutabilmektedir. Bu yolla, bor kaynakları atıl bırakılmış olmaktadır.

DANIŞTAY'DA BOR SAVAŞI

Türk devletinin namuslu yöneticileri, bu kaynakları kurtarmak için, komprador iktidarına rağmen Danıştay'da yıllardır adım adım savaş vermektedir Bu savaş çok uzun sürmekte, yıllarca mücadeleden sonra pek az bir miktar kurtarılabilmektedir. Oysa anayasa gereklerine uygun tek maddelik bir kanun atıl tutulan bu zenginliğin derhal değerlendirilmeye başlanmasına yeterlidir. «Türkiye'de önemli bütün maden zenginlikleri devlet eliyle işletilir» biçimindeki tek maddelik bir kanun, kör düğümü çözecektir. Yabancıları kapı dışarı edecek böyle bir kanun, kalkınma açısından da zorunludur. Ülkemizde kalkınmanın temelini ağır sanayiin teşkil edeceği açıktır. Ağır sanayiin kurulması yolunda, ilk aşamada, hammadde üreticisi olmaktan kurtulup yarı—mamul ve mamul maddeler üretimine geçmemiz gerekmektedir. Oysa madenlerimize el koymuş olan yabancılar, en iyimser bir ihtimalle, ülkemizde kendi tesislerinde işleyecekleri hammaddeleri elde etmek için bulunmaktadırlar.

Ne var ki, rotasını büyük emperyalist devletlerin çıkarlarına göre çizen AP iktidarı, döviz sıkıntısından kıvranmasına rağmen, Borax Consolidated'in karşısına dikilmekte güçsüz kalmıştır. Ana muhalefet işin yaygarasını yapmış, tek maddelik tasarı hazırlayıp bunu kanunlaştırmak yolunda ciddi bir çaba göstermekten kaçınmıştır. Bu yolda iktidarı ve muhalefetiyle politik düzenin büyük bir ihanet içinde bulunduğunu söylemek mübalâğa değildir.

POLİTİKACI İHANETİ

Cumhuriyet Senatosunun Bor Mineralleriyle ilgili Araştırma Komisyonunda, bütün namuslu uzmanlar tek maddelik bir kanun çıkarılması hususunda birleşmişlerdir. Fakat Komisyon Başkanı Ziya Termen ve öteki AP'li üyeler, «nasıl olur» diye bu teklife karşı çıkmışlardır. İşte Senato Araştırma Komisyonu raporundan ufak bir örnek:

Ziya Termen (Başkan) — Bol mal var diye, bu poligonun bir kısmının ruhsat sahibinin elinden alınması, Hukuk Devleti anlayışına ne dereceye kadar yakışacaktır?.

K. Haznedaroğlu (Maden Dairesi Eski Başkanı) — Yakışır Beyfendi, çünkü bütün dünyadaki demokratik memleketlerin hepsi yapmış bunu.

Termen — Nerede, neyi yapmışlar?.

Haznedaroğlu — İtalya'da yapılmış. İtalya bütün kükürtlerin hepsini şahıslardan almış.

Termen — MTA bu şirket elindeki sahalar rezervinin, 400 milyon ton olduğunu söylüyor. Bu bor sahalarının sahipleri olan şahıs veya firmalara, faraza devletçe el koyma hali sonunda, ödenmesi gerekli para miktarı ne olacaktır?. Yüksek olmaz mı?.

Haznedaroğlu — Niçin vermiyelim. Kanun bu hususu düşünmemiş. Madenler aslında, devletin malı. Bu topraklarda yaşayan insanların ve devletin malı. Bunu başka türlü düşünmemi. Fakat gelmiş apartman yapmış, bu başka bir husus.

«YÂNİ GASP MI EDECEĞİZ?.»

Termen, — **Sayın Kâmil Bey, işte burada hukuki ve ikinci, net bir durum hasıl oluyor. Sahaları alalım. Alırken, Türkiye bir devlettir, Anadolu'da 800 yıllık mazisi olan bir devlet, bir hukuk devletidir. Hukuku iyi biliyoruz. Bir maden sahasına tesahüp etmiş ve kanunların siyanetine mazhar olmuş bir şirketi veya şahısın, veya şu İngiliz şirketinin elinden sahasını alırken, Türk Devleti olarak gaspa mı gideceğiz?.** Yoksa bedel ödeyerek mi alacağız? Devlet olarak, saha bedelini ödemeden bu iş nasıl yapılabilir?.

Haznedaroğlu — Kendisine sahanın işletmesinden bir miktarını verirsiniz.

İhsan Topaloğlu — Sayın Başkan, Kâmil bey, bilhassa devletleştirme yapıldığı takdirdeki durumu anlatıyor. Konu tamamen hukukidir. Anayasanın 133. maddesi, yeraltı servetlerimizin, devlete ait olduğunu söyler. Yeraltı servetlerini hiçbir zaman bir hak olarak kabul etmek doğru değildir. Sonra bunun ödemesini doğrudan doğruya değerlendirip, borçmuş gibi kabul etmek de hatalıdır. Bu yoldan hareket edersek, biz icap ettiği zaman, Anayasanın kurmuş olduğu kamulaştırmayı yürütemeyiz .

Gerçekten durum Topaloğlunun dediği gibidir. Yabancı tekel, atıl tutmak için Türk Devletine ait zenginlikleri, devleti üvey evlat sayan, yabancı çıkarlara göre düzenlenmiş 1954 tarihli maden kanunun boşluklarından yararlanarak kapatmıştır. Zenginlik Türkiye'ye aittir ve işletilmeyen bu zenginliklerin, bir bedel söz konusu olmadan, değerlendirilmesi için Türkiye'ye devri, hukuka tamamen uygundur. Ne var ki, AP iktidarının belli tutumu karşısında muhalefet de dalga geçmektedir .Tek maddelik bir kanun teklifi verip, bunu ısrarla izleme enerjisini göstermekten yoksun kalmaktadır ve büyük bir zenginlik on yıla yakın süredir atıl yatmaktadır.

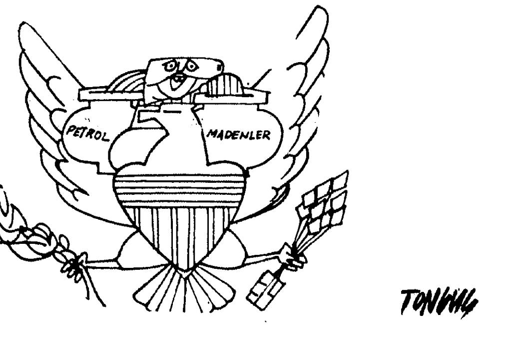

GAK DEDİKÇE PETROL - GUK DEDİKÇE MADEN

100 KÜSUR YILLIK BİR HİKÂYE...

Yabancı çıkar çevrelerinin bor kaynaklarımızın üstüne oturmasının tarihi 1865.e kadar uzanmaktadır. Bor cevheri, yıllar boyu alçı taşı adı altında yurt dışına kaçırılmıştır. Bu ad altında, gerçekte bor cevheri üretildiği neden sonra anlaşıldığında ruhsat bedeli biraz yükseltilerek iş kitabına uydurulmuş, buna karşılık türlü oyunlarla yabancıların elindeki sahalar bir kaç misli genişletilmiştir. Ancak, yağmadan ortaklaşa çöplenen Fransız, İtalyan ve İngilizler sahaların genişletilmesi konusunda çatışmışlardır. Elçiliklerin Bâbıâli üzerindeki baskısı artmıştır. II. Abdülhamid'in bu baskılardan yılması ve Balıkesir Valisi Mehmet Reşat Bey'in doğal kaynaklarımızın yağmalanmasına ilişkin uyarılarının sonucu 1883 yılında, bor cevherinin yurt dışına çıkarılması yasaklanmıştır. Ne var ki, yabancılar ilk işbirlikçilerimizden Mihran Şirinyan'ın aracılığı ile bor kaynakları üzerindeki kontrollerini sürdürmüşlerdir. Bor cevheri yüklü gemilerin kaldırılması da arpa ihraç edildiği söylendiğinde pek güç olmamıştır.

Böylece 1887 yılına kadar gelinmiştir. Bu tarihte, dış etkilerle bir mali çıkmaza sokulan Osmanlı İmparatorluğu Avrupa ihtiyacının karşılandığı Sultançayırındaki bor kaynaklarını, hazineye 60 bin lira avans açan Borax Consolidated tekeline teslim etmiştir. O günden beri ülkemizdeki bor kaynaklarını dilediği gibi sorumsuzca işleten bu İngiliz tekeli üretim seviyesini de kendi satış politikasına göre ayarlamıştır. 1890 yılında Arjantin'de, 1920 yılında ise Kaliforniya'da bor kaynakları bulan tekel yatırımları Amerika kıtasında yoğunlaştırmıştır. Ülkemiz kaynakları atıl bırakılmış, üretim 3 bin tona kadar düşürülmüştür. Nitekim, 1948 yılında köylülerin bulduğu bor cevherine, Yüksek Kimya Mühendisi Dr. Hüsamettin Yakal kendi imkânları ile aksini kanıtlamışsa da, kireçli ve sanayide kullanılış yeri yok diye tekel tarafından ilgi gösterilmemiştir .Ülkemiz kaynaklarının yüzüstü bırakılmasına o tarihlerde pek itiraz eden olmamıştır.

Bor cevheri konusunu tamamen uyuttuğuna kanaat getiren Borax Consolidated 1950 yılında Sultançayırı ocaklarında üretimi durdurmuştur. Maden Dairesi yetkililerine, «Türkiye'de bor cevherinin artık işletilemiyeceğine dair» düzmece raporlar sunulmuştur. Oysa MTA Enstitüsünün çalışmaları sonucunda yeni bor kaynakları ortaya çıkartılmaktadır. Özel sektör madencileri yurdun çeşitli yerlerinde kaynak bulmuşlarsa da alıcı olmadığından ocaklar atıl durmaktadır. Üretimini durdurmuş olan Borax Consolidated ise bir türlü işlerini tasfiye edip ülkemizde ayrılmamaktadır.

NATO NE İŞE YARAR?.

Bu tarihlerde Türkiye'nin bor cevheri ihracatı 7.500 ton kadardır. Ne var ki, ülkemiz ihracat serbestisine sahip değildir. Nato'nun kuruluşundan bir süre sonra, bir Nato komisyonu olan Cocom, bor cevherini «stratejik hammadde» olarak ilan etmiş ve «Nato üyesi ülkelerin Doğu Bloku ülkelerine bu madeni ihraç etmeleri» yasaklanmıştır. Bu yasaklamanın Borax Consolidated için geçerli olduğu söylenemez. Ancak yasaklama kararı bize ABD tarafından gerektiğinde zor kullanılarak uygulattırılmıştır. **Hüsamettin Yakal'ın Bigadiç'teki maden ocaklarından ürettiği 4 bin tonluk bor cevherinin Yunanistana sevkine 6. Filo'ya bağlı gemiler engel olmuştur.** Hem de, Yunanistan'da bor rafinerisi olmadığına göre dolaylı yoldan Doğu bloku ülkelerine gidecekti denilerek mallara el koyulmuştur. Buna karşılık, Cocom yasaklamasının doğurabileceği tepkileri etkisiz kılmak amacıyla, A.B.D her yıl Türkiye'den 10 bin ton bor cevheri satın almayı kararlaştırmıştır. Bu karardan yararlanan Sırrı Yırcalı türü işbirlikçiler olmuştur.

İhracatımızın sınırlandırılmış olduğu bu yıllarda Borax Consolidated 6224 sayılı yabancı sermaye kanunu gereğince, Türkiye'de, «Türk Boraks Anonim Şirketi» adıyla yeniden faaliyete başlamıştır. Sırrı Yırcalı, Mustafa Çakırözer, İbrahim Çaydamar gibi kişiler adlarına kapatılan Seyitgazi — Kirka yöresindeki zengin bor kaynakları kısa bir süre içinde Türk Boraks Anonim şirketinin elinde toplanıvermiştir. Karşılığında, yabancı tekel adına en zengin bor kaynaklarımızı dışarıya peşkeş çeken kişilerin çocuk ve torunları günümüzde şirketin yönetim kurullarına alınmışlardır.

AĞABEY YIRCALI'NIN NAMUSLU ÇIKIŞI

Büyük paralar ödenerek ve gerek mali gerekse siyasi bakımdan işletme gücüne sahip görünen Sırrı Yırcalı'dan da bir daha bu işle uğraşmamak şartını içeren sözlü bir anlaşma uyarınca satınalınan bu sahalarda Türk Boraks üretim yapmamıştır. Hatta, MTA'nın Emet yöresinde bulduğu Hisarcık yataklarını devralan Etibank'ın bu alanda çalışmalara başlaması ve MTA'nın Kütahya'da yeni yataklar bulması üzerine harekete geçen Türk Boraks, bir çok sahayı kapatmış, Etibank'ın yalnız bor aramak için ruhsatı olan sahalarda «bor tuzu» arama talebinde de bulunmuştur. Danıştay'da açılan bir dava sonucunda Etibank sahaları elden gitmek üzereyken konu Büyük Millet Meclisine aksetmiştir. Oyun ancak Sıtkı Yırcalı'nın Etibank'tan yana bir açıklamada bulunması üzerine bir tefsir kararı alınarak bozulabilmiştir.

KEMAT İMTİYAZI..

Bu arada, Nato yoluyla bor cevherinin Doğu bloku ülkelerine ihracını engelleyen Amerikalılar yerli madencilerin katıldığı bir şirketin kurulması halinde yardım vaadinde bulunmuşlardır. Olay şudur: Sovyetler Birliğinin ilk Suputnik'i uzaya fırlatmasının yankıları devam etmektedir. Amerikalılar Diyarbakır Pirinçlik üssünde kurdukları spektroskopi rasatları ile Sputnik'de bor cevheri ihtiva eden bir yakıt kullandığını tesbit etmişlerdir. Cocom yasağına uymayan Borax Consalidated uyarılmıştır. **Doğu blokuna bor cevheri satmamaları karşılığında kendilerine Türkiye'deki bor kaynaklarının bütünü vaad edilmiştir. Bu imkâna zaten sahip olan İngiliz tekeli böyle bir ihracat kısıtlamasına rıza göstermemiştir.** Amerikalılar Türkiye'yi, Borax Consolidated tekeline karşı kullanmayı planlamıştır. Bu konuda Amerikalılarla İngilizler arasındaki çatışma nasıl gelişmiştir bilinmez ama, Amerikalıların yardım vaadleri sözde kalmış, bugüne kadar hiçbir yardım yapılmamıştır. Hatta 1966 yılında Fransız Ugine — Kuhlman şirketiyle ortaklık kuran Amerikan Chemical and Potash Co., iki yıl sonra Demirel hükümetinden aşırı imtiyazlı şartlar elde ederek Kemat adıyla ülkemize girdiğinde boraks konusunda bir Amerikan — İngiliz — Fransız cephesinin temelleri atılmıştır.

YABANCI KAPATMACILIĞI

Bu arada hükümetin baskısı altında 1958 yılı başlarında Etibank'la Borax Consolidated tekeli arasında bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşma uyarınca İngilizler yılda 10 bin ton boraks ve 2500 ton asitborik üretecek bir tesisin etüdünü hazırlayacak ve Etibank'ın elindeki Hisarcık madeninin işletilmesine yarı yarıya ortak olacaklardı. Etibank yöneticileri hükümetin baskısı altında kabule zorlandıkları bu anlaşmanın uygulanmasını türlü yollarla engellemişlerdir. İngilizler Hisarcık yataklarına girememişlerdir ama o yöredeki Espiye bor yataklarını, önce Sırrı Yırcalıdan kiralayarak, sonra da ortaklık kurarak ele geçirmişlerdir. Aynı kalitedeki cevheri ele geçiren İngilizler bunu Etibank'ın satışlarını engelleme yolunda kullanmışlardır. Etibank'ın her satış teklifine aynı kalitedeki malın daha düşük fiyatlı ilânları ile cevap vermişlerdir. Bu nedenle Etibank uzun süre satış yapamamış, yaptığı satışlar da düşük fiyatlı olmuştur.

Bor cevheri satış gelirlerinin düşük kalmasının bir başka nedeni de, ihraç edilecek cevherin tescil işinin Ticaret Bakanlığınca İstanbul'daki Türkiye Maden Derneğine bırakılmış olmasıdır. Bu dernek bir takım ihracat komisyoncularının elindedir. Satış işlemi tescile gelince anlaşmanın önemli unsurlarını öğrenme imkânına kavuşan bu komisyoncular alıcı ile satıcı arasına girmekte ve satış fiyatlarının düşmesine sebep olmaktadırlar. Ülke çıkarlarına ters düşen bu uygulama, tek bir kararla giderilebilecek iken, politik düzen ihanetini bu konuda da sürdürmektedir.

NATO YASAĞI KALKINCA..

1960 yılları İngiliz tekelinin zincirlerinden kurtulma arzularının yoğunlaştığı yıllar olmuştur. Bunda ülkemizdeki bor cevherlerinin önemini kavrayan dış alıcıların Türkiye'ye boraks üreticisi olarak bakmalarının büyük etkisi vardır. Öte yandan 1963 yılında Paris görüşmeleriyle Cocom'un Doğu bloku ülkelerine bor cevheri satılmasını yasaklayan kararının kaldırılması da ihracatımızın olumlu bir gelişme göstermesine yol açmıştır. İngiliz tekelinin en çok 50 bin ton olarak öngördüğü ihracatımız 1965 de 167 bin tona, 1967 de ise 288 bin tona ulaşmıştır. Bor cevherinin stratejik madde olmadığının belirtildiği ve Borax Consolidated tekelinin Cocom yasaklaması ile sınırlı kalmadığının açıklandığı Paris görüşmeleriyle Türk Hükümeti yıllar sonra ihracat serbestisine kavuşmuştur. Ne var ki, dış ticaret açığından sürekli olarak kıvranıldığı halde Cocom yasaklamasına uymak gafletini gösteren politik düzen bor cevherleri üzerinde oynanan bu açık oyunlara gözlerini kapayabilmiştir. Halâ Türk Hükümetinin bir bakanı, Mehmet Turgut gaflet günlerinde gazetelerde Borax Consolidated ve onun ülkemizdeki uzantısı Türk Boraks'ın yerilmesine karşı çıkabilmiş, İngiliz tekelini destekleyen yayınlar yapmıştır.

AMERİKAN ELÇİSİNİN MARİFETİ.

Politik düzenin yabancı çıkar çevrelerine teslimiyet politikasına rağmen, madencilikte milliyetçilikten yana olanların dünya piyasasında bağımsız olarak yer almamız ve ülkemizde milli bir rafinerinin kurulması için giriştikleri mücadele gün geçtikçe güç kazanmıştır. Devlet plânlama Teşkilâtı için Maden Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanan raporda bir boraks rafinerisinin kurulması tavsiyesinde bulunulmuştur. Konu DPT'nca benimsenmiş ve Etibank bu işle görevlendirilmiştir. Birden telâşa kapılan İngiliz tekeli, DPT'nı bu teşebbüsünden vaz geçirmek amacıyla, kireçli olan Türk bor cevherlerinden boraksın pahalıya malolacağının, asit borik yapımına gidildiğinde Avrupadaki cevher alıcılarıyla rakip duruma düşeceğimizin, 'Türkiye için 50 bin tonluk bir cevher üretimi kabul edilirse buna ancak Etibank'ın, Sırrı Yırcalı'nın Mortaş'ının ve Türk Boraks'ın dayanabileceğinin öteki şirketlerin çökeceğinin yaygarasına koyulmuştur. DPT'nı ülke çıkarlarına ters yönde etkileme çabalarına rağmen milli bir rafineri kurulmasına karar verilmiştir. Dış ülkelerden teklifler istenmiştir. Batı ülkelerinden olumlu bir cevap alınamamış ve Bandırmada kurulması plânlanan tesislerin yapım işi Polonyalılara verilmiştir. Ne var ki, **Amerikan Büyükelçisi Raymond Hare Dışişleri Bakanı Selim Sarper'e başvurarak siyasi baskı yoluyla rafineri yapımını iki yıl için önlemiştir. Bu baskı karşısında gerileyen iktidarın gerekçesi Batı ülkelerinden daha olumlu teklifler alınacağına söz verilmesi olmuştur. Oysa Batı ülkelerinden** tek bir ciddi teklif gelmemiştir.

RUHSAT KAPATMA OYUNU.

Etibank'ın çabalarıyla sağlaan bu sınırlı gelişmenin köstekienmesi yolunda sadece siyasi baskıda bulunmakla yetinilmemiştir. Türk Boraks 1961 — 1965 yılları arasında bor cevheri çıkabilecek ne kadar saha varsa bunların ruhsatlarını öncelikle kapatmıştır. MTA ve özel maden sektörü'nün çalışmaları ciddi olarak engellenmiştir .Öte yandan, 1950 yılında cevheri tü kendi denilen Sultançayırında, ülkeye getireceği büyük yararların yaygaralarıyla, ve Ticaret Odaları servislerinden elde ettikleri olumlu raporları da kullanarak 15 bin bin ton kapasiteli bir asit borik fabrikasını kurmak için Yabancı Sermaye'yi Teşvik Komisyonundan izin alınmıştır. Etibank'ın milli bir rafineri kurmak için çaba gösterdiği bir sırada izni alınan bu tesis hâlâ kurulmuş değildir. Türk Boraks bu izni sadece Etibank'ı engellemek gerektiğinde hatırlamıştır. Bu oyunu, şirketin sermayesini 25 milyon liraya çıkartma manevrası izlemiştir. Yabancı Sermaye Komisyonunca Kenan Onat, Ekrem Barutçu ,Kadri Yersel ve Tahsin Yalabık'tan kurulu Maliye, Ticaret, Enerji Bakanlıklarıyla Odalar Birliği uzmanlarına inceletilen bu talep, anlam ve hedefi açısından ülke yararına aykırı görülerek reddedilmiştir.

1964 yılında ise Borax Consolidated 100 bin tonluk bir rafineri kurma talebinde bulunmuştur. Kısa bir süre önce 3 bin tondan fazlası satılmaz diyen şirketin 20 bin tonluk bir rafineri yapımı işini üstlenince, 100 bin tonluk bir rafineri talebinde bulunmasının hesabını şirketin Türkiye temsilcisi, Garanti Bankası murahhas azası Cabir Selek Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi önünde verememiştir. Komitenin red kararına esas olan Özel İhtisas Komisyonu raporunun lehte alınabilmesi için büyük çabalar harcandığı halde tekel başarısız kalmıştır.

ÇELİKBAS'IN MARİFETLERİ

Bu arada, yürürlükteki maden kanununun bütün avantajlarına rağmen, ülkemiz yararına olan gelişmeleri temelinden önlemek amacındaki yabancılar maden kanununun değiştirilmesini plânlamışlardır. Değişiklik teklifi, AID Başkanı Mr. Grant tarafından, bir kokteylde devrin Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş'a yapılmıştır. Çelikbaş'ın teklifi benimsemesi üzerine, tasarının kanun haline gelmesini sağlama bağlar ümidiyle Kaliforniya'lı avukat Mr. Ely bu iş için, masraflarının üçte biri Türk hükümetine ait olmak üzere davet edilmiştir. Masrafların üçte biri vergileriyle birlikte 1.5 milyon dolar tutmaktaydı Buysa Fethi Çelikbaş'ın idaresi altındaki kuruluşlarda yoktu. AID İdaresinden sağlanması düşünülen diğer yardımlardan olmamak endişesiyle bu para o tarihte Sanayi Bakanlığına bağlı olan MTA Enstitüsü ve Kömür İşletmelerine ödetildi.

BORAKS TEKELİNİN SON OYUNLARI

Bu arada, sert tepkilere yol açan tasarı kanunlaştırılmamıştır. Ne var ki, yabancı çıkar çevrelerinin maden kanununun değiştirilmesi yolundaki tavsiyeleri son bulmamıştır. Nitekim, tasarının göze batan yanlarının değiştirilerek kanunlaşması için, başta müsteşar çalışılmaktadır.

Bor cevheri için verilen mücadelelerin sonucunda, Seyitgazi — Kirka yöresindeki bor cevherinin Borax Consolidated tekelinin iddia ettiği ve siyasal iktidarların soruna eğilmeksizin kabul ettiği gibi kireçli olmadığı. çok zengin ve Kaliforniya'daki kaynaklardan daha üstün dereceli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bilgiler, ünlü maden kanununa rağmen tekel tarafından saklanmıştır.

Senato Araştırma Komisyonundan bu konuda bir örnek daha:

Haznedaroğlu — 1965 yılına doğru, İngiliz şirketinin kapattığı sahalar, imtiyaz ve mukavele tertibolunması ve şartnamelerin hazırlanması devresine geldi. Mesai arkadaşlarımı davet ederek ve Mart ayında firmanın mühendisini de davetle, 9 milyon ton rezerv bulunduğu bildirilen bu sahaların meseleleri üzerinde, derin müzakerelere girdik. Çünkü, firma ve bizim mühendislerimiz, bu sahalar cevherinin adı Bor olmayıp, sodyumlu bor olduğunu bildiriyorlardı. Bu neticeden çok sevindik. Çünkü Türkiye'de, mademki, yataklar sodyumlu bor yatakları idi, artık Türkiye, Avrupa'ya satılan Kuzey — Amerika menşeli bor ticaretine rekabet tesis edebilecekti. O andan itibaren gözümüz açıldı. Ve bu işin içinde başka bir iş olduğunu öğrendik. Daha sonraları yeni rivayetler de gelmeye başladı. Rezervin 9 milyon ton olmayıp, daha yüksek olacağı duyuldu. Nihayet, sağdan soldan işitmelerle, bu bölgedeki maden rezervinin milyonlarca ton ile ifade edilebilecek bir durum taşıdığını öğrendik.

Başkan Termen — Dosyalarda gördüğümüze göre, mezkür Boraks Şirketi, ikinci defa verdikleri bir raporda, rezervi 41 milyon ton olarak bildirmişlerdir. Bu miktar bilâhare 48 milyona çıkmıştır. Bu rakamlar, Devlete, kendilerinin takdimidir.

Haznedaroğlu — Bu konuyu ben de inceledim ve takip ettim. Şirket ilk defa bildirdiği 9 milyon tonluk rezervi, Londra'dan sorduktan sonra, bir anda 40 milyon tona çıkardı.

Durum açıkça görülmektedir. Zenginliklerimizin ülke çıkarlarına aykırı olarak yabancıların elinde kalması ve uzun yıllardır atıl tutulması anlamsızdır. Esasen Türk Boraks'ın Seyitgazi — Kirka sahalarındaki arama ruhsatlarının biri hariç hepsinin işlemlerinin eksik olduğu da ortaya çıkmıştır. Maden dairesi bu ruhsatları reddederek Etibank'a vermiştir. Bu işlemin Danıştay tarafından da onaylanmasına rağmen, Türk Boraks «tashih—i karar» yoluna gitmiştir. Yabancılar doğal kaynaklarımızın üstünden kalkmak istememektedirler.

Bu zenginliklerimizi, anayasada öngörüldüğü biçimde, «devletin hüküm ve tasarrufu» altına koymak, bir tek maddelik kanun teklifi dahi veremiyen politikacının ihaneti karşısında, devrimcilere düşmektedir.